

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΣΤ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1989

ΑΡΙΘ. 15

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1989, πού προσεγγίζει στὸ τέλος του, σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμο καὶ ἰδιαίτερος στὴ Γαλλία, ἐορτάσθηκε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐορτάζεται ἡ 200ετηρὶς τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν σχετικῶν ἐορτασμῶν ἔχουν παρουσιασθῆ ἤδη καὶ συνεχίζου νὰ παρουσιάζωνται δημοσιεύματα, πού ἐπιχειροῦν τὴν — ὑπὸ ποικίλες ὀπτικὰς γωνίας — ἀξιολόγησι τοῦ «κοσμοϊστορικοῦ» αὐτοῦ γεγονότος, πού ἔχει ἐπηρεάσει σὲ μεγάλη ἔκτασι τὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος.

Βεβαίως ἀπὸ ἐκκλησιαστικὴ σκοπιὰ γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, ἐὰν ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις, πού εἶναι «σημεῖον ἀντιλεγόμενον», εἶχεν ἀντιεκκλησιαστικὸν χαρακτῆρα.

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ «Διαφώτισις», πού ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ πρόδρομος τῆς, ὑπεδείκνυε ἀρκετὰ τρωτὰ σημεῖα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κατεστημένου ἐντὸς τοῦ ancien régime, τοῦ παλαιοῦ πολιτεύματος τῆς προεπαναστατικῆς Γαλλίας. Ἡ μονοπωλιακὴ θέσις τῆς ρωμαιοκαθολικῆς κρατικῆς θρησκείας καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν δικαιωμάτων τῆς προτεσταντικῆς μειονότητος, τῆς ὁποίας ἡ θέσις κάπως βελτιώθηκε μόλις τὸ 1787 μετὰ τὸ περὶ ἀνεξιθρησκείας διάταγμα τοῦ Λουδοβίκου 16ου, βρῖσκονταν σὲ μεγάλη ἀντίθεσι πρὸς τὸ αἶτημα τῆς ἐποχῆς γιὰ ἴσα δικαιώματα τῶν πολιτῶν. Τὸ κοινωνικὸ χάσμα μεταξὺ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου κλήρου στὴ Γαλλία ἦταν κατὰ τὰ προεπαναστατικὰ χρόνια ἰδιαίτερος βαθύ. Ἐξ ἄλλου τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας νὰ ἐκλέγη τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἡγουμένους τῶν μεγά-

λων μοναστηρίων ἐμπόδιζε κάθε δυνατότητα γιὰ μιὰ ἐκκλησιαστικὴ ἀνανέωσι, ἀνάλογη πρὸς ἐκείνη, πού τὸν 18ο αἰῶνα γινόταν σὲ γερμανικὰς περιοχάς¹.

Παρὰ ταῦτα πολλοὶ σήμερα ἐπισημαίνουν, ὅτι, σύμφωνα πρὸς τὰ δεδομένα τῶν νεωτέρων ἐρευνῶν, ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις στὴν ἀφετηρία, στὸ ξεκίνημα καὶ στὰ πρῶτα στάδιά της δὲν στράφηκε ἐναντίον τοῦ πρωτείου τῆς ρωμαιοκαθολικῆς κρατικῆς θρησκείας ἢ ἐναντίον τῆς παραδεδομένης ἐνότητος Ἐκκλησίας καὶ Κράτους. Ἡ πλειονότης τοῦ γαλλικοῦ κλήρου νομιμοποίησε κατὰ κάποιον τρόπο τὴν ἐπανάστασι, ὅταν τὴν 23ῃ Ἰουνίου 1789 ἐνώθηκε μετὰ τὴν νικηφόρο «τρίτη τάξι» καὶ συγχωνεύθηκε μετὰ τὸ σύνολο τῶν πολιτῶν, πού εἶχαν ἐκπροσώπους στὴν Ἐθνοσυνέλευσι. Μάλιστα οἱ γάλλοι κληρικοὶ στὴν περίφημη «νύχτα τῆς θυσίας» (4 Αὐγούστου 1789) συμφώνησαν νὰ παραιτηθοῦν ἀπὸ τὰ κοινωνικὰ καὶ οικονομικὰ προνόμιά τους (λ.χ. ἀπὸ τὴν εἰσπραξί τῆς ἐκκλησιαστικῆς δεκάτης)². Βέβαια στὴν Ἐθνοσυνέλευσι κατὰ τὴν ἐντονη συζήτησι γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Κλήρου δὲν πέτυχαν μὲν νὰ ἐνταχθῆ στὴ Διακήρυξι τῆς 26ῆς Αὐγούστου 1789 διάταξις περὶ ἀναγνώρισεως τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ ὡς κρατικῆς θρησκείας, ἀλλὰ κατώρθωσαν νὰ ἀπορριφθῆ τὸ αἶτημα πολλῶν, οἱ ὅποιοι

1. Stephan Skalweit, Die Religionspolitik der (Französischen) Revolution, ἐν Evangelisches Staatslexikon, Stuttgart-Berlin 1976, στ. 719-723.

2. Stephan Skalweit, Französische Revolution, ἐν Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 4, Freiburg 1960, στ. 288-292.

ζητούσαν στο άρθρο 10 της Διακηρύξεως αυτής, το οποίο αναφερόταν στη Θρησκεία, να συμπεριληφθῆ και παράγραφος, που θα αναγνώριζε την ἐλευθερία ἐκλογῆς Θρησκείας ἢ Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας³.

Ἄλλ' ἐνῶ στήν ἀρχὴ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις δὲν εἶχε ἐλθεῖ σὲ οὐσιαστικὴ σύγκρουσι πρὸς τὴν Ἐκκλησία, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγένετο ἐχθρική πρὸς αὐτήν. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐχθρότητός της συμβάδιζε πρὸς τὸν ὅλο ἐκφυλισμὸ της, πού ἐγένετο ἐκδηλὸς στήν κατολισθησι τῶν φορέων της σὲ ἀπάνθρωπες πράξεις βίας καὶ σὲ μία ἀπέραντη αἱματοχυσία. Ἔτσι, ὅπως τόνισε ὁ Vergniaud, λίγο πρὶν κατατομηθῆ (30 Ὀκτωβρίου 1783), «ἡ Ἐπανάστασις, ὅπως ὁ Κρόνος, θὰ καταβρογχθίσῃ τὰ παιδιὰ της»⁴. Ἀπάνθρωπες διαδικασίες «εἶχαν γιὰ κατάληξι τὴν πλατεῖα τῆς Ὀμονοίας στὸ Παρίσι καὶ τὴ στημένη ἐκεῖ μόνιμα γκιλοτίνα, πού ἀνέμενε νὰ κόψῃ τὰ κεφάλια ὄχι μόνον τῶν ἀποδεδειγμένων ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅποιων ἄλλων μποροῦσαν νὰ σταθοῦν ἐμπόδιο στὶς ἐπιδιώξεις τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἐποχῆς, πού πῆραν ἀμέσως τὴ θέσι τῶν ἄλλων ἰσχυρῶν, πού ἡ Ἐπανάστασι θέλησε νὰ καταργήσῃ... Ἡ περίφημη ἀδελφσύνη πνίγηκε μέσα στὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν καὶ ἡ ἐλευθερία κλείσθηκε μέσα στὰ κάγκελα τῆς τρομοκρατίας»⁵. Οἱ ἡγέτες τῆς Ἐπαναστάσεως ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλον «ἐξόντωναν κι ἐξοντώνονταν, ἀφάνιζαν κι ἀφανίζονταν — μὲ 'λάιτ-μοτίβ' τὴν οἰμωγὴ τῆς Κυρίας Ρολάν μπροστὰ στὸ ἰκρίωμα: 'Ἐλευθερία, τί ἐγκλήματα γίνονται στὸ ὄνομά σου!' (8 Νοεμβρίου 1793). Καὶ στὸ μεταξὺ, σὲ κάποιον ἐπαναστατικὸ στρατῶνα ἓνας ἄσημος μικρὸς κορσικανὸς ἐτοίμαζε τὴν κατάλυσι καὶ τῆς Ἐπανάστασις καὶ τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς ἐλευθερίας»⁶.

Ἀνάμεσα στὶς ἐπιστημονικὲς ἱστορικὲς ἐργασίες, πού εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἐξ ἀφορμῆς τῆς 200ετηρίδος τῆς Γαλλι-

κῆς Ἐπαναστάσεως, ξεχωρίζουν ἐκεῖνες, πού, ὅπως ἐπισημάνθηκε σ' ἓνα συγκλονιστικὸ ἀρθρο στήν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα», «σχεδὸν διακόσια χρόνια μετὰ τὴν καταστολὴ τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐξέγερσις στή Βανδέα (μεταξὺ τοῦ 1793 καὶ 1789 κυρίως)» ἔφεραν «στὸ φῶς στοιχεῖα ἄγνωστα ἢ μᾶλλον λεπτομέρειες ἄγνωστες καὶ ἐπιμελῶς ἀγνοηθεῖσες ἀπὸ τοὺς μέχρι σήμερα ἱστορικούς. Ἦσαν γνωστὲς βέβαια οἱ ἐπιχειρήσεις καταστολῆς. Μὰ δὲν εἶχαν δημοσιευθῆ ποτε οἱ φρικαλεότητες ἐνὸς ἐμφυλίου πολέμου, πού δὲν ἔχει νὰ ζηλέψῃ τίποτε ἀπὸ τὶς ἀγριότερες ἀκρότητες τῶν πρὸ αἱματηρῶν εὐρωπαϊκῶν συρράξεων»⁷. Μὲ τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτὰ δημοσιεύματα «ἡ γαλλικὴ Κοινὴ Γνώμη συνειδητοποίησε ξαφνικὰ τὸ τί εἶχε συμβῆ σ' ἓναν ἐμφύλιο σπαραγμὸ, ὅπου ἡ μιὰ πλευρὰ ἀπεφάσισε νὰ ἐξοντώσῃ 'φυλετικὰ' τοὺς κατοίκους τῆς Βανδέας, σφάζοντας καὶ τὰ γυναικόπαιδα, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρξῃ κίνδυνος ἀναπαραγωγῆς τῆς ἀντιδημοκρατικῆς αὐτῆς ράτσας!» Ἄλλὰ εἶναι ἀκόμη ἐντυπωσιακότερο τὸ γεγονὸς πὼς ἡ φάσις αὐτὴ τῆς ἐπαναστατικῆς ἱστορίας τοῦ τόπου εἶχε τεχνητὰ κρατηθῆ στὸ σκοτάδι»⁸. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ ἐπισήμανσις, ὅτι «μόνο τὸ 10% ἀπὸ ἐκεῖνους, πού ἀποκεφαλίστηκαν, ἦταν εὐγενεῖς. Οἱ ὑπόλοιποι ἦταν κληρικὸ ἢ κοινοὶ θνητοὶ»⁹.

Ὅλα αὐτὰ ἐξηγοῦν διατὶ σήμερα στή Γαλλία ἡ ἐγκληματικὴ μερικῶν ἡγετῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως παρομοιάζεται πρὸς τὴν ἐγκληματικὴ τοῦ Χίτλερ ἢ τοῦ Στάλιν καὶ διατὶ μερικοὶ στὸ Παρίσι φρονοῦν, ὅτι οἱ ἐπαναστάτες ἦσαν «συμμορία δολοφόνων»¹⁰.

Ὁ φιλόσοφος Ζάν-Μαρι Μπενουά τόνισε, ὅτι ἡ 200ῆ «ἐπέτειος εἶναι περισσότερο μιὰ εὐκαιρία γιὰ πένθος παρά γιὰ ἐορτασμούς», ἐνῶ ὁ ἱστορικὸς τῆς Σορβόννης Πιέρ Σωνῦ

7. «Ἡ διπρόσωπη Ἐπανάστασις 1789, ἀλλὰ καὶ 1793», ἐφημ. «Τὸ Βῆμα», 9 Ἰουλίου 1979, σ. 15.

8. Ἐνθ. ἀνωτ.

9. «Ἐσφαλμένως ἀντιλήψεις», ἐφημ. «Ἡ Καθημερινή», 9 Ἰουλίου 1989, σ. 17.

10. «Γαλλία: Γιουρτές καὶ περισυλλογὴ - 200 χρόνια μετὰ τὴν πτώσι τῆς Βαστίλλης», ἐφημ. «Ἡ Καθημερινή», 9 Ἰουλίου 1989, σ. 17.

3. Ἐνθ. ἀνωτ.

4. Μαρτίου Πλωρίτη, Στιγμὲς καὶ λόγοι τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασις, ἐφημ. «Τὸ Βῆμα», 19 Φεβρ. 1989, σ. 15.

5. Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδούλου, Γαλλικὴ Ἐπανάστασις: Ἡ δύναμις τῆς βίας δὲν λύνει προβλήματα, ἐφημ. «Ἐλεύθερος Τύπος», 15 Ἰουλίου 1989, σ. 38.

6. Μαρτίου Πλωρίτη, ἐνθ. ἀνωτ.

ἔθεσε τὸ ἐρώτημα: «Γιατί θὰ ἔπρεπε νὰ ἐορτάσουμε μιὰ ἀποτυχία;»¹¹.

Αὐτονοήτως ἡ Ἐκκλησία δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ εὐλογήσῃ τὴν ἔξαψι αὐτῆ τῶν παθῶν καὶ τὴν πυροδότησι τῶν ἐγκληματικῶν τάσεων κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Τὸ γεγονός αὐτό, ὅπως καὶ ἡ ψυχολογικὴ ἀπομάκρυνσις παντὸς ἐγκληματίου καὶ φαῦλα πράσσοντος ἐκ τοῦ φωτός, «ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ἰωάν. γ', 20), ἐξηγοῦν γιατί ἡ ἀντιχριστιανικὴ προδιάθεσις τῆς «διαφωτιστικῆς» νοοτροπίας ὠδήγησε τοὺς ἐπαναστάτες στὸ νὰ στραφοῦν μὲ μεγάλη ἐχθρότητα ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐχθρότης αὐτὴ ἐκδηλώθηκε τόσο θεωρητικῶς μὲ τὴν προβολὴ τῆς ἀθεΐας, ὅσον καὶ πρακτικῶς κατὰ ποικίλους τρόπους. Ἔτσι ὅταν τὴν 2α Νοεμβρίου 1789 ἐγίνε δεκτὴ ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ Ἐθνοσυνέλευσι ἡ πρότασις τοῦ ἐπισκόπου Ταλλεϋράνδου «νὰ τεθῆ ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία στὴ διάθεσι τοῦ Ἔθνους», τότε ἀνοίξε ὁ δρόμος γιὰ τὴ βαθμιαία δήμευσι καὶ ἀρπαγὴ ἀπὸ τὸ Κράτος τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Στὴ συνέχεια τὴν 13η Φεβρουαρίου 1790 ἀποφασίσθηκε ἡ κατάργησις τῶν μοναχικῶν ταγματῶν μὲ ἐξαίρεσι τὰ «χρήσιμα τάγματα» (=φιλανθρωπικά). Μετὰ τὴν 12η Ἰουλίου 1790 μὲ τὴν ψήφισι ἀπὸ τὴ Συντακτικὴ Συνέλευσι τοῦ «Πολιτικοῦ Συντάγματος τοῦ Κλήρου» (Constitution civile du clergé) περιορίσθηκε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματῶν, ἐγίνε κρατικοποίησις τους, καθιερώθηκε ἡ ἐκλογή αὐτῶν ἀπὸ πολιτικὰ ἐκλεκτορικὰ σώματα, ἐξοβελίσθηκε ἡ ἱεραρχικὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἐξάρτησις της ἀπὸ τὴν Ρώμη, ἀποδοκιμάσθηκε ἡ αὐθεντία τοῦ πάπα, ζητήθηκε ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς ὄρκος ὑποταγῆς στὴν Γαλλικὴ Ἐθνοσυνέλευσι, ἐντάχθηκε ἡ Ἐκκλησία στὴν ἐπαναστατικὴ νέα τάξι καὶ de facto καταπατήθηκαν τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου της πνευματικὰ κυριαρχικὰ δικαιώματά της¹².

Τὸν ὄρκο ὑποταγῆς δέχθηκαν μόνον δύο ἐπίσκοποι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τὸν ἀπέρριψαν. Ἐξ ἄλλου μόνον τὸ ἕνα τρίτο τοῦ κατωτέρου κλήρου δέχθηκε τὸν ὄρκο αὐτό. Ἔτσι δημιουργήθηκε σχίσμα μεταξὺ τῶν ὀρκισθέντων (jureurs) καὶ μὴ ὀρκισθέντων (non jureurs). Ἐκ τῶν τελευταίων κληρικῶν, μετὰ τὸ Διάταγμα περὶ προγραφῶν, ποὺ ἐκδόθηκε τὴν 26η Μαΐου 1792 ἀπὸ τὴν «Νομοθετικὴ Συνέλευσι» (Assemblée législative), ἑκατοντάδες φυλακίσθηκαν ἢ ἐκτελέσθηκαν, ἐνῶ 30.000-40.000 ὑπὸ τὴν πίεσι τοῦ διωγμοῦ ἐγκατέλειψαν τὴ Γαλλία. Παρὰλλήλως κατὰ τὸ ἔτος 1793 κατεβλήθη προσπάθεια ἀποκοπῆς τοῦ Κράτους ἀπὸ κάθε ἔγχος χριστιανικῆς παραδόσεως. Ἀντικαταστάθηκαν οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἐορτὲς ἀπὸ ἐορτὲς ἐπετείων τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ὁ ναὸς τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων μετεβλήθη εἰς ναὸν «λατρείας τοῦ λόγου». Τὸ γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὸ «δημοκρατικόν». Ὁ Ροβεσπιέρος μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Νταντὸν ἀντικατέστησε τὴν ἀθεϊστικὴ λατρεία μὲ τὴ δεϊστικὴ λατρεία τοῦ Ὑψίστου ὄντος. Τὴν 21η Δεκεμβρίου ἀποφασίσθηκε ἡ ἐλευθερία τῆς λατρείας, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα συνεχίσθηκε ἡ ἀποχριστιανοποίησις τῆς Γαλλίας. Τὴν 27η Ἰουλίου 1794 νομοθετήθηκε ὁ πλήρης χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, ποὺ ὅμως δὲν σήμαινε ἀνοχὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας¹³. Ἔτσι «ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ τῆς Ἐπαναστάσεως ὠδήγησε σὲ μιὰ διαρκῆ κρίσι, ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ Γαλλία ἐλευθερώθηκε μόνον μὲ τὸ κονκαρδάτον (τοῦ Ναπολέοντος) τὸ 1801»¹⁴.

Ὅλα αὐτὰ εἶχεν ὑπ' ὄψι της ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἱεραρχία τῆς Γαλλίας, ὅταν στίς ἀρχὲς τοῦ 1989 σὲ μῆνυμά της, ποὺ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν γαλλικὸ λαό, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐορταζομένης 200ετηρίδος, τόνισε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ἡ Ἐπανάστασι δοκίμασε σκληρὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Γαλλίας, διότι διήρесе τὸν

11. Αὐτόθι.

12. F. Hertrich, Zivilkonstitution, (Constitution civile du clergé), ἐν Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 10, Freiburg 1965, σσ. 1391-1392. Stephan Skalweit, ἐνθ. ἄνωτ.

13. Περισσότερα σχετικῶς βλ. στὰ ἑξῆς: P. de la Gorce, Histoire religieuse de la Révolution, τόμ. 1-5, Paris 1909-1923. A. Mathiez, La Révolution et l'Église, Paris 1910. A. Latreille, L'Église Catholique et la Révolution Française, τόμ. 1-2, Paris 1946-1950.

14. Stephan Skalweit, ἐνθ. ἄνωτ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΑΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΗΣ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

“Ότι υπάρχουν δύο είση τεκμηρίων, ειδικώτερον, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος εἶναι δυνατόν νὰ διακρίνη τὴν κλήση τοῦ Θεοῦ γιὰ τοῦτο τὸ ἔργο.

Εἶναι δυνατόν νὰ μοῦ κάνης τὴν πάρα κάτω ἐρώτηση. Πές μου, ἂν θέλῃς, ποῖο μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἓνα ἢ τὰ πολλὰ τεκμηρία ἀπ’ τὰ ὁποῖα θὰ μπορούσα γρηγορώτερα νὰ μάθω ἀλάνθαστα, ἐὰν αὐτὸς ὁ ἀξιοκείμενος πόθος πού αισθάνομαι, στὸ καθημερινὸ ἔργο, καὶ ἐὰν αὐτὴ ἡ ποθητὴ παρακίνηση πού ἔχω, ὅταν διαβάζω καὶ ἀκούω ἐπάνω σ’ ἐτοῦτο τὸ θέμα, εἶναι ἀληθινά, ἢ κλήση τοῦ Θεοῦ γιὰ μιὰ εἰδικὴ διεργασία τῆς Χάρης, ὅπως τὸ λέει τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου τούτου πού ἔχω στὰ χέρια μου, ἢ ἐὰν εἶναι μιὰ διεργασία καὶ μιὰ διάθρηψη τοῦ πνεύματός μου, πού μὲ συντηρεῖ ἀμετακίνητο καὶ ἐργατικὸ καὶ ἐνεργὸ ἐπάνω στὴν συνηθισμένη καὶ κοινὴ μου Χάρη, ἐκείνο πού ἐσύ τὸ λές, ὅτι εἶναι ἡ θύρα καὶ ἡ κοινὴ εἴσοδος ὅλων τῶν Χριστιανῶν;

Θὰ σοῦ ἀπαντήσω στὸ ἐρώτημά σου αὐτὸ τόσο ἀδύνατα, ὅσο δύναμαι. Βλέπεις καθαρά, ὅτι ἐδῶ στὸ κείμενο ἐτοῦτο σ’ ἔθεσα ἐμπρὸς σὲ δύο μαρτυρίες, ἀπ’ τίς ὁποῖες θὰ εἶσαι σὲ θέση ν’ ἀποδείξης τὴν πνευματικὴ κλήση ἀπὸ μέρος τοῦ Θεοῦ, ὅσον ἀφορᾷ στὸ ἔργο τοῦτο, πού ἢ μιὰ μαρτυρία σοῦ λέει, ἐὰν εἶσαι μέσα σ’ αὐτὸ καὶ ἢ ἄλλη ἐὰν δὲν εἶσαι μέσα, ἀλλὰ ἔξω. Ἀπ’ τίς δύο αὐτὲς καταστάσεις, νομίζω, ὅτι καμμιά δὲν παρέχει πλήρη ἱκανοποίηση παρὰ μόνον ἢ κάθε μιὰ μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἄλλης. “Όταν ὅμως γί-

νουν καὶ οἱ δύο ἓνα καὶ ἔρθουν σὲ συμφωνία καὶ σύμπτωση, αὐτὸ νὰ εἶναι γιὰ σένα ἢ μαρτυρία πού ζητᾷς, γεμάτη καὶ ἀλάνθαστη. Ἡ πρώτη ἀπ’ τίς δύο αὐτὲς μαρτυρίες, αὐτὴ πού σὲ βεβαιώνει ὅτι εἶσαι ἐντός, ὅτι εἶσαι μέσα, εἶναι ὁ συνεχῶς ἀξιοκείμενος πόθος πού τὸν αισθάνεσαι νὰ σὲ πλημμυρίζη στὸ καθημερινὸ ἔργο σου. Ἀπ’ αὐτὸν τὸν ἀσίγηστο πόθο θὰ μάθης πολλά: ὅτι ἐὰν καὶ ὁ πόθος τῆς ψυχῆς εἶναι ἀποτελεσματικὴ ἐργασίας τῆς ψυχῆς σου, ὁ πόθος αὐτὸς εἶναι τυφλὸς ἀφ’ ἑαυτοῦ του — γιὰτὶ ἀκριβῶς εἶναι ὁ πόθος ἀπὸ τὴν ψυχὴ, ὅπως τὸ ψηλάφισμα καὶ τὸ βηματισμα εἶναι τυφλά, εἶναι ἔργα τοῦ σώματος, ὅπως τὸ γνωρίζεις αὐτὸ καλὰ — ὅμως, ἂν καὶ παρὰ τὸ ὅτι τὸ ἔργο αὐτοῦ τοῦ πόθου σου δὲν γίνεται ποτέ τόσο τυφλό, παρ’ ὅλα αὐτά, καὶ τὰ δύο κοινοῦν καὶ συνοδεύονται ἀπὸ ἓνα εἶδος πνευματικῆς ὁρασης, πού εἶναι κατὰ ἓνα τμήμα αἰτία καὶ τρόπος πού ἐπιτείνει αὐτὸν τὸν πόθο. Ἐπίβλεψε λοιπὸν ἐνεργώτατα τὴν καθημερινὴ σου ἐνάσκηση, τί εἶναι ἐκείνη, γιὰ ν’ ἀπατελῆ πάντοτε τὸν ἱερὸ πόθο σου. Καὶ τότε ἐὰν συμβῆ καὶ σκέπτεσαι ἐπάνω στὴν ἀρχέγονη ἀθλιότητα τῆς ἀνθρώπινης πεσμένης φύσης σου, ἢ ἐπάνω στὸ Πάθος τοῦ Χριστοῦ ἢ ἐπάνω σὲ ὅσα ἀπ’ αὐτὰ πού ἀνήκουν στὴν σφαῖρα, δηλαδὴ στὴν κατάσταση, τῆς κοινῆς εισόδου τῶν Χριστιανῶν, ὅπως ἔθιξα καὶ διατύπωσα ἐπάνω — τότε, ἐφ’ ὅσον εἶναι ἔτσι, ὅτι δηλαδὴ αὐτὴ ἡ πνευματικὴ ὄψη, αὐτὴ ἡ πνευματικὴ ὁραση κοινωὴ καὶ συνοδεύεται μὲ τὸν τυφλὸ σου πόθο, ἀνεβαίνει ἐπάνω ἀπὸ τίς κοινές, πού ἀναφέρθηκαν πάρα πάνω ἀντιλήψεις σου, βεβαίως τότε εἶναι, γιὰ μένα, μιὰ ἐνδειξη ἢ καὶ ἓνα τεκμήριο, ὅτι ἢ ἀύξηση αὐτῆς τῆς ἐπιθυμίας, δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ἓνα τάισμα καὶ μιὰ διάθρηψη τοῦ πνεύματός σου γιὰ νὰ σὲ κρατᾷ, δηλαδὴ, νὰ σὲ συντηρῆ νὰ ἐργάζεσαι μέσα

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 566 τοῦ ὑπ’ ἀριθ. 14 τεύχους

κλήρο καὶ τοὺς πιστοὺς. Πολλοὶ θέλησαν νὰ παραμείνουν Καθολικοὶ διατηρώντας τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τὸν Πάπα... Οἱ Καθολικοὶ αὐτοὶ καταδιώχθηκαν καὶ χρειάστηκε νὰ μαρτυρήσουν μέχρι αἵματος. Μερικοὶ τιμῶνται σήμερα ὡς μάρτυρες. “Ἄλλοι, ἀληθινοὶ ὁμολογητὲς τῆς πίστεως, προσέφεραν τὴν ζωὴ τους κατὰ τίς σκοτεινότερες ὥρες, ἐνῶ καταβάλλονταν προσπάθειες ἀποχριστιανοποιήσεως τῆς Γαλλίας. Τελούσαν τὰ ἱερὰ μυστήρια καὶ ὑπέμεναν τὸν διωγμὸ ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ, πού ἀκολουθοῦσε τὴν ἀντιθρησκευτικὴ αὐτὴ πολιτικὴ. “Ἄλλοι τέλος ἀγωνίσθηκαν ὥστε, μέσα στὴν καινούρια κοινωνικὴ κατάσταση, νὰ ἀναγνωρισθῆ ὅτι ἔχουν δικαίωμα νὰ πι-

στεύουν στὸν Θεὸ καὶ νὰ τὸν ὑπηρετοῦν”¹⁵.

Ἄλλὰ γιὰ τὴ σχέσι Ἐκκλησίας καὶ Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως θὰ ἤμπορούσαμε νὰ μιλήσουμε καὶ ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς διακηρύξεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἢ ὁποία ἀνήκει «στὰ καλὰ στοιχεῖα τῆς πνευματικῆς κληρονομίας τῆς»¹⁶. Γιὰ τὴ Διακήρυξι αὐτὴ ἂς ἐπιτραπῆ νὰ μιλήσουμε στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐμότμος Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

15. «Ἡ Σύνοδος τῆς Γαλλικῆς Ἱεραρχίας πρὸς τὸν γαλλικὸ λαὸ - 200 χρόνια μετὰ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάσταση», ἐφημ. «Καθολικὴ», 31 Ἰανουαρίου 1989, σ. 2.

16. Ἐνθ’ ἄνωτ.

στην κοινή Χάρη, δέν είναι άσίγαστος παρορμητικός πόθος για τόν όποιο μιλάμε, ούτε κλήση, ούτε παρακίνηση από μέρους του Θεού για κάποια περισσότερη, ειδική, Χάρη.

Τώρα περαιτέρω ή άλλη ή δεύτερη απόδειξη και μαρτυρία, ή έκτός, είναι μιá παρορμητική επιθυμία που αισθάνεσαι, όταν διαβάζεις ή άκους για τούτο τό θέμα, για τό άνώτερο τούτο πνευματικώτατο έργο. Τό όνομάζω τό τεκμήριο, τή μαρτυρία αυτή «έξωτερική», δηλαδή έκτός ή έξωτερικό τεκμήριο, γιατί έρχεται και μπαίνει μέσα, άπ' έξω, από τά παράθυρα τών σωματικών σου, τών διανοητικών σου ικανοτήτων ή άλλιώς ιδιοτήτων, όπως με τήν έραση και με τήν άκοή κατά τό χρονικό διάστημα που διαβάσεις ή που άκους και άκροάσαι.

Τώρα αναλύοντας τό δεύτερο τούτο σημάδι, τή δεύτερη έτούτη μαρτυρία, εάν αυτή ή απόδειξη που αισθάνεσαι, δηλαδή εάν αυτή ή παρορμητική επιθυμία δέν διαρκεί και δέν συνεχίζεται μετά από τό διάβασμα ή μετά τήν άκρόαση επάνω σε τούτο τό θέμα αυτού του μεγάλου έργου, αλλά σταματάει μόλις τελειώσουν τό άνάγνωσμα ή τό άκρόαμα ή λίγο μετά άπ' αυτά, έτσι που δέν κοιμάσαι μ' αυτήν ούτε ξυπνάς μαζί της, ούτε σε άκολουθεί ειδικά άσίγαστη σ' όλες τις καθημερινές σου άσκήσεις, κι άπασχολήσεις, ώστε να πηγαίνει και νάρχεται μεταξύ σου, παρορμώνας και παρακινώννας και οδηγώννας τή γλυκειά σου κλήση αυτήν, με άλλα λόγια τό υπέρτατο αυτό κάλεσμα, τότε ή κατάσταση αυτή είναι άληθινή απόδειξη, στην συνείδησή μου, ότι αυτή ή παρορμητική επιθυμία που αισθάνεσαι για διάβασμα κι άκρόαμα επάνω στο θέμα, επάνω στο έργο έτούτο, δέν είναι παρά μιá φυσική άγαλλίαση που ή κάθε καλή χριστιανική ψυχή έχει για τήν άλήθεια, και ειδικώς γι' αυτήν τήν άλήθεια που θέλει άπαλά και κηρύττει με γνήσιο τρόπο όλα αυτά τά σημαντικά που περιέχει ή τελειότητα και που συμπορεύονται με τις λαχτάρες τής ανθρώπινης ψυχής, κι άκόμη ειδικώτερα με τή βούληση του Θεού. Δέν υπάρχει λοιπόν ούτε πνευματικό άγγελμα Χάρης, ούτε κλήση από τόν Θεό για καμιά άλλη περισσότερη διεργασία τής Χάρης, έκτός αυτής που είναι ή θύρα και ή κοινή είσοδος για τους Χριστιανούς.

Άλλ' εάν αυτή ή παρόρμηση, αυτή ή παρακίνηση ή γλυκειά που αισθάνεσαι επιθυμία άπ' τό διάβασμα και τό άκουσμα επάνω σ' έτούτο τό θέμα και τό έργο, ύπάρχει σε τέτοια άφθονία έξ έαυτού του, ώστε να σε άκολουθή στο κρεβάτι σου, όταν κοιμάσαι, να σηκώνεται μαζί σου τό πρωί όταν ξυπνάς, να σε παρακολουθή όλη τήν ήμέρα σ' όλα όσα ενεργείς και πράττεις, να σε έρημώνη από τις καθημερινές σου άσκήσεις, να παρεμβάλει μεταξύ σου και αυτών, να επικοινωνή και να σε άκολουθή σ' αυτόν τόν άσίγαστο πόθο, ώστε μόνον αυτός ό καυτός πόθος να κυριαρχή σ' όλες τις άλλες επιθυμίες σου, ή και να μη γνωρίζεις, ότι σου άπαλύνη τις συνηθισμένες κινήσεις σου και ότι κάνει τό πρόσωπό σου γλυκό και ίλαρό, ενώ θα διαρκούν όλα όσα σε χαροποιούν κι

όσα σε εύκολύνουν και ουσιαστικά τίποτα δέν θα σε λυπή κι ούτε θα σε θλίβη. Θα μπορούσες, κάτω από αυτήν τήν πνευματική κατάσταση, να ταξιδεύσεις χίλια μίλια χωρίς να αισθανθής κόραση μόνο για να συνομιλήσεις προσωπικά με κάποιον που αισθάνεται γνήσια τό ίδιο μ' έσένα. Κι επί πλέον, όταν τόν βρής και τόν συναντήσεις ένα τέτοιο άνθρωπο, να στέκεσαι άπέναντί του σιωπηλός κι άμίλητος, να μη μπορής να συνειδητοποιήσεις ποιός από τους δυό σας είναι καλύτερο να μιλήσει, γιατί δέν θα μπορούσατε να μιλήσετε για τίποτε άλλο παρά για τήν κλήση έτούτη και τό έργο και να άρθρώσετε λίγες λέξεις αλλά γεμάτες καρπό και φωτιά. Μιá μικρή λέξη του στόματός σου περιλαμβάνει όραμό λέξεων σοφίας, που φαίνονται όμως όλα αυτά στους άλλους, στους άμυήτους κι άδαείς, παλαβομάρες, καθώς και σ' όλους αυτούς που στήρίζονται μόνον στην άξία τών διανοητικών τους ιδιοτήτων και δυνάμεων. Η σιωπή σου γίνεται μαλακιά, ή όμιλία σου σαν ξυράφι, ή προσευχή σου έσώατη, ή καύχησή σου καθαρή και άποκλειστικά «έν Χριστώ», οι τρόποι σου πράοι και ταπεινοί, ή χαρά σου ήμερώατη, ή φωνή σου επιθυμεί ν' άκούση τή φωνή ενός παιδιού και να παίξει μ' αυτό, και προσκλίνει στο να μένης μόνος και να αυτοσυγκεντρώεσαι. Οι συνάνθρωποι θα σου ήταν έμπόδιο. Έτσι θα σκεφτόσουν, έκτός εάν συμπτωμακτώνονταν μαζί σου πνευματικά. Δέν θα επιθυμής ούτε να διαβάζεις, ούτε να σου διαβάζουν βιβλία, γιατί ένα πράγμα θα σε κατέχη, ώστε ή έσωτερική μαρτυρία σου, καθώς και ή έξωτερική, περιέλθουν σε συμφωνία και σύμπτωση και πλεχτούν κι οι δύο μεταξύ τους και γίνουν μιá.

(Συνεχίζεται) † Ο Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- ★ Έπισκόπου Άχελώου Εϋθυμίου, ΑΘΩΟΣ (άπάντηση σε 56 έρείσματα τής άπιστίας).
- ★ Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνού, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.
- ★ Καθηγ. Βλασίου Φειδά, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (1988 - 1988).
- ★ Έπικ. Καθηγ. Γ. Άντουράκη, Ο ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ.
- ★ Καθηγ. Ίωάννου Φουντούλη, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ, τόμος Β'.

Έ π α ν ε κ δ ό σ ε ι ς

- ★ Άρχιμ. Έπιφ. Θεοδωροπούλου, ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ (με έρμηνεία, Ε' έκδοσις).
- ★ Καθηγ. Στυλ. Παπαδοπούλου, Η ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ: Βασίλειος Καισαρείας (Β' έκδοσις).
- ★ Άρχιμ. Ν. Πρωτοπαπά, ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΜΑΓΙΑ (Γ' έκδοσις).

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ*

2. Καινή Διαθήκη

Ἡ ἱστορία τῆς Μακεδονίας εἶναι ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ μεγαλείου τοῦ ὁποῖου φορεῖς ἦταν οἱ Ἕλληνες Μακεδόνες, ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ οἱ διάδοχοί του. Ἀπὸ τὴν Μακεδονία ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς μαζὶ μὲ τὴν ὑπέροχη γλῶσσα τῆς μέσῃ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μεταφέρθηκε καὶ διαδόθηκε στὰ βᾶθη τῆς Ἀνατολῆς. Ἀπὸ κεῖ σὰν περιχώρηση, ἀνταπόδοση, οὐράνιο Θεῖο δῶρο, θὰ ῥχόταν στὴν Ἑλληνικὴ Μακεδονία καὶ μέσῃ αὐτῆς σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη ἡ διδασκαλία τοῦ γλυκυτάτου Ναζωραίου.

Ἦσαν δὲ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ. Οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βησθαῖδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες¹⁷. Ἦσαν μερικοὶ Ἕλληνες μεταξὺ ἐκείνων ποὺ εἶχαν ἀνεβῆ διὰ νὰ προσκυνήσωσιν κατὰ τὴν ἑορτῇ. Αὐτοὶ λοιπὸν ἦλθαν εἰς τὸν Φίλιππον, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀπὸ τὴν Βησθαῖδᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ τοῦ εἶπαν¹⁸. Κύριε θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. Ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ καὶ πάλιν Ἀνδρέᾳ καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ Ἰησοῦ¹⁹. Κύριε θέλομεν νὰ ἰδοῦμε τὸν Ἰησοῦν. Ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ τὸ λέει εἰς τὸν Ἀνδρέᾳ καὶ ὁ Ἀνδρέᾳ καὶ Φίλιππος τὸ λέγουσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων. Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου²⁰. Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη εἰς αὐτούς... Ἦλθε ἡ ὥρα νὰ δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἦλθε ἡ ὥρα λοιπὸν νὰ δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἦλθε ἡ ὥρα νὰ γνωρίσῃ καὶ ἡ Ἑλλάδα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Σωτῆρα Χριστό. Καὶ αὐτὴ ἡ γνωριμία θὰ ἀρχίζε ἀπὸ τὴν Μακεδονία. Ἀπὸ τοὺς Φιλίππους τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας καὶ θὰ τὴν ἔκαμνε τὴν γνωριμία αὐτῇ ἕνας ἄλλος Ἀλέξανδρος, δοσμένος ψυχῇ καὶ σώματι στὸν Θεάνθρωπο Ἰησοῦ. Ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν Παῦλος, ὁ πρῶν διώκτης τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τώρα δεινὸς ὑπερασπιστῆς καὶ πρόμαχος.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐπηρέασε τὴν Εὐρώπη καὶ ὁλόκληρο τὸν κόσμον, καὶ ἀρχίζε ἀπὸ τὴν Μακεδονία. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἦταν ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Μακεδόνων διαδόχων του. Χάρις σ' αὐτὸ εἶχε δεχθῆ Ἑλληνικὴ ἀγωγή καὶ Παιδεία. Ἐγνωρίζε τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα σὰν γνήσιος Ἕλληνας καὶ τοῦτο τὸν διευκόλυνε

πάρα πολὺ στὸ ἔργο τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν Μακεδονία καὶ στὴν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα. Ἡ συνεργασία Πολιτείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γέννησε τὸν περίφημο Ἑλληνοχριστιανικὸ Πολιτισμὸ. Ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ τὸ λέει εἰς τὸν Ἀνδρέᾳ καὶ ὁ Ἀνδρέᾳ καὶ ὁ Φίλιππος τὸ λέγουσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν Παῦλος τὸ Ἀποστολικὸ του ἔργο ἀρχισε στὴν Εὐρώπη κατὰ Θεῖα προτροπῇ ἀπὸ τὴν Μακεδονία. Ἡ παράκληση τοῦ Μακεδόνα στὸ ὄραμα τοῦ Παύλου ἦταν φωνὴ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὸν Χριστιανισμὸ. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος στὰ εἰκοσιδύο του χρόνια πρόσφερε στὴν Ἀνατολὴ τὰ δῶρα τῆς Δύσης: Ἑλληνικὴ γλῶσσα, Φιλοσοφία, Πολιτισμὸ. Τώρα ἡ Δύση ἀπὸ τὴν Μακεδονία καὶ μέσῃ τοῦ Παύλου δεχόταν τὸ ὠραιότερο δῶρο τῆς Ἀνατολῆς. Τὴν διδασκαλία τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ.

Ἐλθόντες κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπέειραζον κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορευέσθαι· καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα²¹. Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὰ μέρη τῆς Μυσίας προσπαθοῦσαν νὰ βαδίσουν πρὸς τὴν Βιθυνίαν, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἄφησε τὸ Πνεῦμα.

Παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα καὶ ὄραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ²². Ἀφοῦ δὲ πέρασαν τὴν Μυσίαν κατέβησαν στὴν Τρωάδα. Κατὰ τὴν νύκτα παρουσιάστηκε ὄραμα εἰς τὸν Παῦλο.

Ἀνὴρ τις Μακεδὼν ἐστῶς, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων. Διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν²³. Κάποιος ἄνδρας Μακεδὼν ἐστέκετο καὶ τὸν παρακαλοῦσε λέγων, ἔλα, πέρασε στὴν Μακεδονία καὶ βοήθησέ μας.

Ὡς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν συμβαδίζοντες ὅτι παρακέληται ἡμᾶς ὁ Κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς²⁴. Ὅταν εἶδε τὸ ὄραμα, ἐζητήσαμεν ἀμέσως νὰ φύγωμε διὰ τὴν Μακεδονίαν, διότι συμπεράναμε ὅτι ὁ Κύριος μᾶς παρακάλεσε νὰ φέρωμε σ' αὐτοὺς τὸ χαρμόσυνο ἄγγελμα.

Ἀνοιχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην²⁵. Ἀφοῦ λοιπὸν ξεκινήσαμεν ἀπὸ τὴν Τρωάδα, ἐπλεύσαμεν κατ' εὐθείαν στὴ Σαμοθράκη. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν, ἐκεῖθεν τε εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις, κολωνία. Ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 569 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14 τεύχους.

17. Ἰωάννης 12,20
18. Ἰωάννης 12,21
19. Ἰωάννης 12,22
20. Ἰωάννης 12,23

21. Πράξεις Ἀποστ. 16,7
22. Πράξεις Ἀποστ. 16,8
23. Πράξεις Ἀποστ. 16,9
24. Πράξεις Ἀποστ. 16,10
25. Πράξεις 16,11

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΦΕΡΡΑΡΑΣ - ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ*

Τὰ γνωστά αὐτὰ γεγονότα ἔχουν ἤδη ἀξιολογηθῆ ὑπὸ πολλῶν ἐδικῶν ἐρευνητῶν, ὡς ἔχουν ἐπίσης ἀναλυθῆ αἱ σοβαραὶ συνέπειαι τῆς ἐπιλογῆς τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν συνέχισιν τῶν ἐργασιῶν τῆς μεταρρυθμιστικῆς συνόδου τῆς Βασιλείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὰς προοπτικὰς τῆς τελικῆς ἐπιβολῆς τῆς συνοδικῆς συνειδήσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Δύσεως. Πράγματι, διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπεδυναμώθη ἡ σύνοδος τῆς Βασιλείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξουδετερώθησαν αἱ τάσεις περαιτέρω ἐνεργοποίησεως τοῦ συνοδικοῦ συστήματος. Ἡ σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας ὑπῆρξεν θρίαμβος τῆς πολιτικῆς τοῦ παπικοῦ θρόνου εἰς μίαν περίοδον σοβαρᾶς ἐξασθενήσεως τῆς παπικῆς αὐθεντίας. Ἡ ἐπιλογή ὁμως τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος νὰ συμμετάσχη εἰς τὴν παπικὴν σύνοδον ἀποδίδεται συνήθως εἰς ἐσφαλμένους ἐκτιμήσεις τοῦ αὐτοκράτορος ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα τοῦ πάπα νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀναγκαίαν

πολιτικὴν βοήθειαν τῶν ἡγεμόνων τῆς Δύσεως διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῆς πιεστικῆς τουρκικῆς ἀπειλῆς. Βεβαίως, τὸ θέμα αὐτὸ ὑπῆρξε βασικὸν εἰς τὰς διεξαχθείσας διαπραγματεύσεις, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προβληθῆ καὶ ὡς τὸ μόνον κριτήριον τῆς ἐπιλογῆς. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κριτήρια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον ἀμεσον ἐξάρτησιν ἢ ἀναφορὰν εἰς τὰς πολιτικὰς σκοπιμότητας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθοῦν εὐλόγως διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς ἐπιλογῆς:

α'. Ἡ σύνοδος τῆς Βασιλείας, καίτοι συνεκλήθη ὡς οἰκουμενικὴ καὶ ἠλπίζεν εἰς τὴν ὑποστήριξιν πολλῶν δυτικῶν ἡγεμόνων, δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰ κανονικὰ κριτήρια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς διὰ τὸν θεσμόν τῆς Οἰκουμενικῆς συνόδου, διότι ὑπῆρχε σαφῆς κανονικὴ καὶ συνοδικὴ παράδοσις διὰ τὴν ἀναγκαίαν συμμετοχὴν ἢ ἐκπροσώπησιν τοῦ φρονήματος καὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων, ἰδίᾳ δὲ τῶν θρόνων τῆς Πρεσβυτέρας καὶ τῆς Νέας Ρώμης. Ἡ σύνοδος τῆς Βασιλείας, ὡς διεπιστοῦτο κατὰ τὰς διπλᾶς διαπραγματεύσεις, δὲν ἐκά-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 573 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14 τεύχους

διατρίβοντες ἡμέρας τινάς²⁶. Τὴν δὲ ἐπομένην εἰς τὴν Νεάπολιν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τοὺς Φιλίππους ἢ ὁποῖα εἶναι ἡ πρώτη πόλις τῆς περιοχῆς ἐκείνης τῆς Μακεδονίας, μιὰ ἀποικία Ρωμαϊκὴ καὶ ἐμείναμε εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν μερικὰς ἡμέρας.

Μετὰ τὴν ἵδρυση τῆς πρώτης Ἐκκλησίας στοὺς Φιλίππους καὶ τὶς ἐκεῖ περιπέτειες τοῦ Παύλου καὶ τῶν συνεργατῶν του ἡ Ἰερὴ συντροφία ἄρχισε νὰ πορεύεται πρὸς τὸ κέντρο καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς Μακεδονίας.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. Κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπὶ Σάββατα τρία διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν Γραφῶν²⁷. Ἀφοῦ ἐπέραςεν ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολιν ἦλθεν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦταν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. Κατὰ τὴν συνήθειά του ὁ Παῦλος τοὺς ἐπεσκέφθη καὶ ἐπὶ τρία Σάββατα συζητοῦσε μαζί τους ἀπὸ τὶς Γραφές.

Πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι²⁸. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπίστεψαν καὶ ἐπίσης ἀπὸ τὶς Ἑλληνίδες γυναῖκες τῆς καλῆς τάξεως καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνδρες ὄχι ὀλίγοι.

Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βερροῖα κατηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κάκει σαλεύοντες τοὺς ὄχλους²⁹. Μόλις ἔμαθαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης ὅτι καὶ εἰς τὴν Βέρροϊαν ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον καὶ ἐκεῖ διὰ νὰ ζεσηκώσουν τὸν ὄχλο.

Εὐθέως δὲ τότε τοῦ Παύλου ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν³⁰. Τότε οἱ ἀδελφοὶ ἔστειλαν ἀμέσως τὸν Παῦλον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς θαλάσσης.

Ὑπέμενον ὁ τε Σίλας καὶ Τιμόθεος ἐκεῖ. Οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἤγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξῆσαν³¹. Ἐνῶ ὁ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος παρέμειναν ἐκεῖ. Οἱ ὀδηγοὶ τοῦ Παύλου τὸν ἔφεραν μέχρις Ἀθηνῶν καὶ ἀφοῦ ἔλαβαν τὴν ἐντολὴν διὰ τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον νὰ ἔλθουν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερα, ἀνεχώρησαν.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ζιχων καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

26. Πράξεις 16,12

27. Πράξεις 17,1-2

28. Πράξεις Ἀποστ. 17,12

29. Πράξεις Ἀποστ. 17,13

30. Πράξεις Ἀποστ. 17,14

31. Πράξεις Ἀποστ. 17,15

λυπτε, κατ' άρχήν τουλάχιστον, τὸ κριτήριο τουτο τῆς συνοδικῆς παραδόσεως.

β'. Ἡ ὑπὸ τοῦ πάπα συγκαλουμένη σύνοδος ἐκάλυπτε τὰ κανονικὰ αὐτὰ κριτήρια, ἀλλ' ἡ λειτουργία τῆς συνόδου τῆς Βασιλείας περιώριζε τὴν ἀντιπροσωπευτικότητα τοῦ φρονήματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως εἰς τὴν συγκληθησομένην ὑπὸ τοῦ πάπα σύνοδον, διὸ καὶ ὡς βασικὸς ὅρος διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς αὐτὴν τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐτέθη ἡ μεταφορὰ τῆς συνόδου τῆς Βασιλείας εἰς Φερράραν. Ἡ ὑπὸ τῶν παπικῶν ἐκπροσώπων ἀποδοχὴ τοῦ ὅρου αὐτοῦ ἐθεράπευεν ὄχι μόνον τὴν κανονικὴν εὐαισθησίαν, ἀλλὰ καὶ τὰς πολιτικὰς σκοπιμότητας τῶν Βυζαντινῶν, διὸ καὶ τόσον ὁ αὐτοκράτωρ, ὅσον καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν σύνοδον Φερράρας - Φλωρεντίας ἐνέμειναν σθεναρῶς εἰς τὴν ἀξίωσιν ἀναμονῆς τῶν «συνοδικῶν» τῆς Βασιλείας διὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου⁷.

Ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸ θεωρουμένη ἡ ἐπιλογὴ τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος ὑποδηλώνει σαφῶς προηγηθεῖσαν συζήτησιν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς πρὸς τὰ κανονικὰ ἢ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἔδει νὰ ληφθῆ ἡ δέουσα ἀπόφασις. Ἡ ἐπιλογὴ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν σύνοδον τῆς Βασιλείας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἦτο ἤδη γνωστὴ ἡ ἐκπεφρασμένη ἀντίθεσις τοῦ πάπα, θὰ ἦτο ὀπωσδήποτε μία καθαρῶς πολιτικὴ ἐπιλογὴ, ἡ ὁποία θὰ εὐρίσκετο εἰς σαφῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὰ κανονικὰ κριτήρια καὶ τὴν πρὸ τοῦ σχίσματος συνοδικὴν παράδοσιν. Ἐπὶ τὴν προοπτικὴν αὐτὴν καὶ οἱ καρποὶ μιᾶς τοιαύτης ἐπιλογῆς θὰ ἐθεωροῦντο ἐπισημαστικὰ, ἐφ' ὅσον θὰ προήρχοντο ἐκ τινος παρεκκλίσεως ἐκ τῆς καθιερωμένης κανονικῆς καὶ συνοδικῆς παραδόσεως. Κατὰ συνέπειαν, ἡ ἐπιλογὴ ἐκάλυπτε τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια, χωρὶς νὰ ἐξουδετερώσῃ καὶ τὰς πολιτικὰς σκοπιμότητας τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου. Τὰ κανονικὰ αὐτὰ κριτήρια προεβλήθησαν κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις ὡς κοινῇ ἀποδεκτὴ καὶ ἀμετακίνητος βᾶσις ὄχι μόνον διὰ τὴν σύγκλησιν καὶ τὴν συγκρότησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς συνόδου. Τοῦτο ἀποδεικνύεται πλήρως ἐξ ὄλων τῶν στοιχείων, τὰ ὁποία διεσώθησαν διὰ τὰς ἐργασίας τῆς συνόδου Φερράρας - Φλωρεντίας.

Ἡ ἐν τῇ συνόδῳ ἀναγκαία ἐκπροσώπησις καὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν ὡς προϋπόθεσις sine qua non διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς συνόδου ὡς οἰκουμενικῆς, οἱ δὲ παπικοὶ ἐκπρόσωποι εἰς τὰς διαπραγματεύσεις ἠναγκάσθησαν νὰ δεχθῶν τὰς θέσεις τῶν Ἀνατολικῶν, ἐνημερώσαντες σχετικῶς καὶ τὸν πάπαν. Εἶναι ἐπίσης βέβαιον ὅτι καὶ ὁ πάπας ἀπεδέχθη τὰ κανονικὰ αὐτὰ κριτήρια τῆς συνοδικῆς παραδόσεως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἐγένοντο καὶ αἱ μα-

κρὰ προκαταρκτικαὶ διαπραγματεύσεις διὰ τὴν θέσιν τοῦ πάπα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριῶν τῆς συνόδου. Ἄλλως τε καὶ ὁ ἴδιος ὁ πάπας διεκήρυξεν *expresis verbis* τὴν παραδοχὴν τῶν κανονικῶν κριτηρίων τῆς συνοδικῆς παραδόσεως διὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἐπίμονον ἄρνησιν τῶν Ἀνατολικῶν νὰ δεχθῶν τὴν κήρυξιν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου πρὸ τῆς ἀφίξεως εἰς αὐτὴν τῶν «συνοδικῶν» τῆς Βασιλείας. Ὁ πάπας ὑπεστήριξε χαρακτηριστικῶς, ὅτι «ἐνθα εἰμι ἐγὼ μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Πατριάρχου (ἦτοι Κωνσταντινουπόλεως), ἐκεῖ ἐστὶν ἡ σύνοδος ἅπασα τῶν Χριστιανῶν καὶ μάλιστα ὅτι πάρεσιν οἱ πατριάρχαι πάντες καὶ οἱ καρδινάλεις ἡμῶν...»⁸.

Ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸ κατανοεῖται καὶ τὸ περιστατικόν, τὸ ὁποῖον συνέβη κατὰ τὴν περίοδον τῶν συζητήσεων διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς συνόδου εἰς τὴν Φλωρεντίαν. Οἱ μητροπολίται Ἡρακλείας Ἀντωνίου καὶ Ἐφέσου Μάρκος ὁ Ἐθγενικός μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου τοῦ Νομοφύλακος ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ αὐτοκράτορος διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς Βενετίαν καὶ νὰ διαπραγματευθῶν τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν ἐπληροφόρηθη τὸ γεγονός ὁ Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος ἠξίωσε τὴν ἄμεσον ἀνάκλησιν τῶν δύο μητροπολιτῶν, διότι οὗτοι ἦσαν ἐκπρόσωποι ἀπόντων πατριαρχῶν καὶ ἡ ἀπουσία αὐτῶν θὰ ἀπέκλειε τὴν δυνατότητα χαρακτηρισμοῦ τῆς συνόδου ὡς οἰκουμενικῆς καὶ τὴν καθολικὴν ἀθεντίαν τῶν ὑπ' αὐτῆς ληφθησομένων ἀποφάσεων⁹.

Ἡ αὐστηρὰ αὐτὴ προσήλωσις εἰς τὰ κανονικὰ κριτήρια τῆς κοινῆς συνοδικῆς παραδόσεως ὑπῆρξε συμβατικὴ δέσμευσις κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις καὶ δὲν συνεσχετίσθη ἀμέσως πρὸς τὸ παπικὸν πρωτεῖον. Ἐν τούτοις, κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς συνόδου προεβλήθη πολλακίς ὑπὸ τοῦ καρδινάλιου Ἰουλιανοῦ Καισαρίνι καὶ ὑπὸ τοῦ λατινοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀνδρέου Ρόδου ἡ ἐξαιρετικὴ ἀθεντία τοῦ πάπα καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς δικαίωμα αὐτοῦ νὰ παρεμβάλλῃ προσθήκας εἰς τὸ Σύμβολον πίστεως, ἐφ' ὅσον δι' αὐτὸν δὲν ἐθίγετο ἡ ἀλήθεια. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ἀνατολικῶν ἀπέφυγον νὰ ἐμπλακοῦν εἰς σχετικὰς πρὸς τὸ πρωτεῖον συζητήσεις, διότι εἶχον λάβει προφανῶς σχετικὰς ἐντολὰς τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διότι ἐπεθύμουν νὰ τεθῆ τὸ θέμα αὐτοτελῶς μετὰ τὴν σύμφωνον γνώμην καὶ τῶν Δυτικῶν¹⁰. Ἐν τούτοις αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ ἐξετέθησαν ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου

8. MANSI, XXXI, 494.

9. J. GILL, *The Council of Florence*, 427.

10. MANSI, XXXI, 684-685. Εἶναι ἐν προκειμένῳ πολλὸν χαρακτηριστικοὶ οἱ λόγοι τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου Μάρκου τοῦ Ἐθγενικοῦ πρὸς τὸν καρδινάλιον Ἰουλιανὸν Καισαρίνι: «...Ἐπειδὴ δὲ καὶ νῦν ἐν τοῖς σοῖς λόγοις εἴρηκας, τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν προσεσῶτα ταύτης δύνασθαι μεταποιεῖν τὸ κοινὸν σύμβολον, καὶ πολλακίς ἄλλοτε πρότερον εἴρησαι τοῦτο, δῆλον δὲ ὅτι πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ἀποβλέπων καὶ τὸν ἄκρον ἀρχιερέα τοῦτο εἴρηκας, ἡμεῖς τοῦτο καταλιπεῖν ἀνεξέταστον εἰρημένον οὕτω πολλακίς οὐκ ἀνεχό-

7. MANSI, XXXI, 482-483, 491-494 κ.λπ.

Νικαίας Βησσαρίωνος εἰς τὴν ἀπάντησιν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Ρόδου, ἐν σχέσει πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς προσθήκης: «εἰδέναι βουλόμεθα τὴν αἰδεσιμότητα ὑμῶν, ὅτι ταύτην ἡμεῖς τὴν ἄδειαν ἀπὸ πάσης ἀφαιροῦμεν Ἐκκλησίας τε καὶ συνόδου, καὶ αὐτῆς τῆς Οἰκουμενικῆς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ μόνης τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ οὖν κἂν ὅποσα ἰσχύει ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία, ἦττον ὅμως ἰσχύει Οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ἡμεῖς δὲ ἀπὸ πάσης Ἐκκλησίας τοῦτο ἀφαιροῦμεν, πολλῶ γε μᾶλλον ἀπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας τοῦτ' ἀφαιρήσομεν. Ἀφαιροῦμεν δὲ οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ νομίζομεν τοῦτο τοῖς ὄροις τῶν πατέρων κεκαλύθαι...»¹¹.

Ἀνεφέρθημεν εἰς τὰ ἀνωτέρω θέματα, διότι ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαίαν τὴν ἀναζήτησιν τῆς συνοδικῆς αὐτοσυνειδησίας τῶν μελῶν τῆς συνόδου ἢ τουλάχιστον τῆς ὑποχρέωσης τηρήσεως τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς καθιερωμένης συνοδικῆς παραδόσεως περὶ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς συνόδου τῆς Φερράρας - Φλωρεντίας. Ἐν τούτοις, εἶχον ἤδη παρέλθει 652 ἔτη ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς τελευταίας ἀνεγνωρισμένης Ζ' Οἰκουμενικῆς συνόδου, εἶχε παρεμβληθῆ ἡ διὰ τοῦ μεγάλου σχίσματος ἐκκλησιαστικὴ διάσπασις καὶ εἶχον διαφοροποιηθῆ βαθύτατα τὰ κριτήρια τῆς θεολογικῆς παραδόσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ καὶ αἱ θεολογικαὶ διαφοροποιήσεις εἶχον ὁπωσδήποτε ἐπηρέασιν τὴν συνοδικὴν συνείδησιν ἢ τουλάχιστον τὴν κανονικὴν ἐμπειρίαν διὰ τὴν συγκρότησιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς συνόδου Φερράρας - Φλωρεντίας, ἢ ὅποια δὲν θά ἔδει νὰ ἐρμηνευθῆ χωρὶς τὸ κριτήριον καὶ τῆς διαμορφωμένης νέας ἐκκλησιαστικῆς πραγματικότητος.

Οὕτως, ἡ σχισματικὴ κατάστασις τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν προσδιώρισε τὴν συγκρότησιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς συνόδου κατὰ τὸν τύπον τῆς ἀντιπαράθεσεως τῶν δύο διαφωνούντων μερῶν, διὸ καὶ οἱ μὲν δυτικοὶ ἐκάθησαν κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ χώρου συνεδριάσεων, οἱ δὲ ἀνατολικοὶ, ἐκάθησαν κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὴν ἄλλην πλευρὰν τοῦ χώρου συνεδριάσεων. Ἡ τοιαύτη διάταξις τῶν μελῶν τῆς συνόδου δὲν εἶναι συνεπὴς πρὸς τὴν καθιερωμένην προγενεστέραν συνοδικὴν παράδοσιν, διότι, εἰς οὐδεμίαν προγενεστέραν Οἰκουμενικὴν σύνοδον ἡ διάταξις τῶν μελῶν τῆς συνόδου ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κριτηρίου τῆς θεολογικῆς διαφανείας. Ἡ καθιερωμένη κατάταξις τῶν μελῶν μιᾶς Οἰκουμενικῆς συνόδου ἐθεμελιότο ἐπὶ τῆς αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τοῦ κανονικοῦ κριτηρίου τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ διάφορα διαδοχικὰ σχήματα αὐτῆς. Οὕτως, ἐνῶ εἰς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν σύνοδον (325) οἱ ἐπίσκοποι προσεκλήθησαν καὶ παρεκά-

θησαν εἰς τὴν σύνοδον κατὰ τὴν ἐθιμικὴν πρᾶξιν, ἀφοῦ δὲν εἶχεν εἰσέτι εἰσαχθῆ οἰοδήποτε διοικητικὸν σύστημα, εἰς τὰς Β', Γ' καὶ Δ' Οἰκουμενικὰς συνόδους (381, 431, 451) ἐφηρμόσθη τὸ μητροπολιτικὸν σύστημα ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ πρεσβεῖα τιμῆς¹².

Ἡ ὑπὸ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς συνόδου εἰσαγωγή εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν τοῦ κανονικοῦ θεσμοῦ τῆς Πενταρχίας τῶν πατριαρχῶν προσδιώρισε καὶ τὰ κανονικὰ κριτήρια συγκλήσεως, συγκροτήσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἐφεξῆς συγκληθησόμενων Οἰκουμενικῶν συνόδων. Οὕτως, αἱ προκαταρκτικαὶ συζητήσεις διὰ τὴν σύγκλησιν καὶ τὴν συγκρότησιν τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς συνόδου (553) ἐδημιούργησαν ἔντασιν ὡς πρὸς τὰ ἐφαρμοσθησόμενα κανονικὰ κριτήρια, διότι ὁ μὲν πάπας Βιγίλιος προέτεινε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ γεωγραφικοῦ κριτηρίου, ἦτοι τὴν ἴσην ὀλιγομελῆ ἐκπροσώπησιν τῶν ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, οἱ δὲ ἐπίσκοποι τῆς Ἀνατολῆς ἐπέμειναν εἰς τὸ κανονικὸν κριτήριον τῆς ἰσοτίμου ἐκπροσώπησεως καὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων διὰ πάντων τῶν δυναμένων νὰ συμμετάσχουν ἐπισκόπων, ἀδιαφόρως ἀριθμοῦ μελῶν, καθ' ὅσον ἡ ἀρχὴ τῆς ὁμοφωνίας καὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων ἀπετέλει πλέον ἀπόλυτον κανονικὸν κριτήριον¹³.

Βεβαίως, ἡ ἐπελθοῦσα ἀραβικὴ κυριαρχία εἰς τὰ πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς (Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων) καθίστα σχεδὸν ἀδύνατον τὴν κανονικὴν ἐκπροσώπησιν αὐτῶν εἰς τὰς ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκουμενικὰς συνόδους (680, 787), διὸ καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Εἰκονομαχίας (726-843) ἐξήρθη ἰδιαίτερος ἡ ἀναγκαιότης συμμετοχῆς εἰς τὰς συγκαλούμενας Οἰκουμενικὰς συνόδους τῶν ἀρχιεπισκόπων τῆς Πρεσβυτέρας καὶ τῆς Νέας Ρώμης, ἐνῶ ἐκρίθη ἐπαρκὴς ἢ εἰς αὐτὰς ἐκφρασις καθ' οἰονδήποτε κανονικῶς παραδεκτὸν τρόπον τῆς συμφωνίας τῶν λοιπῶν πατριαρχικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολῆς (Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων). Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος (787) διέκρινε τοὺς ρόλους τῶν «συνεργῶν» (Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως) καὶ τῶν «συμφρονούντων» (Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων) κατὰ τὴν καταγραφὴν τῶν κανονικῶν κριτηρίων διὰ τὴν σύγκλησιν, συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν μιᾶς αὐθεντικῆς οἰκουμενικῆς συνόδου. Ὑπὸ τὴν προοπτικὴν αὐτὴν ἐπίσης δύνανται νὰ ἐρμηνευθοῦν αἱ προαναφερθεῖσαι διακηρύξεις τόσον τοῦ πάπα, ὅσον καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου διὰ τὰ κανονικὰ κριτήρια τῆς οἰκουμενικότητος τῆς συνόδου Φερράρας - Φλωρεντίας¹⁴.

(Συνεχίζεται)

Καθηγητῆς ΒΛΑΣΙΟΣ Ι. ΦΕΙΔΑΣ

μεθα... Ἐχομεν γὰρ πολλὰ καὶ γενναῖα εἰπεῖν εἰς ἡμέτερον δίκαιον συμβαλλόμενα. Ὑποπτεύομεν δὲ μήποτε οἱ περὶ τούτων λόγοι σκάνδαλόν τι εἰσενέγκωσι...».

11. MANSI, XXXI, 625.

12. Β. Ι. ΦΕΙΔΑΣ, Ὁ θεσμὸς τῆς Πενταρχίας τῶν πατριαρχῶν, Ι, Ἀθήναι 1969, 168 κέξ. ΙΙ, Ἀθήναι 1970, 225 κέξ.

13. Β. Ι. ΦΕΙΔΑΣ, Ὁ θεσμὸς τῆς Πενταρχίας τῶν πατριαρχῶν, ΙΙ, 240 κέξ.

14. MANSI.

ΕΚΛΟΓΗ - ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΛΑΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΡΝΑΒΟΥ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ Δ΄

Α΄ Ἡ ἐκλογή

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνήλθε σέ ἔκτακτη Συνεδρίαση, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, τὴν Τρίτη 10 Ὀκτωβρίου 1989, στὸ Συνοδικὸ Μέγαρο καὶ προέβη στὴν πλήρωση τῆς κενῆς Μητροπολιτικῆς ἑδρας Λαρίσης καὶ Τυρνάβου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Τυρνάβου
κ. Δημήτριος ὁ Δ΄.

Τὸ πρωὶ τελέσθηκε θεία Λειτουργία στὸ Συνοδικὸ Παρεκκλήσιο, στὸ Καθολικὸ δηλαδή τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων - Πετράκη, ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἄρτης κ. Ἰγνάτιο. Στὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας ἔγινε ἐπιμνημόσυνη Δέηση γιὰ τὸν μακαριστὸ Μητροπολίτη Λαρίσης κυρὸ Σεραφεῖμ.

Στὴ συνέχεια, ἄρχισαν οἱ ἐργασίες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Παρόντες ἦταν ἑβδομηταδύο Ἱεράρχες, ἐνῶ ἀπουσίαζαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Κορίνθου κ. Παντελεήμων, Κασσανδρείας κ. Συνέ-

σιος, Παροναξίας κ. Ἐπιφάνιος καὶ Νικαίας κ. Γεώργιος. Τὸ τριπρόσωπο δελεῖο περιέλαβε τὸν Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτη κ. Δημήτριο Μπεκιάρη, Πρωτοσύγκελλο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, μὲ 51 ψήφους, τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Γαλάζων κ. Θεολόγο μὲ 27 ψήφους καὶ τὸν Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτη κ. Παῦλο Ἀθάνατο, Γραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μὲ 19 ψήφους. Στὴ διαδικασία τοῦ μονοπρόσωπου ὁ Ἀρχιμ. κ. Δημήτριος Μπεκιάρης ἔλαβε 49 ψήφους, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλάζων κ. Θεολόγος 19 ψήφους, καὶ βρέθηκαν 4 λευκές. Ἔτσι, μὲ τὶς κανονικὲς ψήφους τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας, νέος Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Τυρνάβου ἐξελέγη ὁ Πανοσσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Δημήτριος Μπεκιάρης.

Προσφωνώντας τὸν Θεοφιλέστατο Ἐψηφισμένο ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, κατὰ τὸ Μικρὸ Μήνυμσ, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Θεοφιλέστατε Ἐψηφισμένε,

σὲ ἐγνώρισα πεντέμισον χρόνια κοντά μου. Δειλὰ -δειλὰ σὲ παρακολουθοῦσα καὶ διεπίστωσα ὅτι ὁ Θεὸς σὲ ἐπροίκισε μὲ πολλὰ χαρίσματα. Αὐτὰ ἐξετίμησα καὶ προέκρινα τὴν προαγωγή σου εἰς Μητροπολίτη.

Ἐπῆρξαν — ἐπειδὴ ἔμαθα νὰ εἶμαι εἰλικρινῆς — καὶ τιτὲς ἀοριστίαι γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπόν σου, ὡς συνήθως συμβαίνει παρ' ἡμῖν. Ἀλλὰ κάνω γνωστὸν εἰς πάντας ὅτι ὑπῆρξες ἀδιάβλητος Κληρικός, ἀκέραιος Κληρικός, καὶ τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπήν, ἣ ὅποια εἶναι μία Μητρόπολις ἀπὸ τὰς πλέον δυσκόλους, καθ' ὅτι ἐν τῷ συνόλω τους οἱ Κληρικοὶ ἐδῶ εἶναι ἐπιστήμονες καὶ εἶχες νὰ παλαίψεις μὲ πολλὰ, τὴν διηκόνησες διοικητικῶς μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν. Καὶ ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἰπῶ, καὶ αὐτὸς εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι ἔργον σου. Ἀκριβῶς, δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ διὰ τόσα ἄλλα, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ἔκρινε νὰ σὲ προαγάγῃ καὶ διὰ ψήφων τεσσαράκοντα ἑννέα, παρὰ μίαν πενήκοντα, σὲ καθιστᾷ Μητροπολίτην τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης καὶ Τυρνάβου.

Εὐχομαι, ὁ Θεὸς νὰ εἶναι μαζί σου».

Ἀντιφώνησε ὁ Θεοφιλ. Ἐψηφισμένος:

«Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Σύνοδοι,

ἀπὸ ἀνάμεικτα συναισθήματα ἀνεκλάλητης χαρᾶς καὶ βαθειᾶς συγκινήσεως διακατεχόμενος, προσφέρωμαι στὸ ἄπειρο ἔλεος καὶ στὴν ἀνέκφραστη χρηστότητα τοῦ Θείου Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὰ

λαλήθηκαν σὲ Σᾶς καὶ μὲ τὴ θεοκίνητη ψῆφο Σας ἐκδηλώνονται σήμερα καὶ σὲ μένα τὸν ἐλάχιστο.

Ἀποδέχομαι μὲ περισυλλογὴ τὴν ἰδιαίτερα τιμητικὴ ἐκλογή καὶ ὑποβάλλω μὲ βαθύτατο σεβασμὸ τὶς θεομύτατες εὐχαριστίες μου πρὸς τὰ θεοστεφῆ ὄργανα τοῦ θείου θελήματος, πρὸς Ὑμᾶς, Μακαριώτατε Πρωθιεράρχα καὶ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχες, ποὺ συγκροτεῖτε ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι τὴν Σεπτῆ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν ἱερὴ αὐτὴ στιγμή, διαβεβαιῶν τὴν θεοτίμητη Ἐπισκοπικὴ ὁμήγουρι ὅτι, μὲ τὴν εὐδοκία καὶ τὴν παντοδύναμη συνεργασία τοῦ Καλοῦ Ποιμένα καὶ Ἐπισκόπου τῶν ψυχῶν μας, «ἤδιστα ἐκδαπανηθήσομαι ἐν τῷ πέμψειν ἀγνάς προσφορὰς ὑπὲρ τέκνων, ἕως ἂν ἐμωτὸν προσφορὰν καταρτίσω» (ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος) καὶ «τὴν ἐντολὴν τηρήσω ἄσπιλον καὶ ἀνεπίληπτον, μέχρι τῆς ἐπιφανείας Αὐτοῦ» (Α' Τιμ. 6,14).

Ἐὐχρηθῆτε γι' αὐτό, Μακαριώτατε Γέροντά μου καὶ Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, ὥστε ποτὲ νὰ μὴν ἀμελήσω («τοῦ ἐν ἐμοὶ χαρίσματος») (Α' Τιμ. 4, 14) καὶ νὰ ἀποβῆ ἡ διακονία μου στὴν «λαχοῦσάν μου» Ἱερά Μητροπολιτὴ Λαρίσης καὶ Τυρνάβου χριστοτερπῆς καὶ θεάρεστη.

Ὡς ὑπερεγγνώμων, τέλος, οἰκέτης, δοξολογῶ τὸ πανάγιο ὄνομα τοῦ ἐν Τριᾷδι προσκυνουμένου Θεοῦ μας, ὁ ὁποῖος ἐπέβλεψε μὲ εὐσπλαχνικὸ βλέμμα στὴν ταπεινότητά μου. Καὶ ἐπικαλοῦμαι τὶς προσβεβίαιες τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῶν προστατῶν μου νεοφανῶν Ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εὐσέβου καὶ τῶν μυροβλυτῶν Ἁγίων Δημητρίου καὶ Ἀχιλλίου ἀρχιεπισκόπου Λαρίσης, καθὼς καὶ τὶς θεοπειθεῖς εὐλογίες τῆς πολυσεβάστου Μακαριότητός Σας καὶ ἄλλης τῆς θεοσύλεκτης χορείας τῶν Ἱεραρχῶν, γιὰ τὴν ἀναστάσιμη τελείωση τῆς ποιμαντορίας μου».

* * *

Ἐπακολούθησε ἡ Τελετὴ τοῦ Μεγάλου Μηνύματος στὸ Συνοδικὸ Παρεκκλήσιο.

Τὴν ἴδια μέρα, ὁ Θεοφιλέστατος ἀπηύθυνε Χαίρετισμὸ πρὸς τὸ λαὸ τῆς Μητροπόλεως του, ὁ ὁποῖος δημοσιεύθηκε στὸν τοπικὸ ἡμερήσιο Τύπο:

«Χαιρετίζω μὲ συγκίνηση τὸν φιλότιμο καὶ εὐσεβῆ λαὸ τῆς θεοσώστου Μητροπόλεως Λαρίσης καὶ Τυρνάβου, στὴν ὁποία τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μὲ ὄρισε Μητροπολίτη μὲ τὴν θεοκίνητη ψῆφο τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας. Δοξολογῶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ γι' αὐτὴν τὴν εὐμένεια καὶ συγκατάβασή Του. Εὐχαριστῶ ὅλους ὅσοι, μὲ πίστη στὸν Θεὸ καὶ ἀγάπη γιὰ τὴν Ἐκκλησία, περιέμεναν ἐνδεχόμενη δική μου ἐκλογή καὶ μοῦ συμπαραστάθηκαν. Παρακαλῶ καὶ καλῶ Πατρικὰ τὴν ὁμάδα τῶν πιστῶν ποὺ θέλησαν νὰ ἐπιβάλουν ἀναγκαστικὰ τὴν ἄποψη τῶν ἐλαχίστων ἀφανῶν ἡγετῶν τους, μετὰ τὴν σημερινὴ ἐκλογή νὰ ἀποδείξουν, ὅτι διαπνέονται ἀπὸ πνεῦμα ὑπακοῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησία, φόβο Θεοῦ, καὶ σώφρονα λογισμό, σεβόμενοι τὴν ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας. Ἐμπιστεύο-

μαι σὲ ὅλους ἀνεξαιρέτως τὴν ἐγκαρδιότητα τῶν εὐχῶν μου: νὰ χαρίσει ὁ Κύριός μας («τὰ κρείττονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας»), καθὼς καὶ κάθε προσωπικὴ, οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ προκοπή. Ζητῶ, τέλος, τὴν συμπάρσταση ὅλων σας καὶ προτρέπω τοὺς πάντες σὲ μιὰ πνευματικὴ συστράτευση, γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας».

Β' Ἡ χειροτονία

Ἡ χειροτονία τοῦ νέου Μητροπολίτου Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Δημητρίου τοῦ Δ' ἔγινε στὸν Καθεδρικὸ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἀθηνῶν, τὴν Κυριακὴ 15 Ὀκτωβρίου 1989, μὲ προεξάρχοντα τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ συλλειτουργοὺς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιο, Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κλεόπα, Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀμβρόσιο, Νέας Σμύρνης κ. Ἀγαθάγγελο, Περιστερίου κ. Χρυσόστομο, Ζακύνθου κ. Παντελεήμονα, Κυθήρων κ. Ἰάκωβο, Κίτρους καὶ Κατερίνης κ. Ἀγαθόνικο, Λήμνου κ. Ἱερόθεο καὶ τὸν Θεοφίλ. Ἐπίσκοπο Δωδώνης κ. Χρυσόστομο. Στὸ Ἱερὸ Βῆμα συμπροσευχόταν ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κ. Διόδωρος μὲ τὸν Ἐξάρχο τοῦ Παναγίου Τάφου στὴν Ἀθήνα, Πανιερ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναῖο.

* * *

Ὁ χειροτονητῆριος λόγος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Δημητρίου εἶναι ὁ ἀκόλουθος:

«Μακαριώτατε Πρωθιεράρχα καὶ πολυσεβάστε μου Γέροντα,

ἀξιόθεη χορεία τῶν Σεβασμιωτάτων καὶ Θεοφιλεστάτων Ἱεραρχῶν,

ἀγαπητοὶ μου συμπρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, χριστεπώνυμο καὶ εὐλογημένε λαὸ τοῦ Θεοῦ,

[Α. ΔΟΞΟΛΟΓΙΚΗ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ]

κατὰ τὴν εὐδοκία τοῦ θελήματός Του, «ἐμεγάλυνε Κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ' ἐμοῦ ἐμεγάλυνε Κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ' ἐμοῦ, καὶ ἐγενήθη ἐμφρανόμενος»¹.

Ἀπὸ τὰ μύχια, λοιπόν, τῆς καρδιάς μου, ποὺ πάλλεται ἀπὸ συγκίνηση καὶ χαρὰ, δέος καὶ ἐγνωμοσύνη, ἀναδύεται ὡς ἀνομολόγηση λατρείας καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸν παντερογενετὴ Δεσπότη μου καὶ Σωτήρα Χριστὸ ὁ θεοπρεπῆς ὕμνος τῶν ἁγίων Τριῶν Παίδων: «Ἐδλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερψυόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον καὶ ὑπεραιετόν καὶ ὑπερψυόμενον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας»².

Μὲ ὀλοτελὴ τὴν πρὸς τὸν Θεὸ δοξολογικὴ εὐχα-

1. Βλ. Ψαλμ. 125,2-3

2. Προσευχὴ Τριῶν Παίδων, 28-29.

ριστία, ὑπακούοντας στὴν ἐκλογή τῆς δικῆς Σας πλουσίας ἀγάπης, ἰχνηλατῶ ἐκστατικὸς τὴν ἔκβαση τῆς θείας Βουλῆς, τὸ πανάγιο «Γενηθήτω» τοῦ τρισαγίου Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εὐδόκησε δι' Ὑμῶν — τῶν ἐμφύχων καὶ τιμίων εἰκόνων Του — νὰ μοῦ ἐμπιστευθῇ τὴν οἰκονομία τοῦ Οἴκου Του, τὴν διαποίμανση τῆς ἐκλογῆς Του, τὴν προστασία τῆς ἐκλεκτῆς Του Νύμφης, «ἐφ' ἣν τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ ἅγιον ἐπικέκληται»³.

[B. ΜΝΕΙΑ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ]

Σ' αὐτὸ τὸ χαρισματικὸ παρόν, πτωχὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ πένης, ἐλεημένος ὅμως ἀπὸ τὴν θεϊκὴ μεγαλοδωρία, ἀναλογίζομαι ἀθροιστικῶς τὸ παρελθὸν ὄλων τῶν εὐεργεσιῶν «μυμνήσκομαι ἀπ' ἀρχῆς τῶν θαυμασιῶν Του»⁴.

Ἡ παντευλόγητη καὶ παντουργικὴ Του Πρόνοια ἐμπιστεύθηκε τὸν ἀπὸ παιδὸς καταρτισμὸ μου στὸν ἔνθεο ζῆλο τῆς μητρικῆς εὐσέβειας, ἀλλὰ καὶ στὴ θεοφιλὴ χειραγωγία τοῦ ἀειμνήστου γέροντός μου, τοῦ ὁποῖου τὴν εὐχὴ ἐπικαλοῦμαι γιὰ τὴν ἀναλαμβανόμενη σήμερα ἕψιστη εὐθύνῃ. Μὲ τὴν δική τους καθοδήγησι «ἐξελεξάμην παραρῶντα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασι ἀμαρτωλῶν»⁵. Καὶ τὸ πλῆθος τῆς θεϊκῆς χρησιμότητος μὲ ἐξήγαγε, διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος τοῦ συνειδησιακοῦ μαρτυρίου, στὴν ἀναφυγὴ πολλῶν ἄλλων εὐλογιῶν. Ἡ ὑπερόμνητος Προστάτις τῶν ὀρφανῶν, ἡ Γιάτρισσα τοῦ πανανθρώπινου πόνου, ποὺ δίπλα στὸ Ναὸ Τῆς γεννήθηκα καὶ κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη Τῆς ὡς ἱεροῦσαι ἀνατράφηκα, εὐδόκησε νὰ εἰσέλθω στὸ ἀγγελικὸ πλῆτευμα τῶν μοναχῶν, κατὰ τὴν ἐόρτια μνεία τοῦ ἐν Χόνας Ἀρχαγγελικοῦ θαύματος, καὶ στὸν ἱερὸ κατάλογο τῶν κληρικῶν, κατὰ τὴν εορταζομένη ἡμέρα τῶν Γενεθλίων Τῆς· μετὰ δὲ ἀπὸ πάροδο ἐτῶν, ἀπροσδόκητα, ἀνελάμβανα νὰ ὑπηρετήσω τὴ θεοτιμῆτη Ἀδελφότητα τῆς παλαιφάτου Μονῆς τῶν Ἀσωμάτων (Ἀρχαγγέλον). Εὐλαβούμενος ἀπὸ λαϊκὸς ἰδιαιτέρως τοὺς νεοφανεῖς Μεγαλομάρτυρες Ραφαήλ, Νικόλαο καὶ Εἰρήνη τὴν παρθένο, «ἀφθόνως παραπήλαυσα» κατὰ τὴν ἱερατικὴ μου διακονία φανερὸς καὶ ἀφανεῖς εὐεργεσίαις τοὺς: «οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας μου, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐλέη καὶ τοὺς οἰκτιρισμοὺς τοῦ Θεοῦ»⁶.

Ἄλλ' «ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς», μετὰ ἀπὸ μιὰ φιλότιμη διακονία κοντὰ σὲ δύο Σεπτὸς Ἱεράρχες, τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Φιλίππων κ. Προκόπιο καὶ τὸν μακαριστὸ Μητροπολίτη Λαρίσης κυρὸ Σεραφεῖμ, θέλησε νὰ μοῦ χαρίσει ὡς ἐπιπλέον τεκμήριον τῆς φιλαγάθου Προνοίας Του τὴν παρ' ἐλπίδα μαθητεία πλησίον Ὑμῶν, Μακαριώτατε Πάτερ. Ἀξιόθηκα τῆς μεγίστης τιμῆς καὶ εὐεργεσίας, νὰ μὲ καλέσετε στὴν πλέον ὑπεύθυνη θέση τοῦ ἄμεσου

συνεργάτη Σας, νὰ μὲ περιβάλετε μὲ τὴν Πατρικὴ Σας στοργὴ καὶ νὰ μοῦ προσφέρετε ἐπὶ πέντε καὶ πλέον ἔτη τὸ πολύτιμο ὑπόδειγμα ἀληθινοῦ Πατρὸς καὶ Ποιμενάρχου, μὲ τὴν ἀπροσποίητη καλοσύνη καὶ ἀγάπη, μὲ τὴ διακριτικὴ ἐπιείκεια καὶ ἀνεξικακία, μὲ τὴν πηγαία ἀπλότητα, σεμνότητα καὶ ταπεινοφροσύνη, μὲ τὴν ἀνωπόκριτη εὐθότητα καὶ τὴν ἀνεπίδεικτη φιλαδελφία, μὲ τὸ ἀφιλόργρο καὶ εὐνομιὰθητο τοῦ χαρακτήρα, μὲ τὴν βαθειὰ πίστη στὴν ἱστορικὴ εὐθύνῃ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἀνύστακτη φροντίδα γιὰ τὰ δίκαιά της, μὲ τὴν ὀλόφυχη ἀφοσίωση στὰ ζώπυρα τῆς ἐθνικῆς μας ὑποστάσεως. Ἡ Πατρικὴ Σας εὐνοια μοῦ προσφέρει ἐπιπλέον σήμερα ὅ,τι πολυτιμότερο Σᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεὸς ποῖν ἀπὸ σαράντα χρόνια τὸ πλήρωμα τῆς ἱερωσύνης.

Μὲ βαθύτατη, λοιπόν, ἐγγνωμοσύνη καὶ ὀλοκάρδιο σεβασμὸ, κατ' αὐτὴν τὴν ἱερὴ καὶ ἐπίσημη ὥρα, ὁμολογῶ τὸ ἀνεξόφλητο χρέος τῆς νιοπροποῦς ἀγάπης πρὸς τὸ σεπτὸ Σας πρόσωπο· καὶ εὐχομαι ταπεινά, ὁ Θεὸς νὰ Σᾶς μακροημερεύει, γιὰ νὰ ἐπιστηρίξετε στὴν πολιὰ τῆς πρωθιεραρχικῆς Σας πείρας καὶ φρονήσεως τὸν ἐνθουσιασμὸ τῶσων δικῶν Σας ἀναστημάτων, τῶν ἐκλεκτῶν Ἐπισκόπων ποὺ κοσμοῦν τὸ Σῶμα τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας, πρὸς τὴν ὁποία ἐπίσης ἐκφράζω, τούτῃ τὴν ὥρα, χρεωστικῶς τὴν ἐγγνωμοσύνη μου.

Καθὼς ὅμως ἀναλογίζομαι, Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Σεπτὸ Ἱεράρχες, ὅλα αὐτὰ τὰ εὐεργετήματα καὶ τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ, ἐπανξάνεται τὸ δέος ἐνώπιον τοῦ χρέους, ἀλλὰ καὶ ἡ συνοχὴ τῆς καρδιᾶς μου γιὰ τὸ ἕψιστο καὶ πανάγιο θεϊκὸ δῶρο ποὺ πρόκειται νὰ μοῦ μεταδώσετε.

(Συνεχίζεται)

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχωφελεστάτου καὶ θαυμαστοῦ θεθλιού
ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μὲ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξιν
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὐτῆ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει θεσπικῶς ἀπὸ ὅλες τίς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστέρα, ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως.

Ἀνατύπωσις καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως Ἐνετίας, ἔτους 1770. Μὲ ἔγκρισιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν, ὄρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικῶς).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἀποστολικὴ
Διακονία, Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ.
722.8008.

3. Θ. Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων, Εὐχὴ τῶν Κατηχουμένων.

4. Ψαλμ. 76,12.

5. Ψαλμ. 83,11.

6. Θ. Λειτουργία Μεγάλου Βασιλείου.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ *

8. Ειρήνη κατά Χριστόν και άσκηση είναι οι δύο πόλοι, γύρω από τους οποίους αναπτύσσεται ή ορθόδοξη θεολογία για τη λύση του οικολογικού προβλήματος. Έξετάζοντας τὸ θέμα «'Εκκλησία, περιβάλλον και ειρήνη» ὁ Ἀρχιμ. Ἰωάννης Σακελλαρίου παρατηροῦσε ὅτι «στὸν ὑπερκαταναλωτισμό, πὸν μᾶς ὠθεῖ ἡ διαφήμιση και ἡ μόδα, και πὸν για νὰ διατηρηθεῖ κατατρώγει ὑπερωριακές ἐργατώρες, γεμίζει με ἄγχος και καμιά φορά με ἄνομες πράξεις εὐκόλου πλουτισμοῦ και τοῦ ὁποῖου τὰ περισσεύματα δημιουργοῦν προβλήματα ἀποκομιδῆς και διαθέσεως, ἡ Ἐκκλησία ἀντιπροτείνει τὴν ἐγκράτεια, τὸ μέτρο, τὴ λιτότητα. Μιὰ λιτότητα ὄχι ἐπιβεβλημένη ἀπὸ τὸν κρατικὸ παρεμβατισμὸ στὴν προσωπική μας ζωὴ για νὰ ἐξασφαλίζονται χρήματα για τίς κρατικές σπατάλες και τοὺς ἐξοπλισμούς, ἀλλὰ συνδυασμένη με τὸ ἀσκητικὸ πνεῦμα Τῆς, πὸν προσατεῦει τὸν ὅλο ἄνθρωπο ἀπὸ τίς ὑπερβολές. Στὴ λατρεία τοῦ κέρδους, στὴν ἀχαλίνωτη και ἀπάνθρωπη κερδοσκοπία, πὸν ὀδηγεῖ στὴν ὑπερεκμετάλλευση τῶν φυσικῶν πηγῶν, διδάσκει νόμιμη ἐργασία και τὴν ἐντιμὴ ἀπολαβὴ τοῦ κέρδους ἀπὸ αὐτήν»¹⁵.

Μὲ ἐπισημότερο τρόπο τὴν Κυριακὴ 22 Σεπτεμβρίου 1988 στὴν Πάτμο ὁ Παναγ. Οἰκουμηνικός Πατριάρχης κ. Δημήτριος διακήρυξε στὴν Πάτμο: «Ἡ Ὁρθοδοξία προβάλλουσα τὴν ἄσκησιν και ὀλιγοδείαν, κυρίως ὅμως κατευθύνουσα τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰ πνευματικά, δύναται ἀποτελεσματικῶς νὰ συμβάλει εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος. Ἐμφανεστάτη δὲ ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ παραδείσια τῶ ὄντι κατάστασις τοῦ περὶ τὰς ἱερᾶς μονᾶς φυσικοῦ περιβάλλοντος. Οἱ μοναχοὶ σέβονται τὴν δημιουργίαν και τὴν κτίσιν, ἥτις ἀποκαλύπτει τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο και δὲν τὴν κακοποιοῦν»¹⁶.

Τὸ ἴδιο κι ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος προβαίνοντας πολὺ πρόσφατα σὲ «μιὰ ὀρθόδοξη ἀντιμετώπιση τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος» τονίζει ὅτι «ἡ ἄσκηση εἶναι ἀπαραίτητη για νὰ πολεμήσωμε ἐναντίον τῶν ἐνστίκτων τῆς ἀρπακτικότητος, τῆς τυφλῆς θελήσεως για δύναμι ἢ και τῆς φυγῆς στὸν ἡδονισμὸ και στὸν ἀπατηλὸ κόσμο τῆς τηλεόρασης με τὴν ἐλπίδα νὰ ξεχάσουμε ἔτσι τὸ ἄγχος τῆς ἀρρώστειας και τοῦ θανάτου. Ἡ ἄσκηση εἶναι ἀπαραίτητη για νὰ δημιουργήσῃ τὴν βαθειὰ αὐτὴ συμπάθεια με τὴ φύση πὸν τόσοι νέοι διαισθάνονται σήμερα, αὐτοὶ πὸν δὲν ἔχουν ἄλλο δρόμο πρὸς τὸ μυστήριο ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τοῦ κόσμου-μιὰ συμπάθεια, πὸν, μόνο αὐτὴ μπορεῖ νὰ φράξῃ τὸ δρόμο πρὸς τὴ «βαρβαρότητα», τὴν δο-

λοφονία τοῦ ζωικοῦ και τοῦ φυτικοῦ βασιλείου»¹⁷.

9. Τὰ μέσα ἐπικοινωνίας τῆς Ἐκκλησίας ἀσχολοῦνται τακτικὰ με θέματα για τὸ περιβάλλον. Ὁ Ραδιοφωνικός Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴ λειτουργία του τὸν Φεβρουάριο 1989 διαθέτει ἐβδομαδιαία ἐκπομπή, πὸν ἐπιμελεῖται και παρουσιάζει ὁ Ἀ. Β. Νικολαΐδης, ἐνῶ συζητήσεις για τὸ ἴδιο θέμα ἔχει παρουσιάσει ἡ ἐβδομαδιαία ἐκπομπὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀπὸ τὸ Ἀ Πρόγραμμα τῆς Ε.Ρ.Α. «Ἡ Ἐκκλησία κοντὰ μας» και ὁ τοπικός Ραδιοφωνικός Σταθμὸς τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Πειραιῶς. Τὸ ἐπίσημο δελτίο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία» ἔχει φιλοξενήσει κείμενα για τὸ οικολογικὸ πρόβλημα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καταχώριση τῶν ἐπισήμων λόγων (Ἀρχιμ. Πρωτοπαπᾶ, Καθηγ. Οἰκονόμου κ.λπ.), δημοσίευσε τὸ 1987 και 1988 τὴν ἐκτενέστερη μελέτη τοῦ Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου για τὸν «Ἄνθρωπο και τὸ φυσικὸ περιβάλλον» στὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς, και τὸ 1988 στὸ παράρτημά του «Ὁ Ἐφημέριος» τὸ πολὺ ἐνδιαφέρον μελέτημα τοῦ γεωπόνου-καθηγητῆ Θεοδώρου Ψαριώτη «Θεολογικὴ Οἰκολογία (Μνήμη π. Ἀμφιλοχίου Μακρῆ)», πὸν κυκλοφόρησε και αὐτοτελῶς σὲ ἀνάτυπο στὴ σειρά «Πνευματικὴ Γεωγραφία», πὸν ἐπιμελεῖται ὁ Ἐπίκ. Καθηγητῆς Α. Μ. Σταυρόπουλος. Στὴν ἐργασία του αὐτὴ ὁ Θ. Ψαριώτης προβάλλει τὴν ἀγάπη και μέριμνα τόσο τοῦ γ. Ἀμφιλοχίου Μακρῆ, ὅσο και τοῦ γ. Γαβριὴλ Διονυσιάτη για τὸ πράσινο. Τὸ ἴδιο και ἡ ἐφημερίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» δημοσιεύει συχνὰ κείμενα για τὸ οικολογικὸ πρόβλημα και δὲν ἐννοοῦμε μόνο τοὺς ἐπισήμους λόγους, τὰ σχόλια ἢ τὴν εἰδησιογραφία. Στὶς στήλές τῆς ἔχουν δεῖ κατά καιροὺς τὸ πῶς: Σεβ. Μητροπολίτη Ζακύνθου κ. Παντελεήμονα Πεζενίτη: «Ἡ Ἀνάπλαση τῆς Κτίσεως. Θεολογικὴ προσέγγιση στὸ πρόβλημα τῆς Οἰκολογίας» (1 Φεβρουαρίου 1981), Γ. Θ. Πρίντζιπα: «Τὰ μαρουλάκια, οἱ φράουλες και ἡ κολοκύνθη τοῦ Ἰωάν» (με ἀφορμὴ τὴν οικολογικὴ καταστροφή, πὸν προκάλεσε τὸ Ἰσερνομπίλ, 1 Ἰουλίου 1986), Ἀρχιμ. Ἰεροθέου Βλάχου: «Ἡ μόλυνση τῆς φύσεως» (1 Σεπτεμβρίου 1987), Ἀρχιμ. Ἰω. Σακελλαρίου «Ἐκκλησία, περιβάλλον και ειρήνη» (1-16 Ἰουνίου 1988), Λάμπρου Κ. Σκούτζου: «Ἡ ἠθικὴ πτυχὴ τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος» (16 Νοεμβρίου 1988), Σεβ. Μητροπολίτου Κώου κ. Αἰμιλιανοῦ: «Διδάγματα ἀπὸ τὸ Ἰσερνομπίλ» (16 Ἀπριλίου-1 Μαΐου 1989) κ.ἄ. Αὐτὰ βέβαια μόνο σὲ συνοδικὸ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 579 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14 τεύχους.

15. Πρβλ. σημ. 8.

16. Πρβλ. Ἰ. Μ. Χατζηφώτη: Χρονικὸ 900ετηρίδας Ἰ. Μονῆς Θεολόγου Πάτμου, Ἀθήνα 1988, σελ. 604.

17. Πρβλ. Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἰγνατίου: «Ὁρθοδοξία και διάσωση τῆς δημιουργίας. Μιὰ ὀρθόδοξη ἀντιμετώπιση τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος», Ἐπισκοπικὸς, ἀρ. 415, 15 Μαρτίου 1989, σσ 15-16.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Τεσσαράκοντα έτη αρχιερατικής διακονίας.

Ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ συνεπλήρωσε τεσσαράκοντα έτη καρποφόρου αρχιερατικής ζωής και δράσεως, κατ' αρχάς ως Μητροπολίτης Άρτης, έπειτα ως Μητροπολίτης Ιωαννίνων και από 15ετίας και πλέον ως Προκαθήμενος τής Εκκλησίας τής Ελλάδος.

Αί συνοδούνουσαι αυτόν θεομαί εὐχαι τοῦ Χριστεπανώνμου πληρώματος εὖρον ἀρίστην μορφήν και ἐκφρασαν ἐν τῷ ἀπὸ 11ης Σεπτεμβρίου Γράμματι, ὅπερ ἐστάλη εἰς τὸν Μακαριώτατον ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου. Τὸ Γράμμα τοῦτο ἔχει ὡς ἐξής:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ και περιπόθητε ἀδελφὲ και συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετρώτητος κύριε Σεραφείμ, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερηδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ, σὺν Θεῷ, συμπληρώσει τεσσαρακονταετοῦς ἐκλεοῦς ἀρχιερατικῆς ζωῆς και δράσεως τῆς Ὑμετέρας γεραῶς και φιλάτης ἡμῶν Μακαριότητος προαγόμεθα διὰ τοῦδε τοῦ Γράμματος ἡμῶν συγκαρῆναι Ἀδτῆ ὅλων ἀδελφικῶς, ἐπεύξασθαι τε ὕγιαν ἀδιάπτωτον και μακροήμερεσιν ἐπὶ τὸ πηδάλιον τῆς νοητῆς νηὸς τῆς καθ' Ἑλλάδα Ἀγιωτάτης θυγατρὸς και ἀδελφῆς Ἐκκλησίας, διότι ἡ ἐποχὴ ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην τολμηρῶν και ρηξικελεύθων και ἀγωνιστῶν θρησκευτικῶν και πνευματικῶν ἡγετῶν,

ἐπίπεδο γιατί σέ ὅλα τὰ ἔντυπα τῆς Ἐκκλησίας δημοσιεύονται κατὰ καιροὺς σχετικὰ κείμενα ἢ σχόλια.

10. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι και ἡ θεολογία δὲν περιορίζεται μόνο στὴν ἀνάλυση τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ φύση (ἢ σχετικὴ βιβλιογραφία εἶναι ἐκτενῆς), ἀλλὰ τὴ συσχετίζει μετὸ σύγχρονο οἰκολογικὸ πρόβλημα. Ἐκτὸς ἀπὸ ὅσα ἤδη ἀναφέρθηκαν, ἀπὸ τίς δημοσιευμένες σὲ ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ εἰδικῆς μελέτες πρέπει νὰ σημειωθοῦν τὰ δημοσιεύματα τοῦ ἀείμνηστου Καθηγητῆ Νίκοῦ Νησιώτη «Ἡ φύσις ὡς κτίσις», Περιβάλλον και Ὑγεία (Πρακτικὰ Πρώτου Συνεδρίου, 23-27 Ἰουνίου 1974), Ἀθῆναι 1974, σσ. 449-466 και «Ἡ φύσις ὡς κτίσις. Συμβολὴ στὸ πρόβλημα τῆς μόλυνσις τοῦ περιβάλλοντος ἀπὸ φιλοσοφικὴ και θεολογικὴ ἀποψη», Σύναξη, τεῦχος 19, Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 1985, τοῦ Καθηγητῆ τοῦ Θεολογικοῦ Τμήματος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ἰωάννη Γαλάνη «Οἱ τρεῖς ἱεράρχες και τὸ περιβάλλον», ποὺ ἦταν ὁ ἐπίσημος λόγος κατὰ τὴν ἐορτὴ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν στί 29 Ἰανουαρίου 1989 στὴ μεγάλη αἴθουσα τελετῶν τοῦ

ὡς τυγχάνει τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου ἢ Ὑμετέρα Ἀγάπη.

Κατὰ τὸ μακρὸν χρονικὸν τοῦτο διάστημα τῶν τεσσάρων δεκαετιῶν ἢ Ὑμετέρα Μακαριότης ἐν τε ταῖς λαχούσαις Ἀδτῆ δυσὶν Ἐπαρχίαις και ὡς Προκαθήμενος τῆς αὐτόθι Ἐκκλησίας ἐπετέλεσεν ἔργον σπουδαῖον και πολυμερές, δι' ὅπερ και ἀμέριστον ἐπεσπάσατο τὴν ἀναγνώρισην και τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἐκάστοτε ποιμνίου Ἀδτῆς, νῦν δ' ὡς Πρωτοεραρχῆς και τῆς περὶ Ἀδτὴν ἱεραῶς ἀδελφότητος.

Ἐφ' ᾧ και συνορτάζοντες μετ' Ἀδτῆς ἐπὶ τῇ εὐσήμεῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ, ἐκφράζομεν Ἀδτῆ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τὴν πολλὴν ἡμῶν ἀγάπην, τὴν ἐκτίμησην και τὴν φιλίαν και ἀσπαζόμεθα Ἀδτὴν και ἀδθις ἀδελφικῶς ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ και Ἀρχιποίμενι ἡμῶν.

ἁλθ' Σεπτεμβρίου ια'.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ο Κωνσταντινουπόλεω Δημήτριος.

Παραθεωρεῖται ὁ «κοσμοϊστορικὸς χαρακτήρ» τῆς 28ης Ὀκτωβρίου.

Ἐπανελημμένως κατὰ τὸ παρελθὸν ὑπεμνήσθη ὑπὸ τῆς «Ἐκκλησίας» ἢ ὑποχρέωσις τῶν ἀρμοδίων νὰ ἀποτρέψουν τὴν ὀλονὲν και περισσότερον παρατηρουμένην συρρίκνωσιν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐπετείου τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940. Ἡ συρρίκνωσις αὕτη

Πανεπιστημίου, ὅπως και ἡ διατριβὴ τοῦ ἴδιου «Ἡ σχέση ἀνθρώπου και κτίσεως κατὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη», τοῦ Λέκτορα τοῦ Τομέα Ἠθικῆς και Κοινωνιολογίας στὸ ἴδιο Πανεπιστήμιον Ἀνέστη Κεσελόπουλου «Ὁ ἀνθρώπος και τὸ περιβάλλον κατὰ τὸν Συμεὸν τὸν Νέο Θεολόγο» (διατριβὴ ὑπὸ ἔκδοση), τοῦ Καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Κ. Παπαπέτροῦ «Φύσις και Πολιτισμός», ποὺ δημοσιεύθηκε τὸ 1968 στὸν τιμητικὸ τόμο στὸν Β. Βέλλα «Πόνημα Εὐγνώμων», τοῦ Καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Θεοδώρου Ζήση «Ἀνθρώπος και κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον», Θεσσαλονίκη 1971, τοῦ Καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Εὐαγγέλου Θεοδώρου «Ἐκκλησία και φυσικὸν περιβάλλον», Ἀθῆναι 1983 (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ π. «Ἐκκλησία») κ.λπ.

(Συνεχίζεται)

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ
Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱεραῶς Συνόδου

εἶναι ἐκδηλος καὶ εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ γενικοῦ ση-
μαιοστολισμοῦ...

Ὡς ἐτόνισεν εὐστόχως ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκα-
δημίας Ἀθηνῶν κ. Σόλων Κυδωνιάτης κατὰ τὸν
ὕπὸ ταύτης ἑορτασμὸν τῆς ἐπετείου, ὁ («κοσμοϊστο-
ρικός χαρακτήρ») τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 παρα-
θεωρεῖται οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ὠφεληθέντων ἐξ αὐτῆς
ξένων, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων. Εἰδικώ-
τερον λησμονεῖται, ὅτι ὅταν «αἱ σιδηρόφρακτοι στρα-
τιαὶ» τοῦ πανισχύρου Ἀξονος «ἐθεωροῦντο ἀήττη-
τοι», τότε «ἡ μικρὰ Ἑλλάς, μὲ τὰς νίκας τῆς εἰς
Ἀλβανίαν ἔφερε τὴν πρώτην ἀκτίνα φωτός· τὴν πρώ-
την ἀνοιξὴν εἰς τὴν κατάπληκτον, ὑπόδουλον καὶ ἀγω-
νιώσαν Ἀνθρωπότητα) καὶ ἐπὶ πλέον συνετέλεσεν
εἰς τὴν ἐπιβράδυνση τῆς ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν
κατὰ τῆς Ρωσίας, τοῦθ' ὅπερ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα,
ὅτι ἔνεκα τοῦ ἐπελθόντος χειμῶνος («στὸ Στάλιν-
γκραντ, χάρις εἰς τὴν καθυστέρησιν αὐτὴν μὲ τὴν
ἤτταν τῆς Γερμανίας, ἤλλαξεν ἡ τύχη τοῦ πολέμου».
Ἐπομένως ἡ προσφορά μας διὰ τῆς ἐποποιίας 1940-
1941 ἦτο «ἐφάμιλλος π.χ. τῆς ἀποβάσεως εἰς Νορ-
μανδίαν, ἡ ὁποία ἄνευ τῆς πρώτης θᾶ ἦτο ἀσκοπος ἢ
δὲν θὰ ἐπετύγχανεν».

Αἱ ἐπισημάνσεις αὗται, αἵτινες ὑπῆρξαν ἀρίστη
εἰσαγωγή εἰς τὸν ἐξαιρετικὸν πατηγυρικὸν τοῦ Ἀκαδη-
μαϊκοῦ καὶ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρη-
σκευμάτων κ. Κωνσταντίνου Δεσποτοπούλου, ἐπι-
βάλλουν κατὰ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀκαδημίας κ. Κυ-
δωνιάτην, ὅπως πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ ἰδιαίτερος οἱ
ἱστορικοί, δημοσιογράφοι, ἱστοριοδίφαι καὶ χρονο-
γράφοι «ἐγκύβουν εἰς τὸ μέγα αὐτὸ ἐπίτευγμα τοῦ
Ἔθνους μας, νὰ μὴ τὸ λησμονοῦν ποτέ, ἀλλὰ νὰ τὸ
διαλαλοῦν καὶ νὰ τὸ διακηρύσσουν, εἰς κάθε εὐκαι-
ρίαν, τόσον ἐνώπιον τῶν ξένων, ὅσον καὶ μεταξύ των,
εἰς τρόπον ὥστε ζωογόνα ἔθνικὰ ἰδανικὰ νὰ πλημ-
μυρίζουν τὸ πνεῦμα των».

Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ
κ. Κυδωνιάτου ὑποδεικνυμένη μελέτη τῶν λεπτο-
μερειῶν τοῦ ἐπικοῦ ἐκείνου ἀγῶνος θὰ ἀποκαλύπτῃ
ὅλον ἐν καὶ περισσότερον, ὅτι ἡ κυριώτερα δύναμις,
ἣτις ἐνεφύχωνε τότε τὸ ἀγωνιζόμενον Ἔθνος, ἦτο,
ἐκτὸς τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἡ ζῶσα πί-
στις πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ εὐλάβεια πρὸς τὴν Ὑπέρ-
μαχον Στρατηγόν, διὰ τῶν ὁποίων οἱ Ἕλληνες «ἐνε-
δυναμοῦντο ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος
Αὐτοῦ» (Ἐφεσ. στ', 10).

**«Ἀναφορὰ εἰς μνήμην Μητροπολίτου
Σάρδεων Μαξίμου».**

Διὰ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ, — ὅστις, ὡς κατ' ἐπανά-
ληψιν ἔχομεν ἐπισημάνει, διακρίνεται διὰ τὴν ὑπ' αὐ-
τοῦ προβολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχείου εἰς τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην καὶ
διὰ τὰς ἀόκνους συνετάς προσπάθειάς του διὰ τὴν
προετοιμασίαν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς
Ὁρθοδοξίας —, καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ Ἰδρύμα-

τος διὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἐνότητα Atef Danial
ἐκκλοφόρησε τὸ ἔργον («Ἀναφορὰ εἰς μνήμην Μη-
τροπολίτου Σάρδεων Μαξίμου, 1914-1988») (τόμοι
Α-Ε, Γενεύη 1989). Πρόκειται περὶ μνημειώδους
πεντατόμου τιμητικοῦ ἀφιερώματος πρὸς τὸν ἀεί-
μνηστον διαπρεπῆ αὐτὸν Ἱεράρχην τοῦ Οἰκουμενι-
κοῦ Θρόνου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκδοσις εἶχεν ἀποφασισθῆ
ὅταν ἀκόμη αὐτὸς εὕρισκετο ἐν ζωῇ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ
συμπληρώσεως 40 ἐτῶν (τὸ 1986) ἀπὸ τῆς ἀναδεί-
ξεώς του εἰς Ἐπίσκοπον καὶ 50 ἐτῶν (τὸ 1988) ἀπὸ
τῆς εἰσόδου του εἰς τὸν Ἱερόν Κλήρον. Ἄλλ' ἔνεκα
τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐπισυνμβάσεως ἐκδημίας πρὸς Κύριον
τοῦ Μητροπολίτου Σάρδεων κυροῦ Μαξίμου, τὸ
ὀγκῶδες αὐτὸ ἔργον ἐκ τῶν πραγμάτων ἔλαβε τὴν
μορφήν ἐπιμνημοσύνου («Ἀναφορᾶς») εἰς τὴν προσ-
ωπικότητα τοῦ Ἱεράρχου τούτου, ὅστις ἀπετέλει
ἀληθὲς κόσμημα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως, ὑπὲρ τῆς ὁποίας, κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ
Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ κ. Δη-
μητρίου, «ὅσον ὀλίγοι εἰργάσθη καὶ ἐκοπίασεν»,
«ἀναλώσας ἑαυτὸν ὡς πάρεδρος ἐπὶ 40ετίαν ὄλην ἐν
τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ πολύτιμος ἐν αὐτῇ
σύμβουλος καὶ χειριστὴς τῶν ἐκάστοτε θεωρουμένων
ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων».

Ἐξαιρετικοὶ ὑπῆρξαν ἡ συμβολὴ τοῦ Μητροπο-
λίτου Σάρδεων Μαξίμου εἰς τὴν προβολὴν τῶν διορ-
θοδόξων σχέσεων, αἱ ἀπόψεις του περὶ τοῦ διαλόγου
μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ ἡ
συγγραφή τοῦ μνημειώδους ἔργου του «Τὸ Οἰκου-
μενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ»
(1972), διὰ τοῦ ὁποίου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πηγαίου
ἱστορικοῦ ὕλικου καὶ τῆς νομοκανονικῆς παραδό-
σεως, προσδιορίζονται ἡ σύγχρονος θέσις καὶ ἡ ἀπο-
στολή τῆς ἐν τῇ καθ' ὅλον Ὁρθοδοξίᾳ Πρωτοθρόνου
Ἐκκλησίας.

Ὡς σημειοῦται ἐν τῷ ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Μητρο-
πολίτου Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ ἐκδομένῳ λαμπρῷ
Δελτίῳ («Ἐπίσκεψις»), ὅπερ εἶναι ὄργανον τοῦ ὑπὸ
τοῦ αὐτοῦ Μητροπολίτου ἐμφυχωμένου («Ὁρθοδό-
ξου Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου»), τὸ
ἐκδοθὲν πεντάτομον ἀφιέρωμα ἀπ' ἐνὸς προβάλλει
«μίαν μεγάλην ὄντως μορφήν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκ-
κλησίας Κωνσταντινουπόλεως» καὶ ἀπ' ἑτέρου διὰ
τῶν ἀναριθμήτων θεολογικῶν μελετῶν, τὰς ὁποίας
περιέχει, «ἀποτελεῖ καὶ μαρτυρίαν γιὰ μιὰ πολυσχι-
δῆ καὶ πολύπλευρη παρουσία τῆς Ὁρθοδοξίας τόσο
στὸν χῶρον τῆς ἀκαδημαϊκῆς θεολογίας, ὅσο καὶ σ'
ἐκείνον — κατὰ πολὺ εὐρύτερον — τῆς σύγχρονης
οἰκουμενικῆς κινήσεως στὴν ὑπηρεσία πάντοτε τοῦ
ἄνθρώπου».

Ἡ 600ετηρὶς τοῦ Μ. Μετεώρου.

Ἡ ἐν Τρικάλαις ἐναρξίς λαμπρῶν ἑορτασμῶν
ἐπὶ τῇ 600ετηρίδι τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Μεγάλου Με-
τεώρου, ἦτοι τῆς Ἱ. Μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ
Σωτήρος, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολί-
την Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιον νὰ ἐξάρῃ τόσον

γενικῶς τὴν σημασίαν τοῦ μοναχισμοῦ διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, ὅσον καὶ εἰδικῶς τὴν ἐθνικὴν, πνευματικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀποστολὴν τῶν Ἱ. Μονῶν, αἱ ὁποῖαι κοσμοῦν τὸ θαναμαστόν καὶ ὑποβλητικὸν τοπίον τῶν Μετεώρων.

Ἐξ ἄλλου ὁ τότε Ἀναπληρωτὴς Ὑπουργὸς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας κ. Χατζηγάκης ἐτόνισε: «Πρέπει νὰ δοῦμε τὸν ἱερὸ χῶρον τῶν Μετεώρων νὰ συνεχίσει τὴν ἀνὰ τοὺς αἰῶνες ἀκτινοβολία του ὡς Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Ρωμοσύνης» καὶ ὡς περιοχὴν μνημείων, τὰ ὁποῖα «μὲ τὸ ὑπερκόσμιον μεγαλεῖο τους» προβάλλονται «στὸν Εὐρωπαϊκὸν καὶ διεθνῆ χῶρον».

Κόριος ὁμιλητὴς ἦτο ὁ πανοσ. Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Μεταμορφώσεως Μετεώρων Ἀρχιμ. πατὴρ Ἀθανάσιος Μετεωρίτης, ὁ ὁποῖος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἀνεφέρθη εὐστοχῶτα εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς διαφυλάξεως τῆς Ἱερότητος τῆς περιοχῆς καὶ ἐτόνισε τὰ ἑξῆς. «Πρέπει νὰ γίνῃ ἀντιληπτό ἀπὸ ὅλους ὅσοι συντάσσουν μελέτες καὶ ἐκπονοῦν σχέδια γιὰ τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χώρου τῆς μοναστικῆς μετεωρίτικης πολιτείας ὅτι τὸ πλέον ἀποτελεσματικὸ καὶ τελεσφόρο σχέδιο εἶναι ἡ διαφύλαξις τοῦ ἴδιου αὐτοῦ χώρου ἀνέπαφον, ἀναλλοίωτον καὶ σεβαστοῦ, ὅπως τὸν διαμόρφωσαν οἱ αἰῶνες καὶ τὸν καθιέρωσαν ἢ Παράδοσιν τοῦ τόπου. Ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ μοναδικότητα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ποὺ ἀρμονικὰ συνταιριάζεται μὲ τὸ μεγαλεῖο τῶν Ἱ. Μονῶν, καὶ ἡ ἀσθητικὴ τῆς ἱερότητος τοῦ εὐρύτερου χώρου, ἀποτελοῦν αὐτὸ ποὺ ἐπιζητεῖ ὁ ἐπισκέπτης, κατὰ τὸν δὲν βρῖσκει στοὺς σύγχρονους σχεδιασμοὺς καὶ μελέτες ποὺ τὸν κατακλύζουν».

Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ πολίτου.

Ὁ διακεκριμένος δημοσιολόγος κ. Χαρ. Μπαμπίλης ἐν προσφάτῳ ἄρθρῳ αὐτοῦ περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ πολίτου ἐπισημαίνει εὐστόχως, ὅτι «ἡ ἔννοια τοῦ δικαιώματος βρῖσκεται σὲ ἄμεση συνάρτησιν μὲ τὴν ἔννοια τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς προσφορᾶς. Ὁ ὄριμος καὶ ὑπεύθυνος ἄνθρωπος νομιμοποιεῖται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἱκανοποίησιν ἑνὸς δικαιώματός του πάνω σὲ ἕνα πράγμα, ἐὰν ἔχη προηγουμένως συμβάλλῃ ἔμμεσα ἢ ἄμεσα στὴ διαμόρφωσιν τοῦ πράγματος».

Ὅθεν μεταξὺ δικαιώματος καὶ ὑποχρέωσης «ὑπάρχει μὴ σύζευξις. Ἄν στὴ σχέση αὐτὴ τὴ χρονικὴ προτεραιότητα ἔχει ἡ ὑποχρέωσις, δὲν σημαίνει καθόλου ὅτι ἡ σχέση αὐτὴ κινεῖται μονόδρομα ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν στὸ δικαίωμα. Ἀντίθετα ὑπάρχει μὴ διαλληλότητα ποὺ συνεχῶς ἀνακυκλώνεται. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν ἀπορρέει τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ δικαίωμα ἀπορρέει ἡ ὑποχρέωσις».

Τούτων οὕτως ἐχόντων εἶναι προφανές ὅτι διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς πολιτειακῆς ζωῆς δὲν ἀρκεῖ ἡ ἐκλεκτὴ ποιότης τῶν πολιτικῶν προγραμμάτων καὶ τῶν ἐφαρμοζόντων αὐτὰ Κυβερνητικῶν ὀργάνων, ἀλλ'

ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐτοιμότης πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν πολιτῶν πρὸς ἔμπρακτον ἀναγνώρισιν τῶν ὑποχρεώσεων τῶν καὶ πρὸς ἐνεργὸν συμμετοχὴν τῶν «σὲ κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν πρόοδο καὶ εὐημερία τῆς Πολιτείας».

Περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ 8ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Ψυχιατρικῆς.

Ὁ ψυχίατρος καὶ ψυχαναλυτὴς κ. Γεώργιος Εὐαγγελάτος ἐν ἄρθρῳ του ἀναφέρεται εἰς τὰ πεπραγμένα τοῦ 8ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Ψυχιατρικῆς, ὅπερ συνήλθε προσφάτως ἐν τῷ Σταδίῳ Εἰρήνης καὶ Φιλίας. Ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτῷ ἐπισημαίνεται, ὅτι παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τοῦ Συνεδρίου μετέσχον 7000 περίπου ψυχίατροι ἐξ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου καὶ ἐγένοντο 3400 ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι, ἡ τεραστία αὐτῆς σύνταξις ἠσχολήθη περὶ «τριτεύοντος στόχου καὶ θέσεις», καὶ περὶ τὴν οὐσιαστικὴν ἀμνηστέωσιν τῶν σοβιετικῶν ψυχιάτρων, ἐναντίον τῶν ὁποίων οἱ ῥῶσοι τῆς διασπορᾶς «ἐξακολουθοῦν νὰ διαμαρτύρονται, ἐπιμένοντας ὅτι πολιτικοὶ διαφωνοῦντες ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν σὲ ψυχιατρικὴς κλινικὴς στὴ Ρωσία».

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ Συνέδριον οὐδόλως ἐστράφη κατὰ τοῦ «Κατεστημένου, ποὺ στοχεύει στὴ μηχανοποίηση τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν ἐξανθρώπιση τῆς μηχανῆς!». Οὕτω κατέστη ἐμφανῆς «ἡ ἀδυναμία αὐτοῦ τοῦ παγκοσμίου ὄργανου νὰ προτείνῃ θέσεις, ἀπετηρίες, μέθοδο καὶ τακτικὴ γιὰ τὴν πρόληψιν τῶν ψυχασθενειῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν οὐσιαστικὴν θεραπευτικὴν ἀντιμετώπισιν, πολὺ δὲ περιοριστέρο νὰ προωθήσῃ συστάσεις — ἂν ὄχι προτάσεις — γιὰ ἕνα σωστό, ὑγιέστερο καὶ πιὸ ἀνθρώπινο τρόπο ζωῆς, ποὺ ν' ἀφορᾷ τὸν πλανητικὸν ἄνθρωπον... Μιὰ ἀκόμη εὐκαιρία χάθηκε».

Εἰς ταῦτα θὰ ἠδυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Συνέδριον οὐδόλως κατέστησε γνωστὸν, ὅτι, συμφώνως πρὸς τὰς διακηρύξεις κορυφαίων ἐκπροσώπων τῆς ψυχιατρικῆς ἐπιστήμης, ἡ κυρία αἰτία τῶν ψυχονευρώσεων εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ βιοθεωρίας καὶ ὅτι ἡ γνησία θεραπεία τῶν προϋποθέτει ἀποκατάστασιν τῆς ψυχικῆς ἰσορροπίας καὶ τὴν ἐσωτερικὴν «εἰρήνην» τοῦ Θεοῦ, τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν» (Φιλιπ. δ', 7). Αὐτὸς ὁ ἥμισυ προκατειλημμένος ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς βιοθεωρίας μέγας Jung ἔχει διακηρύξει, ὅτι ἡ κυρία αἰτία τῶν ψυχικῶν ἀσθενειῶν εἶναι ἡ ἀπώλεια τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ ὅτι «οὐδεὶς ἔχει τῷ ὄντι ἰαθῆ, ὅστις δὲν ἀπέκτησε τὴν ἑαυτοῦ θρησκευτικότητα».

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώσουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Τὸ ὄραμα ἔγινε πραγματικότητα. Κόποι καὶ μόχθοι 16 ἐτῶν ἐτελεσφόρησαν καὶ στίς 8 Ὀκτωβρίου 1989 ἐτελέσθησαν μετὰ πάσης λαμπρότητος, ὑπὸ τοῦ σεπτοῦ Ποιμενάρχου μας κ. Ἀμβροσίου τὰ ἐγκαίνια τοῦ Καλλιμανοπουλείου Ἐκκλησ. Διακονικοῦ Κέντρου Καλαβρύτων εἰς τὰ ὁποῖα παρέστησαν ἐπίσημοι προσκεκλημένοι καὶ πλῆθος εὐσεβῶν Χριστιανῶν τῶν Ἐπαρχιῶν Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρύτων κατὰ τὸ ἀκόλουθον πρόγραμμα:

— Τὸ Σάββατον ἑσπέρας, 7ης Ὀκτωβρίου, εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Κινηματοθεάτρου Καλαβρύτων ἐδόθη συναυλία πρὸς τιμὴν τῶν ἐπισήμων προσκεκλημένων ὑπὸ τῆς Παιδικῆς Χορωδίας τῶν Καλαβρύτων καὶ τοῦ Χορευτικοῦ ὀμίλου Αἰγίου, ἡ ὁποία ἐσημείωσεν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν. Ἐν συνεχείᾳ παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ὁ δὲ Δήμαρχος Καλαβρύτων κ. Πάνος Πόλκας.

— Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς, 8ης Ὀκτωβρίου, εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ἱ. Ναὸν τῶν Καλαβρύτων ἐτελέσθη Παναγυρικὴ Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρ. Θυατείρων καὶ Μεγ. Βρετανίας κ. Μεθοδίου καὶ χοροστατούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου μετὰ τοῦ Ποιμενάρχου μας κ. Ἀμβροσίου, συμπροσευχομένου ἐν τῷ Βήματι τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Βαγδάτης κ. Κωνσταντίνου, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησαν οἱ ἐπίσημοι προσκεκλημένοι καὶ πλῆθος εὐλαβῶν Χριστιανῶν ποὺ κατέκλυσαν τὸν Ἱερὸν Ναὸν μέχρι τοῦ προαυλίου αὐτοῦ χώρου.

— Τὴν 11ην π.μ., εἰς τὸν προαύλιον χῶρον τοῦ Ἱδρύματος, προσῆλθον εἰδικῶς ἀφιχθέντες: Ἐξ ΗΠΑ: Ὁ κ. Γρηγόριος Καλλιμανόπουλος, Μεγάλος Εὐεργέτης. Ἐξ Ἀνατολικῆς Γερμανίας: Ὁ κ. KARL - ERNST PETRI, ὁ πάστωρ κ. GÜNTHER OTTO, ὁ κ. GERT GROSSPIETZSCH. Ἐκ Δυτικῆς Γερμανίας: Ὁ κ. καὶ ἡ κ. PROFESSOR DR. THEODOR SCHÖBER. Ἐξ Ἑλθετίας: LADY BARBARA LAMBRECHT οἱ ὁποῖοι διεδραμάτισαν σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν χορήγησιν οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως καὶ ἐξοπλισμοῦ τοῦ Ἱδρύματος. Παρέστησαν ἐπίσης ὁ κ. HORST BRIE, ἐν Ἀθήναις Πρέσβυς τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας καὶ ὁ κ. HOFFMANN LOSS, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρέσβευος τῆς Δυτικῆς Γερμανίας.

Ὁ ἐπίσης Μεγάλος Εὐεργέτης κ. Δημήτριος Τούζιος, ὁ κ. Ἰωάννης Βασιλειάδης, Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας - Προνοίας καὶ Κοινων. Ἀσφαλίσεων κ. Γεώργιος Παπακωνσταντίνου, οἱ κ.κ. Βουλευταὶ: Παῦλος Σαρχλῆς, Ἐπικρατείας, Ἄνδρ. Ζαΐμης, Βασ. Μπεκίρης, Περιφερειάρχης Πελοποννήσου κ. Καφετζῆς, Ἐκπρόσωπος τοῦ κ. Νομάρχου Ἀχαΐας, Διοικητῆς ΚΕΤΕΧ, Διοικητῆς Χωρ) κῆς

Ἀχαΐας, κ. Λεωνίδας Σιαβελλῆς, Δήμαρχος Αἰγίου, κ. Πάνος Πόλκας, Δήμαρχος Καλαβρύτων, κ. Νικόλαος Παπαθανασόπουλος, Δήμαρχος Ἀκράτας, κ. Ἰάκωβος Τσοῦνης Ἐφοπλιστής, ὁ Ἱερός Κληρὸς, Κοινotάρχαι, Πολιτικαὶ καὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ καὶ πλῆθος εὐσεβῶν Χριστιανῶν ἐτελέσθησαν ὑπὸ τοῦ σεπτοῦ Ποιμενάρχου μας κ. Ἀμβροσίου, πλαισιουμένου ὑπὸ τῶν ἀφιχθέντων Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱδρύματος. Ἐν συνεχείᾳ διὰ ἐπικαίρου ὀμιλίας τοῦ Σεβασμιώτατος ἀνεφέρθη εἰς τὸ ἱστορικὸν ἀνεγέρσεως τοῦ Ἱδρύματος καὶ τὴν προσφορὰν τῶν ἐπωνύμων καὶ ἀνωνύμων Ξένων καὶ Ἑλλήνων Δωρητῶν. Κατόπιν ἀπεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Εὐεργέτου κ. Γρηγορίου Καλλιμανοπούλου προτομὴ τοῦ αἰμνήστου πατρὸς τοῦ Περικλέους, στὴν μνήμην τοῦ ὁποῖου ἐγένετο ἡ μεγάλη προσφορὰ, καθὼς καὶ οἱ πλάκες δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν καὶ ἐπηκολούθησε ξενάγησις τῶν ἐπισήμων καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς χώρους τοῦ Ἱδρύματος, ὅπου ἅπαντες ἔμειναν ἔκθαμβοὶ ἀπὸ τὸ κάλλος, τὴν μεγαλοπρέπεια καὶ τελειότητά του. Περί τὴν 1ην μ.μ., ὁ σεπτὸς Ποιμενάρχης μας παρέθεσε ἐπίσημον Γεῦμα εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Ἱδρύματος πρὸς τιμὴν τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν, δωρητῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἐπισήμων προσκεκλημένων, ὅπου εἰς τὰ ἐπιδόρπια ἀπηύθυναν χαιρετισμούς οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Γερμανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ κ. Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὁ κ. Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας - Προνοίας, εἰς τρόφιμος τοῦ Ἱδρύματος, ἀντηλλάγησαν δῶρα ἀγάπης καὶ τέλος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας ἠὲ χαρίστησε τοὺς Δωρητὰς καὶ Εὐεργέτας, τοὺς Ἐκπροσώπους τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς Ἐπισήμους προσκεκλημένους.

Τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον ΕΛΙΚΗ Βαλημιτικῶν Αἰγιαλείας παρετέθη δεῖπνον πρὸς τιμὴν τῶν ἐπισήμων προσκεκλημένων, οἱ ὁποῖοι ἐξέφρασαν τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν ἰκανοποίησίν των διὰ τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν, τὴν φιλοξενίαν, τὴν ἄρτιαν ὀργάνωσιν τῶν ἐγκαίνιων καὶ τὴν τελειότητα τοῦ Ἱδρύματος ποὺ κοσμεῖ τὴν Μαρτυρικὴν πόλιν τῶν Καλαβρύτων καὶ προσφέρει θαλπωρὴν, ἀγάπην καὶ σιγουριά στοὺς κουρασμένους ὁδοιπόρους τῆς ζωῆς. Εἰς τὸ ἀποχαιρετιστήριον αὐτὸ δεῖπνον παρεκάθησαν καὶ ὁ κ. καὶ ἡ κ. Λέλου Σιαβελλῆ, Δημάρχου Αἰγίου, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Ἀλέκ. Θαναασούλια, Δημοτικὸς Σύμβουλος, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Τάκη Καπελλάκου.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Τὴν Δευτέρα 2 Ὀκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Χαλκίδος συνάντησις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ μετὸν Πρόεδρο τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Χαλκίδος κ. ΣΑΒΒΑ ΤΣΑΡΤΙΝΟΓΛΟΥ.

Κατὰ τὴν συνάντησις αὐτὴ ὁ Σεβασμιώτατος ἀνε-

κοίνωσε στον κ. Πρόεδρο την δημιουργία στην Ίερά Μητρόπολη Γραφείου Έθελοντικής Αίμοδοσίας του όποιου ή εϋθύνη άνετέθη εις τόν Πανοσ. Άρχιμ. π. ΠΑΥΛΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ.

Σκοπός του Γραφείου είναι ή καλλιέργεια του θεσμού τής Έθελοντικής Αίμοδοσίας, μέσα στα πλαίσια τής ένοριακής ζωής.

Στόχος του Γραφείου σέ συνεργασία με τούς αϊδεο. έφημερίους είναι ή δημιουργία στην κάθε ένορία όμάδος έθελοντών αίμοδοτών. Κάθε ένορία θα αίμοδοτεί μιá φορά τó χρόνο, αλλά και κάθε μήνα θα αίμοδοτεί διαφορετική ένορία ώστε σέ όλο τó διάστημα του έτους νά καλύπτονται αίματολογικά οί άνάγκες του Νοσοκομείου σέ αίμα καθώς και τά παιδιά που πάσχουν από μεσογειακή άνααιμία.

Ό κ. Πρόεδρος του Νοσοκομείου εξέφρασε τή χαρά και τή συγκίνησή του για τήν πρωτοβουλία αυτή τής Μητροπόλεως μας, ή όποια για μιá ακόμη φορά φανερώνει πόσο κοντά στον άνθρωπο και τά προβλήματά του θρίσκειται ή Έκκλησία και ύποσχέθηκε ότι από τήν πλευρά του Νοσοκομείου και των ύπηρεσιών του θα γίνει κάθε δυνατή προσπάθεια για τήν ύλοποίηση αυτής τής πρωτοβουλίας. Οί λεπτομέρειες αυτής τής συνεργασίας θα ρυθμισθοϋν μεταξύ των ύπευθύνων του Γραφείου τής Μητροπόλεως και τής Αίμοδοσίας του Νοσοκομείου.

Ή έναρξη τής νέας αυτής έξορμήσεως ΑΓΑΠΗΣ έγινε τήν ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ με έγκύκλιο του Σεβ. Μητροπολίτου μας ή όποια άνεγνώσθη στους Ιερούς Ναούς κατά τή Θεία Λειτουργία μετά τó τέλος τής όποιας θα άνοιχθεί σέ κάθε ένορία κατάλογος έθελοντών αίμοδοτών.

Ό Σεβασμιώτατος χαρακτηρίζοντας στην έγκυκλιό του τήν έθελοντική αίμοδοσία σαν βασικό κριτήριο γνησιότητας τής χριστιανικής μας ταυτότητας δείχνει τó μέτρο τής σοβαρότητας με τήν όποια ή τοπική μας Έκκλησία άντιμετωπίζει τήν όλη προσπάθεια.

Πιστεύομε ότι και σέ αυτό τó προσκλητήριο ΑΓΑΠΗΣ και ΑΝΘΡΩΠΙΑΣ πλούσια και θετική θα είναι ή άνταπόκριση των πιστών χριστιανών μας αλλά και όλων όσων πιστεύουν στην άξία του ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

(Έκ τής Ί. Μητροπόλεως)

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ίερά Μητρόπολις Νουβίας

Με τó άνοιγμα των σχολείων μας, ξαναεπέστρεψαν με τούς μαθητάς μας και οί πιό πολλοί πάροικοι συνοδεύοντας τά παιδιά τους. Τήν 31ην Αύγουστου έτελέσθη ό Άγιασμός του νέου σχολικού έτους. Στην τελετήν παρευρέθηκαν εκτός των μαθητών και διδασκάλων, οί γονείς και οί λοιποί πάροικοι. Τήν τελετήν έτίμησαν με τήν παρουσία τους ό πρέσβυς κ. Κουζόπουλος, ό πρόεδρος κ. Ίωάν. Βούρος, ό έφορος των σχολών κ. Α. Καλιδάκης μετά των λοιπών κοιν. έπιτρόπων. Έτσι ύστερα από τήν καλοκαιρινή άνάπαυλα ξαναρχίζει πάλι ή σχολική χρονιά, με τήν βοήθεια του Θεού. Στο τέλος του Άγιασμού, ώμίλησε πρós τούς

μαθητάς και διδασκάλους, ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. Διονύσιος, ό όποιος μεταξύ άλλων έίπε: «Βοηθήστε άγαπητά παιδιά τούς διδασκάλους σας νά σας φυτέψουν τó δένδρο τής γνώσεως και τής άρετής στη ζωή σας, διά νά δρέψετε κατόπιν τούς γλυκείς καρπούς τής προόδου και τής εϋημερίας σας». Άνεφέρθη κατόπιν πρós τούς διδασκάλους διά νά τούς τονίση ότι τó καθήκον τους δέν είναι μόνον ή μετάδοσις γνώσεων στους μαθητάς, αλλά και ή διαμόρφωσις του χαρακτήρος και τής προσωπικότητός των. Έτερμάτισε τήν όμιλίαν του με συμβουλές και εϋχάς πρós τούς διδασκάλους και τούς μαθητάς. Άκολούθως εξέφρασε τήν χαράν του διά τήν παρουσία του πρέσβεως και των κοινοτικών παραγόντων και ηϋχαρίστησεν αυτούς διά τήν μέριμναν και τó συνεχές ενδιαφέρον τους πρós τά σχολεία μας και τούς διεβίβασεν τās εϋχάς και εϋλογίας του Μ. Πατριάρχου μας.

— Έδω στο Χαρτούμ οί Έλληνες μέσα στο ξένο περιβάλλον που ζοϋν, δέν παύουν νά διατηροϋν τόν έλληνικόν τρόπον ζωής και τήν έλληνικήν νοοτροπία. Ζοϋν με τά ήθη και έθιμά τους, τήν φιλοτιμία και τήν εργατικότητά τους, αλλά και τήν έν γένει καλήν παρουσίαν τους στην φίλη χώρα του Σουδάν. Αυτό είναι μεγάλη ύπηρεσία διά τήν Έλλάδα μας και διά τούς ίδιους τούς παροίκους μας που παραμένουν άκόμη έδω. Διότι έτσι τιμάται τó έλληνικό όνομα και άγαπώνται οί ίδιοι από τούς Σουδανούς.

— Η Έκκλησία μας είναι σπουδαίος παράγων διά τόν έλληνα όπου κι άν εύρίσκειται. Περισσότερον όμως διά τούς διαβιούντας έλληνες στην άχανή ήπειρον τής Άφρικής, διότι αυτή τόν βοηθεί, τόν στηρίζει και τόν ποδηγετεί. Η τυχόν ύπάρχουσα έλλειψις κληρικών έδω γίνεται πολύ αισθητή και προκαλεί ένα μεγάλο κενό στους παροίκους. Φέτος με τήν βοήθεια και μέριμνα του Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ.κ. Παρθενίου και τήν φροντίδα του Σεβ. Νουβίας θα μάς έλθη νέος έφημέριος στο Χαρτούμ, ό πρωτοπρεσβύτερος Άνδρέας Λάμπρου. Τó γεγονός αυτό μάς χαροποιεί, διότι γεμίζει ένα κενό που είχαμε στην ψυχή μας και που μέσα στο ξένο περιβάλλον αυτό τó κενό έμεγεθύνετο.

— Τήν 28ην Αύγουστου άφίχθη ό νέος πρέσβυς μας κ. Β. Κουζόπουλος. Με χαρά και ίκανοποίηση τόν ύπεδέχθη ή παροικία. Η προσφορά του νέου πρέσβεως στην πρωτεύουσα του Σουδάν θα είναι μεγάλη τόσον διά τās δύο φίλας χώρας όσον και διά τόν έλληνισμόν έδω. Στο άεροδρόμιον του Χαρτούμ τόν έξοχώτατον κ. πρέσβυ ύπεδέχθησαν και καλωσόρισαν ό Σεβ. Μητροπολίτης Νουβίας κ. Διονύσιος, ό Πρόεδρος τής Έλληνικής Κοινότητος κ. Ίωάν. Βούρος, οί Κοινοτικοί Έπίτροποι Έμ. Παπλής και ό Μ. Μηλέας, από δέ τήν πρεσβεία ό σύμβουλος κ. Κ. Μάρος και οί γραμματεΐς Λητώ Νικολάου και Ίωάννα Σεθερή.

(Έκ τής Ί. Μητροπόλεως)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Είς τήν Μόσχαν ήρχισεν ή κυκλοφορία τής έκκλησιαστικής έφημερίδος «Έκκλησιαστικός κήρυξ» είναι ή πρώτη έφημερίς, ή όποια θα πωλήται εις τούς πι-

στούς μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν μπολσεβίκων. Εἰς τὰ ἕως σήμερον ἐκδιδόμενα ἐκκλησιαστικὰ ἔντυπα δὲν ἐπετρέπετο ἡ πώλησις εἰς τοὺς πιστοὺς. Τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν κήρυκα» θὰ ἐκδίδη τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας, ἐνῶ, τὸ μηνιαῖον περιοδικὸν «Ἐκκλησιαστικὰ νέα τῆς Μόσχας», τὸ ὁποῖον ἐξεδίδετο εἰς ἕξ γλώσσας, δὲν θὰ ἐκδίδεται πλέον. Τὸ πρῶτον φύλλον θὰ κυκλοφορήσῃ εἰς 50.000 ἀντίτυπα ἐδήλωσεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Βόλοκολαμ καὶ Γιούρεφ κ. Πίτιριμ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων εἶναι ἐλάχιστος ἐπειδὴ εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνῶσιν ὑπάρχει μεγάλη ἔλλειψις χάρτου, ἀλλὰ ὁ ἀναφερθεὶς μητροπολίτης ἐλπίζει ὅτι τὸ πρόβλημα συντόμως θὰ εὔρη τὴν λύσιν του καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων θὰ αὐξηθῇ σημαντικῶς.

— Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνῶσιν ἤρχισε νὰ δίδεται ἄδεια εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ ἐπισκέπτονται ὠρισμένας φυλακὰς διὰ τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν μετάδοσιν τῶν Ἁγίων Μυστηρίων εἰς τοὺς κρατούμενους. Τοῦτο ἐπετρέπη, διὰ τὰ καταστῆ ἡ ζωὴ τῶν ἐν τῇ φυλακῇ εὐρισκομένων περισσότερο ἀνθρωπίνῃ. Ὑπάρχουν πληροφορίες ὅτι εἰς τὴν Οὐκρανίαν ὁ ἴδιος ὁ μητροπολίτης κ. Φιλάρετος ἐπισκέφθη μίαν μεγάλην φυλακὴν τοῦ Κιέβου.

— Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας συνέστησεν ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία θὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν διωχθέντων κληρικῶν καὶ πιστῶν ἐκ τῆς κρατικῆς ἐξουσίας τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1917 ἕως σήμερον. Εἰς τὴν πρώτην συνεδρίασιν τῆς ἐπιτροπῆς διευκρινίσθη ὅτι ὑπάρχει σημαντικὴ διαφορά μετὰξὺ πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποκαταστάσεως. Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔπαθον διὰ τὴν πίστιν καὶ τὸν Χριστὸν συγκαταλέγονται μετὰξὺ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ὁμολογητῶν. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐτοίμη νὰ βοηθήσῃ ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἐπέζησαν ἐκ τῶν διωγμῶν ἢ τοὺς πλησιέστερους συγγενεῖς των.

— Αἱ σοβιετικαὶ τελωνειακαὶ ἀρχαὶ δὲν θὰ ἐπιστρέφουν πλέον τὰς ἐπιστολάς θρησκευτικῶν περιεχομένου, αἱ ὁποῖαι φθάνουν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἀπευθύνονται εἰς ἰδιώτας. Μεγάλον ἀριθμὸν ἀποσταλέντων ἀντιτύπων Ἁγίας Γραφῆς ἢ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων δὲν δύνανται νὰ λαμβάνουν οἱ ἰδιῶται. Μόνον τὸ Πατριαρχεῖον καὶ αἱ Μητροπόλεις δύνανται νὰ λαμβάνουν ὠρισμένον ἀριθμὸν ἀντιτύπων Ἁγίας Γραφῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς δῶρον καὶ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἔχουν ἐνημερωθῆ ἐκ τῶν προτέρων αἱ τελωνειακαὶ ἀρχαί.

— Τὸ Σοβιετικὸν Πρακτορεῖον ΤΑΣ ἀνεκοίνωσεν ὅτι εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς Βαλτικῆς Λιθουανίας ἐκαστὴν ἑβδομάδα θὰ παρουσιάζεται τηλεοπτικὴ ἐκπομπὴ θρησκευτικῶν περιεχομένου καὶ κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς θὰ μεταδίδεται ὁλόκληρος ἡ Θεία Λειτουργία.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὸ μεγαλύτερας κυκλοφορίας ἑβδομαδιαῖον περιοδικὸν τοῦ Βελιγραδίου «NIN», τῆς 8ης Ὀκτωβρίου 1989, δημοσιεύει μετὰξὺ τῶν ἄλλων συνέντευξιν, τὴν

ὁποῖαν παρεχώρησεν εἰς συντάκτην τοῦ ὁ Μητροπολίτης Ζάγκρεμπ καὶ Λιουμπλιάνας Ἰωάννης, Ἀναπληρωτῆς τοῦ ἀσθενοῦντος Πατριάρχου Γερμανοῦ καὶ Προεδρεύον τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ συντάκτου: «Εἰς τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον μεγάλην πολεμικὴν προεκάλεσε τὸ Αὐτοκέφαλον τῆς Ὁρθοδόξου «Μακεδονικῆς» Ἐκκλησίας. Τί νομίζετε περὶ τοῦ λίαν λεπτοῦ τούτου ζητήματος»; ὁ Μητροπολίτης ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐρώτησίν σας αὐτὴν, κατὰ πρῶτον θὰ εἶπω τί φρονῶ διὰ τὴν διατύπωσιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τὸ κράτος. Ἡ μὲν Ἐκκλησία εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τὸ κράτος, ἀλλ' εἶναι ζήτημα ἂν τὸ κράτος εἶναι χωρισμένον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ ὁποῖον συνέβη ἢ ἀκόμη συμβαίνει γύρω ἀπὸ τὸ Αὐτοκέφαλον τῆς Ὁρθοδόξου «Μακεδονικῆς» Ἐκκλησίας μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα εἰς τὰς ὑποθέσεις ὅτι τὸ κράτος ἀναμειγνύεται ἀρκετὰ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ «Μακεδονικὴ» Ἐκκλησία, τῇ βοηθείᾳ τοῦ κράτους, αὐθαίρετως ἀνεκήρυξε τὸ Αὐτοκέφαλόν της. Καὶ οὕτως αὐτοαφωρίσθη αὕτη, διότι παρέβη τὸ ἰσχύον ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ Κανονικὸν Δίκαιον, οὕτως ὥστε οὐδεὶς πλέον εὐρίσκεται εἰς κανονικὴν κοινωνίαν μετ' αὐτῆς. Αὐτὴν σήμερον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅλας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, τὴν ἀναγνωρίζει μόνον τὸ Βατικανόν.

»Ἡ Ὁρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὸν πόλεμον ἐσεβάσθη ὅλους τοὺς λόγους τῆς ἀναπτύξεως τῆς «Μακεδονικῆς» Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κράτους. Ἡμεῖς τοὺς παρεχωρήσαμεν μὲν αὐτονομίαν, ἀλλ' ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου. Ἡμεῖς καὶ ἐφέτος προσεπαθήσαμεν διὰ μιᾶς Ἀνακοινώσεως νὰ τοὺς παρακαλέσωμεν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν αὐτονομίαν των διὰ νὰ ἀποκαταστήσουν τὸ κανονικὸν καθεστῶς. Ἀποτελοῦν οὗτοι τμήμα τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου, καθ' ὅσον εἰς τὴν Μακεδονίαν εὐρίσκονται σερβικαὶ ἐκκλησιαστικαὶ καὶ Μοναὶ τὰς ὁποίας ἔκτισαν Σέρβοι Ἡγεμόνες.

»Ἐπιθυμία τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ὁ πιστὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν νὰ μὴν ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν κανονικὴν ἐνότητα τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐθνικῆς του ὑποστάσεως. Διότι, νὰ Σὰς ὑπενθυμίσω τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὸν Καθολικισμόν τὰ πάντα ὑπόκεινται εἰς τὸν Πάπαν, ἡ ἐξουσία του εἶναι ἀπόλυτος... Παρ' ἡμῖν τοῖς Ὁρθοδόξοις ἐπικρατεῖ δημοκρατία...

»Καὶ τέλος, ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχρίδος ὑπῆρξε τμήμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὑπήγετο εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἅγιος Σάββας δὲν μετέβη διὰ τὸ Αὐτοκέφαλον τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Ἀχρίδα, ἀλλὰ εἰς τὴν Νίκαιαν, διότι ἐγνώριζε καλῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κανονικὴν τάξιν. Οὐδεὶς λογικὸς θὰ σκεφθῆ νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἡ σημερινὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν Μακεδονίαν εἶναι διάδοχος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἀχρίδος, διότι οὗτοι εἶναι Σλαῦοι, ἐνῶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Ἀχρίδος ἀνήκεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, ὁμοτ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν - Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁ Ὁρθόδοξο - Προτεσταντικὸς Διάλογος (Σύντομος ἐπισκόπησης τῆς ἀνεπίξεως αὐτοῦ), ἀνάτ. «Θεολογίας», Ἀθήναι 1988, σσ. 192.

Ὁ πολὺς καὶ σεπτὸς Διδάσκαλός μας κ. Καρμίρης ἔχει κατακοσμήσει τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία μ' ἓνα πλῆθος βιβλίων καὶ μελετῶν, ποὺ τρέφουν καὶ στηρίζουν τὶς νεώτερες γενιές τῶν θεολόγων καὶ τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν. Πολλά, μάλιστα, ἔργα του, μεταφρασμένα στὶς ξένες γλῶσσες, διαφωτίζουν τοὺς ἑτεροδόξους πάνω στὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων. Γνωστὸς ὅσο λίγοι (στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ Ἐξωτερικὸ) γιὰ τὴ σταθερὴ καὶ ἀπαρασάλευτη ἐμμονή του στὴν ἀρχαιο-παράδοτον ὀρθόδοξον πίστιν, ἔχει σφραγίσει μὲ τὸ θεολογικὸ κάλαμόν του τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα: γύρω στὰ ἑκατὸν πενήντα βιβλία του, ποὺ γεμίζουν μόνον τοὺς μὴ βιβλιοθήκη ὀλάκρη, καθὼς καὶ πολλὰ ἄρθρα καὶ μελετήματα σὲ περιοδικὰ, λεξικά κ' ἐγκυκλοπαιδεῖες, ἐπεκτείνουν τὸ ἔργο τοῦ σοφοῦ Διδασκάλου καὶ στὶς νεώτερες γενιές, ποὺ δὲν εὐτύχησαν νὰ τὸν ἀκούσουν στὸ Πανεπιστήμιον, μὰ τὸν διαβάξουν μὲ τὴν ἴδια μ' ἐμᾶς εὐγνωμοσύνη καὶ μορφώνονται.

Σημειῶναι αὐτὲς τὶς γραμμές, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ καινούργιο βιβλίον τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ποὺ δημοσιεύτηκε σὲ συνέχειες πρῶτα στὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ «Θεολογία» καὶ ἴσως δὲν ἔγινε τόσο γνωστὸ στὸς ἀναγνώστες τῆς «Ἐκκλησίας». Τὸ ὀγκῶδες καὶ πυκνὸ αὐτὸ ἀνάτυπο ἔχει γιὰ θέμα τὸν Διάλογο μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Προτεσταντῶν, στὸν ὁποῖο ἔχει ἀφιερῶσει ὁ σ. πολλὰς μελέτες του, ὅπως φαίνεται κι ἀπὸ μιὰ ἀπλὴ ἀνάγνωση τοῦ «Καταλόγου συγγραμμάτων» τοῦ κ. Καθηγητοῦ, στὸ τέλος τοῦ ἀνατύπου (σελ. 183-190). Τὸ Α' εἶν' ἓνα καταποτιστικὸ κεφάλαιο «Προλεγόμενον» (σελ. 7-25), ὅπου ἐκτίθενται δίκην Εἰσαγωγῆς, καὶ φωτίζονται τὰ θέματα ἐκεῖνα ποὺ σχετίζονται μὲ τοὺς Διαλόγους γενικὰ: ἐδῶ, μὲ τὴν ἄνεση καὶ τὴ γνώση τοῦ εἰδικοῦ, θίγονται καὶ ἀναλύονται καὶ κάποιες πτυχές αὐτῶν τῶν διαλόγων, ἀπὸ τὴν ἀποψη πάντα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας. Στὸ Β' κεφάλαιο ἐξετάζονται οἱ πρῶτες ἀρχές τοῦ Ὁρθόδοξο-Προτεσταντικοῦ Διαλόγου, μ' ἐκτενεῖς κριτικὲς ἀναφορὰς στὸν Λούθηρον καὶ τὸν Μελάγχθωνα. Στὸ Γ' κεφ. ἀντιμετωπίζονται οἱ σχέσεις τῆς Ὁρθοδοξίας μὲ τὸ Λουθηρανισμὸ (Ἱερεμίας Β' καὶ Βυρττεμβέργειοι θεολόγοι). Στὸ Δ' παρουσιάζεται ὁ Μητροφάνης Κριτόπουλος διαλεγόμενος μὲ τοὺς Διαμαρτυρούμενους θεολόγους Ἀγγλίας, Γερμανίας καὶ Ἑλβετίας. Στὸ Ε' δεσπόζει ἡ τραγικὴ μορφή τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως καὶ οἱ σχέσεις Ὁρθοδοξίας-Καλβινισμοῦ. Στὸ ΣΤ' ἡ Ὁρθοδοξία διαλέγεται μὲ τὸν Ἀγγλικανισμὸ. Στὸ Ζ' ἡ Ὁρθοδοξία μας ἀντιμετωπίζει τ' ἀκανθώδη προβλήματα, ποὺ δημιούρ-

γησε ὁ Προτεσταντικὸς Μισσιοναρισμὸς. Στὸ Η' ἔχουμε τὴ σύγχρονη μορφή αὐτοῦ τοῦ Διαλόγου, ὅπως παρουσιάζεται μέσα στὴ λεγόμενη «Οἰκουμενικὴ Κίνηση», δηλ. τὸ «Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν». Στὸ Θ' ἐκτίθενται, ἐν εἶδει Ἐπιλεγόμενων, τὰ συμπεράσματα τῆς ὅλης ἔρευνας, μὲ τὶς ὀρθόδοξες θέσεις πάνω στὶς βασικὰς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ Διαλόγου.

Δὲν μπορῶ ἐδῶ νὰ παρουσιάσω ἀναλυτικώτερα τὰ περιεχόμενα τοῦ βιβλίου, γιὰ νὰ μὴν τὸ ἀδικήσω. Ὁ ἀναγνώστης, ποὺ ἐνδιαφέρεται, θὰ τὸ ἴδῃ ἀπὸ κοντὰ καὶ θὰ γεμίσει τὸ προσωπικὸ θεολογικὸ του «ὄπλοστάσιον». Θέλω, ὅμως, νὰ δώσω μιὰ μικρὴ παράγραφο, ἀπὸ τὰ Ἐπιλεγόμενα, ὅπου φαίνεται ἡ καθαρὴ σκέψη τοῦ θεολόγου καὶ ἡ θερμὴ πίστη τοῦ Ὁρθοδόξου, ποὺ γράφει αὐτὸ τὸ τόσο ἐνδιαφέρον βιβλίον: «Περαίνοντες, ἐπαναλαμβάνομεν τὸ καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ καὶ ἐν ἄλλαις ἡμετέραις μελέταις διακηρυχθὲν ὑφ' ἡμῶν (καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), ὅτι τὸ ἀνοιγμα καὶ οἱ Διάλογοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν «οὐδόλως σημαίνουν ἀπάρνησιν ὑπ' αὐτῆς τοῦ δόγματος τῆς μιᾶς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας καὶ ἀποδοχὴν τῆς ἀποκορουμένης ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων «θεωρίας τῶν κλάδων», ἢ ἀπάρνησιν τοῦ ἑαυτοῦ τῆς ἡ τῆς φύσεως τῆς ἡ τῆς ἱστορικῆς τῆς περιωπῆς ἢ ἐγκατάλειψιν τῆς ἀξιώσεώς τῆς ὅτι εἶναι ἡ μία, ἐν πληρεστάτῃ ἐννοίᾳ, ἀληθῆς ὀρατὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ ἱστορικὴ ὀρατὴ πραγμάτων τῆς «μιᾶς Ἀγίας», ἀποτελοῦσα τὴν διηνεκὴν δογματικὴν καὶ κανονικὴν ἀδιάσπαστον συνέχειαν τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου γνησίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀνευ κενῶν καὶ χασμάτων, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ταυτιζομένη πρὸς ἐκείνην. Διότι ἀείποτε ἐπίστευεν αὐτὴ καὶ πιστεύει καὶ διατηρεῖ τὴν αὐτοσυνειδησίαν καὶ αὐτοπεποίθησιν, ὅτι δὲν εἶναι μία ἐκ τῶν πολλῶν ἱστορικῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ὅτι εἶναι αὐτὴ αὐτὴ «ἡ» Ἐκκλησία ἐν ὅλῃ τῇ πληρότητι αὐτῆς, δηλαδὴ ἡ «μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία» τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τῆς πίστεως ἡμῶν, ἡ μία καὶ μοναδικὴ ἀληθῆς καὶ γνησία καὶ ἀσφαλῶς σφύρουσα καὶ ἀλάθητος καὶ ὀρθόδοξος καὶ αὐτάρκης Ἐκκλησία, ἡ κατέγουσα τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ παράδοσιν ἐν πάσῃ τῇ πληρότητι καὶ καθαρότητι αὐτῆς» (σελ. 179).

Περ' ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ τὶς εὐχαριστίες μας, δὲν μένει, παρὰ νὰ ἐκφράσουμε τὶς ἐγκάρδιες εὐχές μας στὸ σεπτὸ Διδάσκαλο, γιὰ ὑγεία κατ' ἄμφω καὶ μακροήμερευση, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἱεράς θεολογίας τῆς.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ἀνδρέου Ἰωάν. Φυτράκη, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν: «Ἡ σύγχρονος Ὁρθόδοξος ἀγωγή εἰς τὴν

Χώραν μας και τὰ προβλήματα τῆς». Ἐκδόσις λίαν ἐπιμελημένη ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου. Σχ. 8ον. Σελ. 110. Ἐν Ἀθήναις 1988.

Ἡ ἐνδιαφέρουσα αὕτη μελέτη τοῦ θεμελιωτοῦ, ἐν Ἑλλάδι, τῆς ἐπιστήμης τῆς Ἀγιολογίας καὶ Ὑμνολογίας, διδάξαντος δὲ ταύτας ἐπὶ 25 συναπτά ἔτη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καίτοι πλήρης καὶ ὠλοκληρωμένη, ἀποτελεῖ συγχρόνως συνέχειαν καὶ συμπλήρωσιν προηγουμένης μελέτης τοῦ ἴδιου, περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ λειτουργικῆς ἀγωγῆς τοῦ ὅλου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ὑπὸ κρίσιν πόνημα εἶναι ἀνάπτυον ἐκ τοῦ Δ' τόμου τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος «Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Παιδεία», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀξιόλογον ἔκδοσιν τῆς γεραρᾶς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καὶ συντάσσεται ἐπιστασία τοῦ ὡς ἄνω Πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου καὶ ἐπιφανοῦς μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς.

Περιεχόμενον τοῦ βιβλίου. Εἰς τὸ Α' κεφάλαιον ὁ σ. σημειώνει, εἰσαγωγικῶς, πληροφορίας περὶ τῆς κατηχήσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν. Ἐν συνεχείᾳ προσδιορίζει τὸ περιεχόμενον τοῦ κατηχητικοῦ αὐτοῦ ἔργου καὶ τὰς οὐσιώδεις ἐπιδιώξεις αὐτοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ σύγχρονον ἔργον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγωγῆς εἰς τὴν Χώραν μας, βάσει τῶν Κατηχήσεων τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (†386). Τῶν Κατηχήσεων τούτων εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν πόνημα δίδει εὐρείαν περίληψιν. Ὁ σ. προχωρεῖ εἰς ἄκρως ἐπιτυχῆ διερεύνησιν τοῦ περιεχομένου τῶν Κατηχήσεων αὐτῶν, τὰς ὁποίας χαρακτηρίζει, ὡς «τὰ ἀξιολογώτερα κείμενα τοῦ τετάρτου αἰῶνος, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπιτρέπουν, ὄχι μόνον νὰ γνωρίσωμεν σχεδὸν εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν τὸ ἔργον τῆς Ὁρθοδόξου ἀγωγῆς εἰς τὴν οὐσιωδέστεραν φάσιν του..., ἀλλὰ καὶ νὰ ἀντλήσωμεν πολὺ χρήσιμα διδάγματα διὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἀγωγήν καὶ τῶν χρόνων μας».

Εἰς τὸ Β' κεφάλαιον γίνεται λόγος περὶ τῆς ἱστορικῆς πορείας καὶ τῆς προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἔργον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγωγῆς. Ἐνταῦθα σημειώνει ὁ σ. καὶ ὀρθότατα, ὅτι «Ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ συνέχεια τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας καὶ σκοπὸν ἔχει νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ παιδαγωγῆ ὡς καὶ ἐκείνη. Συνεπῶς ἡ ἐν τῷ κόσμῳ πορεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ, ὄχι μόνον τὴν διαχρονικὴν μαρτυρίαν τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τὴν, ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ πράξει, ἐφαρμογὴν τῶν ἀληθειῶν τῆς, οὐσιώδη δὲ συμβολὴν καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν, διὰ τῶν αἰώνων, ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ του γενικώτερον».

Σημειώνει εἰσέτι ὁ σ. εἰς τὸ δευτέρον αὐτὸ κεφάλαιον περὶ τῆς σχέσεως Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ καὶ τονίζει ἰδιαίτερος ὅτι: «Οἱ μεγάλοι Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, διεῖδον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σκέψιν χρήσιμα, καὶ διὰ τὴν χριστιανικὴν πίστιν, στοιχεῖα φυσικῆς ἀποκαλύψεως. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν διεῖδον, ἐνωρίς, διδασκαλίαν προπαρασκευαστικῆς εἰς Χριστόν, τὸν «σπερματικὸν λόγον», τὰς «σπερματικὰς ἀληθείας».

Ἡ σύζευξις αὕτη ἀπέβη ἐπωφελῆς καὶ διὰ τὸν Χριστιανισμόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν Ἑλληνισμόν.

Τοποθετεῖ ἀκόμα ὁ σ. τὸ Ὁρθόδοξον Βυζάντιον εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν καὶ τονίζει τὴν σπουδαιότητα τῆς προσφορᾶς τῆς, πράγματι, ἐνδόξου αὐτῆς περιόδου τῆς Ἱστορίας μας, τοῦ κρίκου αὐτοῦ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος μετὰ τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ. Ὁμιλεῖ ἐπίσης ὁ σ. εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ καὶ τονίζει, ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπῆρξε πάντοτε πνευματικὴ. Παρουσιάζει τὴν ὄντως κοινωνικὴν καὶ πολιτιστικὴν προσφορὰν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησιαστικὴν γραμματείαν, τὴν προσφορὰν τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχικοῦ βίου εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ θλιβερὸν φαινόμενον τῆς συγχρόνου παιδείας καὶ διὰ τὸ κατάντημα, ἰδιαίτερος, τῶν διδασκτικῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα σήμερον κυκλοφοροῦν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Χώρας μας, πλὴν ἐξαιρέσεών τινων.

Εἰς τὸ Γ' κεφάλαιον τοῦ σημαντικοῦ μετὰ χειρᾶς βιβλίου τοῦ κ. Φυτράκη γίνεται λόγος διὰ τὴν θέσιν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει ὑποτιμηθῆ, δυστυχῶς, εἰς τὸν τόπον μας, εἰς τὸν κατ' ἐξοχὴν ὀρθόδοξον χῶρον. Τοῦτο ἀποτελεῖ, ἀναμφισβητήτως, καταστροφικὸν φαινόμενον τῆς Ὁρθοδοξίας. Εὐτυχῶς, ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν χῶρον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν χῶρον τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ καὶ ἀπὸ τὸν χῶρον τῶν Διαμαρτυρομένων, σήμερον, ὑπάρχουν πειστικὰ ἐπιχειρήματα ἐκ μέρους διακεκριμένων προσωπικοτήτων διὰ τὴν ἀξιόλογον προσφορὰν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν κόσμον.

Δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι «ἔχομεν μεσάνυχτα» ἐξ ἀπόψεως διαφωτίσεως καὶ γνώσεως τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς μὴ ὤφελεν.

Τέλος, εἰς τὸ Δ' κεφάλαιον ὁ σ. προβαίνει εἰς συμπερασματικὰς καὶ λίαν ὀρθὰς δεοντολογικὰς σκέψεις. Τὰ συμπεράσματα ὡς διαπιστοῦνται εἰς τὴν ἀξιόλογον ἐργασίαν τοῦ κ. Καθηγητοῦ εἶναι θλιβερά καὶ, δυστυχῶς, ἀληθῆ.

Εἰς τὸ πόνημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον διαθέτει πλοῦτον στοιχείων καὶ ἀποδείξεων, βάσει γεγονότων, ἀλλὰ καὶ βάσει ἀπόψεων σημαίνουσῶν προσωπικοτήτων, ἡμετέρων καὶ ξένων, παρουσιάζεται ἀνάγλυφος ἡ κακὴ πραγματικότης.

Καὶ ἐπιλέγει ὁ διαπρεπὴς σ. «Ἴσως, οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς τὸ παρελθόν, ἡ Ἐκκλησία μας εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τοιαύτης φύσεως, ἀλλὰ καὶ τοιαύτης ὀξύτητος, προβλήματα, ὅπως εἰς τὰς ἡμέρας μας, εἰς ἓνα δὲ ἔντονα προβληματιζόμενον κόσμον, μὲ πρωτοφανεῖς εἰς τὴν ἱστορίαν ἀνακατατάξεις».

Τὸ γεγονός αὐτὸ δημιουργεῖ, ὡς εἶναι εὐνόητον, εἰς τοὺς ὑπευθύνους Ποιμένας, εἰς ὅλον τὸν Ἱερὸν Κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ κύριον λόγον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν πλήρωμα, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ μίαν λέξιν, ηὐξημένας καὶ βαρυτάτας ὑποχρεώσεις, ὅπως ἀνασυντάξῃ τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τῆς καὶ συμπληρώσῃ καὶ διευρύνῃ, μὲ νέας δὲ συγχρό-

νους μεθόδους, τὸ ἔργον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγωγῆς, εἰς ὅλην δὲ τὴν πληρότητα καὶ αὐθεντικότητά του καὶ ἐφ' ὅλοκλήρου τοῦ πληρώματός της καὶ μετὰ τὴν διδασχὴν της, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ φωτεινὸν της παράδειγμα «ποιουσα καὶ διδάσκουσα».

Τὸ ὅλον ἔργον ἔχει ἱστορικὸν καὶ δεοντολογικὸν χαρακτήρα. Κρίνει ἀντικειμενικῶς τὴν σύγχρονον κατάστασιν καὶ διατυπώνει λίαν ὀρθὰς ὑποδείξεις καὶ παρατηρήσεις. Ἡ σπουδαιότης αὐτῆς μελέτης εἶναι θεμελιωμένη ἐπὶ τῶν πηγῶν τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ὡς διατυποῦται αὐτὴ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ σ. ὄχι μόνον λόγῳ τῆς ιδιότητός του ὡς ἀκαδημαϊκοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς ἐνεργοῦ καὶ συνεχοῦς ἐνημερώσεώς του εἰς τὰ ἀφορῶντα, οὐχὶ μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γενικὴν Παιδείαν καὶ γενικῶς εἰς τὴν σημερινὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ λόγῳ τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν καὶ τὴν οὐσιαστικὴν βελτίωσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, εἶναι ἀπολύτως γνώστης τῆς συγχρόνου Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς βιβλιογραφίας, ἡμετέρας καὶ ξένης, καὶ κάμνει πλουσίαν παραπομπὴν εἰς αὐτὴν καὶ παραθέτει ἀξιολόγους περιχοπὰς, ὥστε καὶ οἱ μὴ θεολόγοι ἀναγνῶσται καὶ μελετηταὶ τῆς ὑπὸ κρίσιν μελέτης νὰ δύνανται νὰ κατανοήσουν τὸ περιεχόμενον ταύτης, τὸ ὁποῖον διακρίνεται διὰ τὴν σαφήνειάν του καὶ νὰ ἀποκομίσουν ὀρθὰς ἀπόψεις καὶ ὠφέλη πνευματικὰ, ἐξ αὐτῆς.

Δύναται ὁ μελετητὴς τοῦ βιβλίου νὰ παραδειγματισθῆ ἐκ τῆς σεμνότητος τῶν κρίσεων τοῦ διαπρεποῦς συγγραφέως καὶ ἐκ τῆς προσοχῆς τὴν ὅποιον οὗτος καταβάλλει, ὥστε αἱ κρίσεις αὗται νὰ εἶναι ἀπολύτως ἀντικειμενικαὶ καὶ ἀπρόσβλητοι. Τὸ βιβλίον εἶναι εἰσέτι ἀξιόλογον διὰ τὸν πλήρη συγχρονισμόν του.

Ἡ μετὰ χεῖρας συγγραφή μαρτυρεῖ τὴν σοφίαν, τὴν κρίσιν, τὴν διάκρισιν καὶ τὴν πείραν τοῦ συγγραφέως.

Ὁ κ. Καθηγητὴς εἶναι ἐκ τῶν πλέον ἀρμοδίων καὶ εἰδικῶν διὰ τὴν ὀμιλήσιν καὶ τὴν γράψιν ἐπὶ τοῦ θέματος, διότι, ἀναμφισβητήτως, οὗτος ὑπῆρξεν ὁ σημαντικὸς δημιουργὸς μετὰ τοῦ ἐπιφανοῦς, ἐπίσης, Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἰωάννου Καρμίρη, τῆς ἐξαιρετικῶς ἐπιτυχοῦς ἀναδιοργανώσεως, μεταπολεμικῶς, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, — ἂν καὶ τὸ βιβλίον ὀμιλεῖ γενικώτερον περὶ τῆς συγχρόνου Ὁρθοδόξου ἀγωγῆς εἰς τὴν Χώραν μας καὶ δὴ περὶ τῶν προβλημάτων αὐτῆς, ἅτινα ἐν λεπτομερείᾳ γνωρίζει ὁ συγγραφεὺς — ἥτις ἐβοήθησε τὰ μέγιστα τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος δι' ἀποδόσεως κατὰ μέγιστον ποσοστὸν, ὑγιοῦς ἐφημεριακοῦ Κλήρου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπληρώθησαν τὰ ἐφημεριακὰ κενά, τῆς ὑπαίθρου κυρίως — καὶ τὰ κενὰ ἦσαν πολλὰ — ἐπραγματοποιήθη δὲ συγχρόνως καὶ ἡ μετεκπαιδεύσις σημαντικοῦ ἀριθμοῦ παλαιότερων ἐφημερίων.

Δυστυχῶς — καὶ ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ἡ παρέμβα-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 2799/16.12.1982 Ἀπόφασιν ἡμῶν «περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς ἐνοριακοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ι. ναῷ

Κοιμήσεως Θεοτόκου - Φανερωμένης Χολαργοῦ, καλοῦμεν τοὺς θυλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/γ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 17ῃ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

σις — τὸ ἔργον τῶν ὡς ἄνω διακεκριμένων καθηγητῶν ἐκ α α ο π ο ι ἡ θ η, ἀργότερον, ὑπὸ τινων καὶ δὲν ἀποκατεστάθη εἰσέτι.

Ἡ μετριότης μου φρονεῖ, ὅτι ἡ συγγραφή αὐτῆ τοῦ κ. Φυτράκη, ἀποτελεῖ ἓνα ἀληθῆ καὶ πλήρη ἀπολογισμόν μιᾶς ἀπαραδέκτου καταστάσεως διὰ τὴν σύγχρονον Ὁρθόδοξον ἀγωγήν εἰς τὴν Χώραν μας καὶ προβάλλει ἀνάγλυφα τὰ πραγματικὰ τῆς προβλήματα. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐπιβάλλεται νὰ μελετηθῆ δεόντως (καὶ τοῦτο τὸ σημειῶναι εὐλαβῶς) ὑπὸ τῆς Διοικήσεως Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέρους τῶν ὑπευθύνων τῆς μελλούσης νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν ἐκλογῶν Βουλῆς καὶ Κυβερνήσεως τῆς Χώρας μας. Πιστεύω ὅτι ἐὰν μελετηθοῦν, μετὰ προσοχῆς καὶ ἀληθοῦς ἐνδιαφέροντος, τόσον ἡ πραγματικότης, ἥτις ἐκτίθεται σαφῶς καὶ μετὰ πλήρους θεμελιώσεως ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ κ. Φυτράκη, ὅσον καὶ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει ἡ πραγματικότης αὐτῆ, ὡς καὶ τὰ προτεινόμενα — καὶ κυρίως τὰ προτεινόμενα — οὐχὶ μόνον ἐν συμπεράσματι, ἀλλὰ καὶ διάσπαρτα καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ βιβλίου καὶ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν καὶ μετουσιωθοῦν εἰς πρᾶξιν, βεβαίως κατόπιν τῶν ἀπαραιτήτων διαδικασιῶν, θὰ ἔχωμεν ὠφέλιμα ἀποτελέσματα διὰ τὴν ταλαίπωρον παιδείαν τοῦ Ἑθνους μας. Τὴν παιδείαν τοῦ Ἑθνους μας, ἡ ὁποία τόσον βαναύσως ἐκακοποιήθη κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡ. ΤΙΜΑΓΕΝΗΣ

Γεν. Ἐπιθεωρητὴς Μ.Ε. (ἐ.τ.)

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 37 παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου - Κολωνοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1α τοῦ αὐτοῦ Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17ῃ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Μεταμορφώσεως Μεγαλοχωρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 23ῃ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Νικολιτοῦ Πρεβέζης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 23ῃ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Νικοπόλεως ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ Ἁγίου Τρύφωνος Ἀμαλιάδος,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Πύργῳ τῇ 27ῃ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Γεν. Θεοτόκου Γραμμῆνης,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ν. Ζίχνη τῇ 30ῃ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν μιᾶς (1) θέσεως λαϊκοῦ ὑπαλλήλου, κλάδου ΔΕ, ὁδηγοῦ αὐτοκινήτου, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς ἐνὸς μηνός, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως

της παρούσης, υποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 30ῇ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγ. Γεωργίου Ἀναλήψεως Μεσσηνίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Καλαμάτᾳ τῇ 31ῇ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς 1) Ἁγ. Νικολάου Βόλου, 2) Ἁγ. Ἀντωνίου Ἀγιάς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34/ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγ. Ἀναργύρων Βόλου, 2) Ἁγ. Μαρίνης Ἀφῆσου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Βόλῳ τῇ 31ῇ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Γενεσίου Θεοτόκου Πλαγιάς Ἱκαρίας, 2) Ἁγίου Ἀντωνίου Μαραθοκάμπου Σάμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σάμῳ τῇ 31ῇ Ὀκτωβρίου 1989,

† Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Δύο βιβλία τοῦ

Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, σὲ 6' ἔκδοση:

ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΑΙΝΟΣ

Θεομητορικὲς ὁμιλίαι μὲ πλούσιο ὕμνολογικὸ καὶ πατερικὸ ὕλικό, πολύτιμο βοήθημα τῶν κληρικῶν καὶ ἐντρυφήματα τῶν πιστῶν γιὰ κάθε Θεομητορικὴ ἑορτή.

ΦΥΣΙΖΩΟΣ ΑΛΓΗΔΩΝ

Ἀξιόλογα κείμενα πνευματικῆς οἰκοδομῆς ἀφιερωμένο στὰ σωτήρια καὶ ζωοποιὰ πάθη τοῦ Κυρίου μας.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο ὁδ. Δραγατσάνου 2 — Πλατ. Κλαυθμῶνος.

Γράψατε: Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 7228.008.

Π Ρ Α Ξ Ε Ι Σ

ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ά π ό φ α σ ι ς 62

Έχοντες ύπ' όψιν τó άρθρ. 1 παρ. 4, τó άρθρ. 4 παρ. 1, έδάφιον δ', τó άρθρ. 9 παρ. 1, έδάφ. ια', τó άρθρ. 29 παρ. 1 και 2 τού Νόμου 59/77, συνιστώμεν ίδρυμα θρησκευτικοκοινωνικής εδπούιας και έφαρμογών ύπό τήν έπωνυμίαν «Ευαγγελιστής Μάρκος» έδρευόν έγγύς τής Ένορίας Θέρμης τής καθ' ήμάς Ίεράς Μητροπόλεως.

Σκοποί τού Ίδρύματος είναι θρησκευτικοκοινωνικοί, άποβλέποντος και εις σκοπούς εδπούιας και βοηθείας τών έπιδεομένων τοιαύτης.

Τó Ίδρυμα τούτο τελεί ύπό τήν προεδρίαν και έποπτείαν ήμών.

Συνυποβάλλεται και Κανονισμός λειτουργίας.

Ή παρούσα άπόφασις ώς και τó Καταστατικόν νά δημοσιευθοϋν άρμοδίως.

Έγένετο έν Πολυγύρω 3.5.1989

Ό Μητροπολίτης

† Ό Κασσανδρείας ΣΤΥΝΕΣΙΟΣ

Κ Α Τ Α Σ Τ Α Τ Ι Κ Ο Ν
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
«Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ»

Ά ρ θ ρ ο 1

Έπωνυμία - Έδρα - Έμβλημα - Σφραγίδα

α) Ίδρύεται στην Κοινότητα Θέρμης τής Ίεράς Μητροπόλεως Κασσανδρείας Έκκλησιαστικό Ίδρυμα με τήν έπωνυμία «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ».

β) Έδρα τού Ίδρύματος είναι ή Κοινότητα Θέρμης.

γ) Έμβλημα τού Ίδρύματος όρίζεται τó σύμβολο τού Ευαγγελιστού Μάρκου — τó λιοντάρι με τó Ευαγγέλιο.

δ) Ή σφραγίδα τού Ίδρύματος είναι τετράγωνη

και περιλαμβάνει στο κέντρο τó Έμβλημα τού Ίδρύματος και στις τέσσερις πλευρές της τήν έπωνυμία, τήν έδρα και τó έτος ίδρύσεώς του «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ, Θέρμη 1989».

Ά ρ θ ρ ο 2

Σκοπός.

α) Ό σκοπός τού Ίδρύματος είναι νά διακονεί τή ζωή και τó έργο τής Όρθοδόξου Άνατολικής Έκκλησίας.

1. Με τή θεωρητική μελέτη και σπουδή τής Όρθοδόξου παραδόσεως και τής συγχρόνου καταστάσεως.

2. Με τή διάδοση τών πορισμάτων τής θεωρητικής αύτης εργασίας για τήν ενημέρωση Ίερού Κλήρου και Λαού μέσα στα πλαίσια τών Ίερών Κανόνων και Έκκλησιαστικών Νόμων.

3. Με τήν πρακτική εφαρμογή τών πορισμάτων αύτων.

β) Άνάλυση τού σκοπού.

Τó Ίδρυμα επιδιώκει νά συμβάλλει στην προώθηση τού έργου τής Έκκλησίας στους παρακάτω τομείς δραστηριότητας.

1. Καλλιέργεια και άφύπνιση τής εκκλησιαστικής συνειδήσεως και τής άποστολικής ευθύνης τών πιστών για ευρύτερη και ενεργότερη συμμετοχή στη ζωή και τó έργο τής Έκκλησίας.

2. Καλλιέργεια τής προσωπικής επικοινωνίας και αδελφικής έν Χριστώ συνδέσεως τών πιστών, μέσα στα πλαίσια τής Χριστιανικής ένότητος και συνεργασίας.

3. Θρησκευτική μόρφωση και άγωγή.

4. Κατάρτιση και ειδίκευση στελεχών για τó εκκλησιαστικό, μορφωτικό και φιλανθρωπικό έργο.

5. Φιλοξενία, φιλανθρωπία, Ίεραποστολή, «Καλά έργα» (Τίτ. 3,14, Γαλ. 6,10).

6. Μελέτη, προβολή και βίωση τής Όρθοδόξου θεολογίας καθώς και τής πνευματικής και πολιτιστικής κληρονομιάς τού Έθνους.

7. Υποβοήθηση Ένοριών, Σχολείων και άλλων μορφωτικών κοινωνικών και Έκκλησιαστικών Ίδρυμά-

των καθώς και τών Ἐκκλησιαστικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν και Κοινωνικῶν λειτουργῶν γιά τή συστηματικώτερη και ἀποδοτικώτερη ἐπιτέλεση τοῦ ἔργου τους.

Ἄ ρ θ ρ ο 3

Μέθοδος ἐργασίας.

Τὸ Ἴδρυμα θά προχωρήσει στήν πραγματοποίηση τῶν Καταστατικῶν ἐπιδιώξεῶν του μεθοδεύοντας τίς ἐξῆς ἐνέργειες:

1. Τήν ὀργάνωση μεγάλου κύκλου φίλων και συνεργατῶν, οἱ ὁποῖοι θά προσφέρουν στό Ἴδρυμα ὕλική και ἠθικὴ βοήθεια και προσωπικὴ ἐργασία στό θεωρητικό και στό πρακτικό του ἔργο.

2. Τὴ διοργάνωση συναντήσεων, διαλέξεων, προβολῶν, συναυλιῶν, παραστάσεων, ἐκδρομῶν, ἐπισκέψεων, προσκυνημάτων και διαφόρων ἄλλων μορφωτικῶν, πολιτιστικῶν και ψυχαγωγικῶν ἐκδηλώσεων.

3. Τὴν ἐκδοση και κυκλοφορία περιοδικῶν και συγγραμμάτων.

4. Τὴ δημιουργία Πνευματικοῦ Κέντρου πού θά στεγάσει τὴ διοίκηση και τὴν ὅλη ζωὴ και δράση τοῦ Ἴδρυματος και θά περιλαμβάνει παρεκκλήσιο τιμῶμενο στή μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου και ἄλλους χώρους ἀπαραίτητους γιά τὴν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν του.

5. Τὴν ἀξιοποίηση και αὐξηση τῆς παρουσίας του ὥστε ἡ ἐτήσια ἀπόδοσή της νά καλύπτει τίς δαπάνες τῆς ζωῆς και τοῦ ἔργου του.

6. Ὅποιες ἄλλες ἐνέργειες θά ἔκρινε σωστὲς και χρήσιμες τὸ Διοικητικό Συμβούλιο.

Ἄ ρ θ ρ ο 4

Ὅργανα Διοικήσεως τοῦ Ἴδρυματος.

Τὰ ὅργανα τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἴδρυματος εἶναι:

1. Ὁ Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος τοῦ Ἴδρυματος.
2. Ἡ Ἀδελφότητα.
3. Τὸ Διοικητικό Συμβούλιο.

Ἄ ρ θ ρ ο 5

Ὁ πρῶτος Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος τοῦ Ἴδρυματος.

Πρῶτος Α.Ε.Ι. ὀρίζεται με τὴν ἰδρυτικὴ πράξη και τὸ Καταστατικό ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Πλευράκης τοῦ Γεωργίου και τῆς Ἀρχόντισσας, ὁ ὁποῖος εἶναι ἰσόβιος και ἔχει αὐξημένες εὐθῦνες και ἀρμοδιότητες. Ἡ ἰσοβιότης διακόπτεται εἰς περίπτω-

σιν ἀποδεδειγμένου Κανονικοῦ ἢ Ποινικοῦ παραπτώματος σύμφωνα με τὸ ἄρθρο 6 τοῦ παρόντος. Κατὰ πρῶτον εἶναι ὁ μόνος ἀρμόδιος νά χειριστεῖ κάθε θέμα τοῦ Ἴδρυματος μέχρι τὴν τελικὴ ἔγκριση και δημοσίευση τοῦ Καταστατικοῦ στό Δελτίο «Ἐκκλησία» και στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως. Με τὴ δημοσίευση αὐτὴ χωρὶς καμμιὰ ἄλλη διαδικασία ἀναλαμβάνει τὴ διοίκηση τοῦ Ἴδρυματος και εἶναι ὑπεύθυνος νά συντάξει τὸν ἐσωτερικὸ κανονισμό και νά θεμελιώσει και ὀργανώσει τὴ ζωὴ και τὸ ἔργο τοῦ Ἴδρυματος.

Ἄ ρ θ ρ ο 6

Ὁ Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος τοῦ Ἴδρυματος.

α) Ὁ Α.Ε.Ι. ἐκλέγεται ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα και διορίζεται και ἐγκαθίσταται ἀπὸ τὸν ἀρμόδιο Ἐπίσκοπο.

β) Κανένας ἔμμισθος ὑπάλληλος τοῦ Ἴδρυματος ἐκτὸς τοῦ Ἐφημερίου, δὲν μπορεῖ νά ἀναλάβει τὸ ἀξίωμα τοῦ Α.Ε.Ι.

γ) Ἡ θητεία τοῦ Α.Ε.Ι. εἶναι ἑπταετής. Τὸ ἴδιο πρόσωπο μπορεῖ νά ἐπανεκλεγεῖ Α.Ε.Ι.

δ) Ἡ θέση τοῦ Α.Ε.Ι. μένει κενὴ με τὴ λήξη τῆς θητείας, τὸ θάνατο, τὴν παραίτηση και τέλος με τὴν ἔκπτωση ἀπὸ τὸ ἀξίωμα, τὴν ὁποία μπορεῖ νά ἐπιβάλλει σὲ ἐξαιρετικὴ περίπτωση ἢ Ἀδελφότητα.

ε) Ὅσο ἡ θέση τοῦ Α.Ε.Ι. μένει κενὴ, τὰ καθήκοντά του ἀσκεῖ ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἴδρυματος.

Ἄ ρ θ ρ ο 7

Καθήκοντα και δικαιώματα τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτροπου τοῦ Ἴδρυματος.

α) Ὁ Α.Ε.Ι. ἐκπροσωπεῖ τὸ Ἴδρυμα αὐτοπροσώπως, ἢ με ἐξουσιοδοτημένο ἀναπληρωτὴ του, δικαστικῶς και ἐξωδίκως σὲ ὅλες τίς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις και τίς ἐξωτερικὲς σχέσεις τοῦ Ἴδρυματος.

β) Καταρτίζει πίνακα με τριπλάσια ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου πρόσωπα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ ἐπιχώριος Ἐπίσκοπος διορίζει τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

γ) Συγκαλεῖ τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, εἰσηγεῖται τὰ συζητούμενα θέματα και φροντίζει γιά τὴν πιστὴ ἐκτέλεση και ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφάσεών του.

δ) Συγκαλεῖ τὴν Ἀδελφότητα και προδρεῖ τῶν συνάξεων και τῶν συνεδριάσεων τῆς κάθε φορὰ πού

ανακύπτουν εξαιρετικά θέματα και προβλήματα στη ζωή του Ίδρύματος.

ε) Διορίζει και αντικαθιστά τα μέλη των έφορευτικών Έπιτροπών των επί μέρους τομέων και διευθύνσεων του Ίδρύματος.

στ) Διορίζει και παύει τους υπαλλήλους του Ίδρύματος σύμφωνα με τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου κατά τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας, του Καταστατικού και του Έσωτερικού Κανονισμού λειτουργίας του Ίδρύματος.

ζ) Συνυπογράφει με τον Γραμματέα όλα τα έγγραφα και με τον Ταμία τα έντάλματα εισπράξεων και πληρωμών.

Ά ρ θ ρ ο 8

Ή Άδελφότητα.

α) Ή Άδελφότητα είναι τμητικό και συμβουλευτικό σώμα γύρω από τον Α.Ε.Ι., αλλά και έτοιμο να αναλάβει αποφασιστικό ρόλο σε όρισμένες κρίσιμες στιγμές της ζωής του Ίδρύματος. (Έναρμονισμός προς το άρθρο 10, έδαφιο δ').

β) Άπαρτίζεται από τον Α.Ε.Ι. του Ίδρύματος, ως Πρόεδρό της και από έξι ως δώδεκα πρόσωπα που παίρνονται με τη σειρά, μισά από την αρχή και μισά από το τέλος του πίνακα εκείνων που έθήτησαν στο Διοικητικό Συμβούλιο τουλάχιστον για δυο περιόδους, ή που γράφηκαν σ' αυτόν τμητικά με την άποψη του τίτλου του μέλους της Άδελφότητας του Ίδρύματος.

γ) Για τις πρώτες διοικητικές περιόδους και για τις περιόδους εκείνες που ο πίνακας των της Άδελφότητας δεν περιλαμβάνει τουλάχιστον έξι πρόσωπα, τα μέλη της Άδελφότητας προτείνει ο Α.Ε.Ι. και διορίζει ο οικείος Έπίσκοπος στην αρχή κάθε νέας Διοικητικής περιόδου.

Ά ρ θ ρ ο 9

Σύγκληση της Άδελφότητας.

Ή Άδελφότητα συγκαλείται σε συνάξεις και σε συνεδριάσεις.

α) Οι συνάξεις έχουν ενημερωτικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα και συγκαλούνται μόνο από τον Α.Ε.Ι.

β) Οι συνεδριάσεις της Άδελφότητας έχουν αποφασιστικό χαρακτήρα και συγκαλούνται από τον Α.Ε.Ι. κάθε φορά που είναι ανάγκη να ληφθούν άπο-

φάσεις για πολύ σοβαρά θέματα της ζωής του Ίδρύματος.

γ) Στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από τον θάνατο του Α.Ε.Ι. ως την ανάδειξη του νέου, ο Άντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου έχει όλα τα καθήκοντα και δικαιώματα του Α.Ε.Ι. που χρειάζονται για τη δραστηριοποίηση της Άδελφότητας.

Ά ρ θ ρ ο 10

Το έργο της Άδελφότητας.

Ή Άδελφότητα συγκαλείται σε αποφασιστικές συνεδριάσεις:

α) Τριάντα μέρες το αργότερο από την ημέρα που ή θέση του Α.Ε.Ι. έμεινε κενή για να εκλέξει τον νέο Α.Ε.Ι.

β) Στην αρχή κάθε νέας διοικητικής περιόδου, για να εκλέξει δύο από τα μέλη της ως διαχειριστική έπιτροπή, ή οποία θα διενεργεί τον έτήσιο διαχειριστικό έλεγχο του Ίδρύματος. Στην ίδια Συνεδρία επικυρώνει το πόρισμα της εξέλεγκτικής Έπιτροπής για τη διαχείριση της προηγούμενης διοικητικής περιόδου.

γ) Κάθε φορά που οι ανάγκες και τα προβλήματα της ζωής του Ίδρύματος άπαιτούν λήψη σοβαρών αποφάσεων, με πρωτοβουλία είτε του Α.Ε.Ι., είτε τριών μελών του σώματος της Άδελφότητας.

δ) Ή Άδελφότητα επικυρώνει ή απορρίπτει τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Ίδρύματος που αναφέρονται στη σύνταξη ή τροποποίηση του έτήσιου Προϋπολογισμού και Άπολογισμού, του Έσωτερικού Κανονισμού και του Καταστατικού του Ίδρύματος.

ε) Ή Άδελφότητα έχει άπαρτία αν είναι παρών ο Α.Ε.Ι. και το ήμισυ των μελών. Ή Άδελφότητα καλείται στις συνεδριάσεις με επίσημη γραπτή πρόσκληση που καταχωρείται στο βιβλίο των Πράξεων της Άδελφότητας και περιέχει την ήμερήσια διάταξη των θεμάτων. Κάθε μέλος που παίρνει την πρόσκληση υπογράφει για την παραλαβή και δηλώνει υπεύθυνα αν θα προσέλθει ή όχι. Για κάθε μέλος που δηλώνει ότι άδυνατεί να πάρει μέρος στη συνεδρίαση καλείται το άμέσως επόμενο στον πίνακα των μελών της Άδελφότητας.

στ) Ή Άδελφότητα άπονέμει τους τίτλους «Έδεργέτης» και «Μέλος της Άδελφότητας του Ίδρύματος» στα πρόσωπα που δείχνουν ιδιαίτερη άγάπη ή συμβάλλουν ενεργά στη ζωή και το έργο του Ίδρύματος.

ζ) Άποφασίζει την παύση του Α.Ε.Ι. και των με-

λών του Διοικητικού Συμβουλίου αν κρίνει ότι το επιβάλλει το συμφέρον του Ίδρύματος. Η παύση πρέπει να έγκριθεί και από τον αρμόδιο Έπίσκοπον (βλ. άρθρ. 6, έδάφ. 6' και άρθρ. 7, έδάφ. 6').

η) Η Άδελφότητα γνωμοδοτεί αποφασιστικά, μετά το θάνατο του πρώτου ισόβιου Α.Ε.Ι., για κάθε ζήτημα που παρουσιάζεται στη ζωή του Ίδρύματος και δεν προβλέπεται από το Καταστατικό ή τον έσωτερικό Κανονισμό. Τη γνωμοδότηση αναφέρει έγγράφως και εις τον οικείο Έπίσκοπον.

θ) Οι αποφάσεις της Άδελφότητας παίρνονται με απόλυτη πλειοψηφία. Σε περίπτωση ίσοψηφίας νικά ή ψήφος του προεδρεύοντος. Για την έκλογή του Α. Ε.Ι. απαιτείται όμοφωνία. Άν ή όμοφωνία δεν κατορθωθεί καταρτίζεται πίνακας δύο ή τριών υποψηφίων και γίνεται κλήρωση. Το αποτέλεσμα αναφέρεται εις τον οικείο Έπίσκοπον σύμφωνα με το άρθρο 6.

Ά ρ θ ρ ο 11

Το Διοικητικό Συμβούλιο.

α) Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ίδρύματος απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και έξι μέλη. Πρόεδρος είναι αυτοδικαίως από το Νόμο ο επιχώριος Έπίσκοπος (άρθρο 59, παράγρ. 2 Ν. 590/1977) εκπροσωπούμενος γενικώς εις τα προς το Ίδρυμα καθήκοντά του και τις συνεδριάσεις του Δ.Σ. από τον μόνιμο αντιπρόσωπό του, ο οποίος ονομάζεται Αρχιερατικός Επίτροπος του Ίδρύματος.

β) Τα μέλη διορίζονται από τον αρμόδιο Έπίσκοπο από πίνακα με τριπλάσια ονόματα που του προτείνει ο Α.Ε.Ι. Μετά παρέλευση τριάντα ημερών από της υποβολής της προτάσεως του Α.Ε.Ι. θεωρούνται διορισμένα αυτοδικαίως τα έξι πρώτα ονόματα του πίνακα.

γ) Η διάρκεια της θητείας των μελών είναι τετραετής, ή δε ανανέωση του μισού αριθμού των γίνεται κάθε δύο χρόνια. Γι' αυτό στο τέλος του δευτέρου έτους της πρώτης διοικητικής περιόδου γίνεται κλήρωση μεταξύ των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου για την κένωση τριών θέσεων στις οποίες διορίζονται ισάριθμα μέλη με τη διαδικασία που όρίζει το προηγούμενο έδάφιο.

δ) Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μπορούν να επαναδιορίζονται.

ε) Κανένας έμμισθος υπάλληλος του Ίδρύματος, εκτός του Έφημερίου, δεν μπορεί να διορισθεί μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου.

στ) Οι θέσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου μένουν κενές στη λήξη της θητείας τους, μετά από παραίτηση, θάνατο ή παύση κάποιου μέλους.

ζ) Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου που προσκαλούμενο δεν προσέρχεται, σε τρεις άλληλάλληλες συνεδριάσεις, θεωρείται από μόνο του παραιτημένο. Γνωστοποιείται δε εις αυτό ή μεταβολή αυτή υπό του Α.Ε.Ι. έγγράφως. Όμοίως ενημερώνεται και ο οικείος Έπίσκοπος.

η) Οι έκτακτως κενούμενες θέσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου συμπληρώνονται κάθε φορά με τη διαδικασία του έδαφίου β' αυτού του άρθρου για το υπόλοιπο διάστημα της θητείας των αντικαθισταμένων μελών.

Ά ρ θ ρ ο 12

Συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου.

α) Ο Πρόεδρος δια του Α.Ε.Ι. κοινοποιεί στα νέα μέλη το διορισμό τους και τα προσκαλεί στην πρώτη συνεδρίαση, κατά την οποία το Συμβούλιο συγκροτείται σε σώμα και εκλέγει τον Άντιπρόεδρο, τον Γραμματέα, τον Ταμία και αναθέτει σε κάθε μέλος τις εϋθύνες και αρμοδιότητές του.

Η είσοδος στο Διοικητικό Συμβούλιο των τριών νέων μελών, που γίνεται ανά διετία, συνεπάγεται αναδιάρθωση της συγκροτήσεώς του.

β) Το Διοικητικό Συμβούλιο συνέρχεται τακτικά στα γραφεία του Ίδρύματος, μία φορά τουλάχιστο στο πρώτο δεκαήμερο κάθε μήνα και άσχολείται με τα θέματα που αναφέρονται στην ημερήσια διάταξη.

γ) Το Διοικητικό Συμβούλιο βρίσκεται σε άπαρτία αν στη Συνέλευση παρευρίσκεται ο Α.Ε.Ι. και τρία από τα μέλη του.

δ) Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί επίσης να συγκληθεί έκτακτα με πρόσκληση του Α.Ε.Ι., είτε με δική του πρωτοβουλία, είτε με πρόταση τριών μελών του.

ε) Η πρόσκληση για τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Ίδρύματος, αν δεν έχει ληφθεί διαφορετική άπόφαση, γίνεται πάντοτε με έγγραφο που όρίζει το χρόνο και τα θέματα της προσεχούς συνεδρίας.

στ) Οι αποφάσεις παίρνονται με απόλυτη πλειοψηφία. Σε περίπτωση ίσοψηφίας νικά ή ψήφος του προεδρεύοντος.

ζ) Τὴν ἡμερήσια διάταξη τῶν θεμάτων κάθε συνεδρίας συντάσσει καὶ κοινοποιεῖ στὰ μέλη ὁ Α.Ε.Ι. μαζί με τὴν πρόσκληση γιὰ συνεδρίαση.

Κάθε μέλος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προτείνει θέματα γιὰ τὴν ἡμερήσια διάταξη τῆς ἐπομένης συνεδρίας.

η) Τὰ Πρακτικὰ τῶν Συνεδριάσεων καταγράφονται ἀπὸ τὸν Γραμματέα ἀμέσως κατὰ τὴν συζήτηση τῶν θεμάτων σὲ σχέδιο στὸ πρόχειρο βιβλίο Πρακτικῶν καὶ στὸ τέλος διαβάζονται, συμπληρώνονται καὶ ὁριστικοποιεῦνται μετὰ τὴν ὑπογραφή τῶν παρόντων. Στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπομένης συνεδρίας ξαναδιαβάζονται ἀπὸ τὸ ἐπίσημο βιβλίο Πρακτικῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος καὶ ὑπογράφονται. Οἱ ἀποφάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι ἔγκυρες καὶ ἐκτελεστὲς ἀμέσως μετὰ τὴν μονογραφή τοῦ σχεδίου στὸ πρόχειρο βιβλίο τῶν Πρακτικῶν, ὑπεύθυνος δὲ γιὰ τὴν ἐκτέλεσή τους ὀρίζεται ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Ἰδρύματος.

Ἄ ρ θ ρ ο 13

Τὸ ἔργο τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἰδρύματος:

α) Ἐνδιαφέρεται, μελετᾷ, ἀποφασίζει καὶ προωθεῖ τὴ σωστὴ πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν του σύμφωνα μετὰ τὸ πνεῦμα τῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ.

β) Καθορίζει τὶς ἔμμισθες ὑπαλληλικὲς θέσεις τῶν διαφόρων τομέων καὶ διευθύνσεων τοῦ Ἰδρύματος, τὸ ἔργο καὶ τὶς ἀρμοδιότητες κάθε μιᾶς.

γ) Ἀποφασίζει γιὰ τὴν πρόσληψη, μονιμοποίηση, προαγωγή καὶ ἀπόλυση ὑπαλλήλων, γιὰ τὴ μισθοδοσία καὶ τὶς ἀξήσεις τῶν ἀποδοχῶν τους, γιὰ τὶς ἀδειες καὶ τὰ ἐπιδόματα ποὺ δικαιεῦνται σύμφωνα μετὰ τὴν ἰσχύουσα Νομοθεσία.

δ) Ἀποφασίζει γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα ποὺ ἀναφέρονται στὴν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν καὶ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἔργου τοῦ Ἰδρύματος.

ε) Διοικεῖ τὴν περιουσία καὶ διαχειρίζεται τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Ἰδρύματος σύμφωνα μετὰ τὸ πνεῦμα τῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ.

στ) Καθορίζει τὸ πρόγραμμα τῶν ἔργων, ἀνάλογα μετὰ τὶς ὑφιστάμενες ἀνάγκες καὶ δυνατότητες.

ζ) Ψηφίζει τὸν Προϋπολογισμό, τὸν Ἀπολογισμό καὶ τὸν Ἰσολογισμό κάθε χρόνου καὶ τοὺς ὑποβάλλει στὴν Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ, σύμφωνα μετὰ τὸ Κατα-

στατικὸ καὶ τὴν ἰσχύουσα Νομοθεσία. Ὁ Ἀπολογισμὸς καὶ ὁ Ἰσολογισμὸς πρέπει νὰ ἐπικυρώνονται καὶ ἀπὸ τὸν οἰκεῖο Ἐπίσκοπο.

η) Ἀποφασίζει γιὰ τὴν ἀποδοχὴ ἢ τὴν ἀπόρριψη δωρεῶν καὶ Κληροδοτημάτων, γιὰ ἐνοικιάσεις, ἀγορές, πωλήσεις καὶ ἀξιοποιήσεις ἀκινήτων καὶ ἐνεργεῖ κάθε δικαιοπραξία διὰ τοῦ Α.Ε.Ι.

θ) Ἀπονέμει τοὺς τίτλους «Φίλος», «Συνεργάτης», «Δωρητὴς τοῦ Ἰδρύματος» στὰ πρόσωπα ἐκεῖνα ποὺ δείχνουν ἰδιαίτερη ἀγάπη καὶ συμβάλλουν ἐνεργὰ στὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἰδρύματος. Οἱ τίτλοι ἀπονέμονται διὰ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου.

ι) Εἰσηγητὴς γενικῶς τῶν συζητουμένων στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο θεμάτων τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ὁ Α.Ε.Ι., μπορεῖ ὅμως γιὰ εἰδικὸ θέμα νὰ ὁρισθεῖ μετὰ ἀπόφαση τοῦ Α.Ε.Ι. κάποιος ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ἄ ρ θ ρ ο 14

Περιουσία τοῦ Ἰδρύματος.

Ἡ Περιουσία τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ὕλικὴ καὶ πνευματικὴ καὶ καταχωρίζεται στὰ ἐξῆς ἐπίσημα βιβλία:

α) Κτηματολόγιο, περιλαμβάνει τὰ ἀκίνητα.

β) Ἀρχεῖο Πνευματικοῦ κεφαλαίου. Περιλαμβάνει χειρόγραφα, βιβλία, ὁμιλίες, ἠχοταινίες συζητήσεων καὶ ἀνακοινώσεων καὶ γενικὰ πνευματικὰ ἔργα ποὺ παραχωροῦνται στὸ Ἰδρυμα γιὰ πάρα πέρα ἀξιοποίηση.

γ) Βιβλίο βιβλιοθήκης. Περιλαμβάνει τὸν κατάλογο τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἰδρύματος.

δ) Βιβλίο κινητῶν καὶ ἐξοπλισμοῦ. Περιλαμβάνει ἐπιπλα, σκευὴ, χαλιὰ καὶ ἄλλα.

Ἄ ρ θ ρ ο 15

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος.

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

α) Τὰ ἔσοδα ποὺ ἀποδίδει ἢ περιουσία του.

β) Τὰ ἔσοδα τῆς ἐθελοντικῆς ἐργασίας τῶν φίλων καὶ συνεργατῶν του.

γ) Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὶς διάφορες ἐκδηλώσεις καὶ δραστηριότητες ποὺ ὀργανώνει τὸ Ἰδρυμα, ἐκδόσεις, ταινίες, προβολές, φιλανθρωπικὲς ἀγορές, ἐράνους κ.λπ.

δ) Ἐκτακτες προαιρετικές συνδρομές και δωρεές τῶν φίλων τοῦ Ἰδρύματος.

ε) Τακτικές, σὲ μορφή «περιοδικῆς παροχῆς», συνδρομές τῶν συνδρομητῶν του.

στ) Κρατικές και ἄλλες ἐπιχορηγήσεις φυσικῶν και νομικῶν προσώπων.

ζ) Κληρονομίες και Κληροδοσίες.

Ἄ ρ θ ρ ο 16

Οἱ πόροι τοῦ Ἰδρύματος διατίθενται:

α) Γιά τὴν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν και τῶν συγκεκριμένων ἐπιδιώξεων πού καθορίζει τὸ Καταστατικὸ σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα ἐργασιῶν και τὸν Προϋπολογισμὸ πού καταρτίζει τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο.

β) Γιά τὴ μισθοδοσία και ἀσφάλιση τοῦ τακτικοῦ και ἔκτακτου ὑπαλληλικῶν προσωπικοῦ τοῦ Ἰδρύματος.

γ) Γιά τὴ συντήρηση και λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος.

δ) Γιά τὴν ἀγορὰ κτημάτων πού κρίνονται χρήσιμα γιά τὴ μελλοντικὴ ἐπέκταση τοῦ ἔργου του.

ε) Γιά τὴν ὀργάνωση, τὸν ἐξοπλισμὸ και τὴ λειτουργία τῶν τμημάτων και τῶν εὐαγῶν καταστημάτων πού ἀπαιτοῦνται γιά τὴν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν και τοῦ ἔργου τοῦ Ἰδρύματος.

στ) Γιά τὴν κάλυψη δαπανῶν λειτουργίας, ἐκκλησιαστικῶν μορφωτικῶν δραστηριοτήτων, Σεμιναρίων, παιδικῶν και νεανικῶν Κατασκηνώσεων, συνεδρίων, ἐκδρομῶν και ἄλλων ἐκδηλώσεων.

ζ) Γιά τὴ χορήγηση ὑποτροφιῶν και βοηθημάτων.

η) Γιά τὴν ἐκτύπωση και δωρεὰν διανομὴ ἐντύπων, βιβλίων, περιοδικῶν πού ἐξυπηρετοῦν τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἰδρύματος.

θ) Γιά τὴν ἐνίσχυση εὐαγῶν Ἰδρυμάτων και τὴν προώθηση κοινωφελῶν ἔργων και προσπαθειῶν.

ι) Γιά τὴ Φιλανθρωπία, τὴ Φιλοξενία και τὴν Ἱεραποστολή.

ια) Γιά τὴν τακτικὴ και ἔκτακτη ἐνίσχυση ἀναξιοπαθούντων.

ιβ) Γιά τὴν ἀποστολὴ βοήθειας σὲ περιοχές πού δοκιμάζονται ἀπὸ θεομηνίες, συμφορὲς κ.λπ.

Ἄ ρ θ ρ ο 17

α) Τὸ οικονομικὸ ἔτος ἀρχίζει τὴν 1η Ἰανουαρίου και λήγει τὴν 31η Δεκεμβρίου.

β) Στὴν ἀρχὴ κάθε νέου οικονομικοῦ ἔτους τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο συντάσσει τὸ ἐτήσιο πρόγραμμα ἐκτελέσεως ἔργων και τὸν ἀντίστοιχο Προϋπολογισμὸ και ἀναφέρει σχετικὰ στὸν ἀρμόδιο Ἐπίσκοπο.

γ) Στὸ τέλος κάθε οικονομικοῦ ἔτους, τὸ ὑπεύθυνο Διοικητικὸ Συμβούλιο συντάσσει τὴν ἔκθεση τῶν πεπραγμένων του και τὸν ἐτήσιο Ἀπολογισμὸ και Ἱσολογισμὸ τοῦ Ταμείου.

δ) Ἡ ἔγκριση τοῦ προγράμματος ἐργασιῶν και τοῦ Προϋπολογισμοῦ δίδεται ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα. Ὁ ἔλεγχος τῶν δαπανῶν και τῆς ὅλης διαχειρίσεως, καθὼς και ἡ ἔγκριση τοῦ Ἀπολογισμοῦ και τοῦ Ἱσολογισμοῦ γίνεται ἀπὸ τὴν Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ. Γνωστοποιεῖται και εἰς τὸν ἀρμόδιο Ἐπίσκοπο.

ε) Τὰ ἐντάλματα τῶν εἰσπράξεων και τῶν πληρωμῶν ὑπογράφονται ἀπὸ τὸν Α.Ε.Ι. και τὸν Ταμία και συνοδεύονται ἀπὸ ὅλα τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά.

Γιά τὴν νομιμότητα τῶν πληρωμῶν εὐθύνεται ὁ Α.Ε.Ι. και ὁ Ταμίας. Ὁ Ταμίας ὀφείλει ν' ἀρνηθεῖ νὰ ἐνεργήσει πληρωμὴ πού εἶναι ἀντίθετη πρὸς τὶς διατάξεις τοῦ παρόντος ἢ δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὰ νόμιμα δικαιολογητικά. Σὲ κάθε ἄλλη ὁμοίως περίπτωση ἂν ἀρνηθεῖ νὰ ἐνεργήσει πληρωμὴ, σημαίνει ὅτι παραιτεῖται, και τότε ἀντικαθίσταται σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ παρόντος Καταστατικοῦ.

Ἄ ρ θ ρ ο 18

α) Ὁ Ταμίας ἔχει τὴν εὐθύνη τοῦ Λογιστηρίου, τῆς τηρήσεως τῶν διαχειριστικῶν βιβλίων και τῶν συναφῶν στοιχείων τοῦ Ἰδρύματος, βοηθούμενος στὸ ἔργο του, ἂν εἶναι ἀνάγκη, ἀπὸ εἰδικὸ ἔμμισθο ὑπάλληλο, λογιστὴ τοῦ Ἰδρύματος. Εἰσπράττει κάθε ἔσοδο τοῦ Ἰδρύματος και πληρώνει κάθε ἐντάλμα πού ἐκδίδεται νόμιμα και ἡμερώνει σχετικὰ τὰ ἀντίστοιχα βιβλία.

β) Συντάσσει και ὑποβάλλει κάθε τρίμηνο στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο σημείωμα γιά τὴ διαχειριστικὴ κατάσταση τοῦ Ταμείου και στὸ τέλος τοῦ ἔτους τὸν Ἀπολογισμὸ και τὸν Ἱσολογισμὸ.

γ) Ἀπόθεμα μεγαλύτερο τοῦ ποσοῦ πού ἔχει καθορισθεῖ μὲ τὴν ἔγκριση τοῦ Προϋπολογισμοῦ κατατί-

θεται στην Τράπεζα στην οποία υπάρχουν οι καταθέσεις του Ἰδρύματος.

Ἄ ρ θ ρ ο 19

Ἡ Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή.

Ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἕναν Ἐπίτροπο, ἕναν Εἰσηγητὴ καὶ ἕνα Γραμματέα, τοὺς ὁποίους διορίζει ἡ Ἀδελφότητα στὴν ἀρχὴ κάθε νέας διοικητικῆς περιόδου γιὰ νὰ παρακολουθοῦν ἀπὸ κοντὰ καὶ νὰ ἐλέγχουν ἔγκαιρα τὶς δαπάνες καὶ τὴν ὄλη διαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ἰδρύματος. Στὸ τέλος τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποφαίνεται γιὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν κατάσταση τῆς διαχειρίσεως, προτείνει τὶς ἐπιβαλλόμενες διορθώσεις καὶ καταλογίζει εὐθύνες ἢ ἀπαλλάσσει τοὺς ὑπευθύνους ἀπὸ τὶς εὐθύνες τῆς διαχειρίσεως. Ἐνημερώνει σχετικὰ τὸν ἀρμόδιο Ἐπίσκοπο ἐγγράφως.

Ἄ ρ θ ρ ο 20

Βιβλία τοῦ Ἰδρύματος.

Στὰ Γραφεῖα τοῦ Ἰδρύματος τηροῦνται ὑποχρεωτικῶς τὰ παρακάτω βιβλία:

α) Βιβλίο Πρωτοκόλλου εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων ἐγγράφων.

β) Βιβλίο προσκλήσεων καὶ θεμάτων τῶν συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

γ) Πρόχειρο βιβλίο Πρακτικῶν Συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

δ) Ἐπίσημο βιβλίο Πρακτικῶν τῶν συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

ε) Βιβλίο Ταμείου.

στ) Κτηματολόγιο ἀκινήτων περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ Ἰδρύματος.

ζ) Βιβλίο κινητῶν περιουσιακῶν στοιχείων καὶ ἐξοπλισμοῦ τοῦ Ἰδρύματος.

η) Βιβλίο βιβλιοθήκης τοῦ Ἰδρύματος.

θ) Στελεχὴ διπλοτύπων ἀποδείξεων εἰσπράξεων ἀριθμημένα με ἀῤξοντα ἀριθμὸ.

Ὅλα τὰ βιβλία ἀριθμοῦνται κατὰ σελίδα καὶ στὴν τελευταία σελίδα θεβαιώνεται ἀπὸ τὸν Α.Ε.Ι. ὁ ἀριθμὸς τῶν σελίδων καὶ σφραγίζεται.

Ἄ ρ θ ρ ο 21

Δικαίωμα τροποποιήσεως τῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Ἰδρύματος ἔχει ὅσο ζεῖ μόνο ὁ πρῶτος ἰσόβιος Α.Ε.Ι., μετὰ ἀπὸ ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἔγκριση τῆς Ἀδελφότητος. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πρώτου ἰσόβιου Α.Ε.Ι., τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο μπορεῖ νὰ προτείνει τροποποιήσεις μὴ θεμελιωδῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ καὶ τοῦ Ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ με ἀπόφαση ποὺ παίρνεται σὲ ἀπαρτία καὶ ὁμόφωνα καὶ ἐγκρίνεται ἢ ἀπορρίπτεται τελικὰ ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα. Οὐδεμία τροποποίηση μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἄνευ γνώσεως τοῦ ἀρμοδίου Ἐπισκόπου.

Ἄ ρ θ ρ ο 22

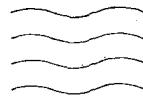
Ὁ Ἐσωτερικὸς Κανονισμὸς λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος καὶ καθενὸς ἀπὸ τὰ νέα εὐαγγὴ καταστήματα ποὺ ὀργανώνει κάθε φορὰ τὸ Ἰδρυμα, ἐφ' ὅσον δὲν βρίσκεται στὴ ζωὴ ὁ πρῶτος Α.Ε.Ι., συντάσσεται, συμπληρώνεται ἢ ἀναμορφώνεται ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἐπικυρώνεται ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα. Γίνεται σχετικῶς ἐγγραφὴ ἀναφορὰ εἰς τὸν ἀρμόδιο Ἐπίσκοπο. Ἀναφέρεται στὴν ἐσωτερικὴ διοργάνωση καὶ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος γενικὰ καὶ τῶν εἰδικότερων τμημάτων του καὶ καθορίζει τὸ ἔργο, τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τῶν στελεχῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων, ἀμοιβές, ἀποζημιώσεις, προαγωγές, ἀπολύσεις κ.λπ. καὶ σὲ κάθε θέμα ποὺ δὲν περιλαμβάνεται ἢ δὲν διασαφηνίζεται ἀπὸ τὸ Καταστατικό.

Ἄ ρ θ ρ ο 23

Διάλυση τοῦ Ἰδρύματος.

Τὸ Ἰδρυμα θεμελιώνεται στὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιασκέτου Τριάδος γιὰ νὰ διακονεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, γιὰ τὴν ὁποία ὁ θεὸς Ἰδρυτὴς τῆς εἶπε ὅτι «Πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς». Ἡ πίστη μας αὐτὴ στὸν Κύριο καὶ τὴν ἐκλεκτὴ Του Νύμφη δὲν ἀφήνει περιθώρια γιὰ προβλέψεις σχετικὲς με τὴ διάλυση τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος «Ο ΕΤΑΙΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ». Γι' αὐτὸ καὶ ἐμπιστευόμαστε τὴ ζωὴ τοῦ Ἰδρύματος στὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴ μητρικὴ στοργὴ τῆς Ἐκκλησίας με τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν εὐχὴ νὰ μὴ χρειαστεῖ ποτὲ νὰ τεθοῦν σὲ ἐφαρμογὴ οἱ περὶ διαλύσεως διατάξεις ποὺ σημειώνονται πάρα κάτω.

α) Τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφασίσει τὴ διάλυση τοῦ

Ίδρύματος, όσο ζεί ο πρώτος ισόβιος Α.Ε.Ι., έχει μόνο αυτός, μετά από εισήγηση τής Ἀδελφότητας και ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ίδρύματος. Ἀλλά και ὁ ἀρμόδιος Ἐπίσκοπος εἰς περιπτώσιν φανεράς παρεκκλίσεως τοῦ σκοποῦ, ἐφ' ὅσον μερίμνη αὐτοῦ ιδρύθη.

Ἡ παρὰ τοῦ Α.Ε.Ι. λαμβανομένη ἀπόφασις πρὸς διάλυσιν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀρμόδιον Ἐπίσκοπον πρὸς ἔγκρισιν.

β) Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πρώτου ισόβιου Α.Ε.Ι., ἂν ἀποδειχθεῖ ἀδύνατη ἡ συνέχιση τῆς ζωῆς τοῦ Ίδρύματος, ἢ ἂν ἐξαναγκασθεῖ νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τοὺς σκοποὺς και τὰ πλαίσια πού διαγράφει τὸ Καταστατικὸ του, γιὰ τὴ διάλυσή θὰ ἀκολουθηθεῖ ἡ ἐξῆς διαδικασία.

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο πὸ ἀποφασίζει νὰ προτείνει τὴ διάλυσή τοῦ Ίδρύματος, ὑπογράφει ταυτόχρονα και τὴν ἀμετάκλητη παραίτησή του, τὰ δὲ μέλη του χάνουν τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς στὸν πίνακα τῆς Ἀδελφότητος. Ἡ Ἀδελφότης στὴν περίπτωσιν αὐτὴ εἶναι ὑπεύθυνη και ἀρμόδια νὰ κρίνει ἂν ἡ συνέχεια τῆς ζωῆς τοῦ Ίδρύματος ἀπαιτεῖ ἢ ὄχι τὴν παράτασιν ἢ τὴν διακοπὴ τῆς θητείας και τοῦ Α.Ε.Ι., και νὰ ἐπιλέξει τὸ κατάλληλο γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Α.Ε.Ι. πρόσωπο πὸ θὰ ἀναλάβει νὰ συνεχίσει τὶς προσπάθειες γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Ίδρύματος. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴ τῆς Ἀδελφότητος ὁ ἀνανεωμένος ἢ νεοεκλεγμένος Α.Ε.Ι. προτείνει νέο Διοικητικὸ Συμβούλιο με τριετὴ θητεία, τὸ ὁποῖο ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἀγνοήσει τὴν ἀπόφασιν τοῦ προηγούμενου Διοικητικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴ διάλυσή τοῦ Ίδρύματος και νὰ προχωρήσει στὴν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ίδρύματος. Ἄν παρὰ ταῦτα ἡ κρίσιν συνεχίζεται και κατὰ τὸ τρίτο ἔτος τῆς θητείας αὐτοῦ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου και αὐτὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο ἀνανεώνει τὴν ἀπόφασιν γιὰ τὴ διάλυσή τοῦ Ίδρύματος, τότε ἡ ἴδια πιά ἡ Ἀδελφότης ἀποφασίζει ἂν θὰ διαλυθεῖ ἢ ὄχι τὸ Ίδρυμα.

Ἐνημερώνεται σχετικὰ και ὁ ἀρμόδιος Ἐπίσκοπος.

γ) Σὲ περίπτωσιν διαλύσεως τοῦ Ίδρύματος ὀλόκληρη ἢ κινητὴ και ἀκίνητη περιουσία του διατίθεται με ἀπόφασιν τῆς Ἀδελφότητος στὸν πλησιέστερο Ἐνοριακὸ Ναὸ ἢ σὲ παρόμοια Ἐκκλησιαστικὰ Ίδρύματα.

Ἐν Πολυγύρῳ τῇ 2α Ἰουνίου 1989

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Κασσανδρείας ΣΤΥΝΕΣΙΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Σισανίου και Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἐκκλησία και Γαλλικὴ Ἐπανάστασις.

Μητροπ. Κορίνθου Παντελεήμονος, Ἐπιστολὴ Ἐσωτάτης Συμβουλῆς.

Μητροπ. Ζιχνῶν Σπυρίδωνος, Ἡ Ἁγία Γραφή ἀποδεικνύει τὴν ἐλληνικότητα τῆς Μακεδονίας.

Βλασίου Ἰω. Φειδᾶ, Μεθοδολογικὰ προβλήματα τῆς Συνόδου Φερράρας - Φλωρεντίας.

Ἡ ἐκλογὴ και χειροτονία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Δημητρίου τοῦ Δ'.

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ Ἐκκλησία και τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα.

Παρατηρήσεις και Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

Πράξεις συστάσεως Ἐκκλησ. Ἰδρυμάτων.